

Anuari de la formació professional a Barcelona, 2010

Mercat de treball i
Formació Professional
a Barcelona

Anuari de la formació professional a Barcelona, 2010

Mercat de treball i
Formació Professional
a Barcelona

Direcció de l'Anuari: Teresa Lloret, Fundació BCN Formació Professional, Observatori de l'FP

Autors: Àngel Tarriño, Gerard Ferrer i José Luís Castel

Fundació BCN Formació Professional
Llacuna, 162-164, 3ª planta
08018 Barcelona

Dipòsit legal: B-3551-2011

Disseny i maquetació: exlibris, sccl
Revisió lingüística: exlibris, sccl

Presentació

En la seva tasca fundacional de proporcionar informació rellevant sobre la formació professional a la ciutat de Barcelona, l'Observatori FP de la Fundació BCN Formació Professional ha iniciat enguany el disseny i l'elaboració d'un sistema d'indicadors de la formació professional per respondre a dues línies estratègiques d'actuació preferent. En primer lloc, el monitoratge del sistema de formació professional a la ciutat de Barcelona mitjançant l'establiment d'un recull sistemàtic i permanent d'indicadors de formació professional; posteriorment, l'anàlisi dels diferents subsistemes de formació professional per a l'avaluació de l'evolució i l'estat actual de la formació professional a Barcelona, així com l'anàlisi del seu encaix en el mercat de treball.

Totes les dades són consultables al nou espai web de l'Observatori FP, un espai que presenta dades de formació professional i mercat de treball, així com indicadors internacionals d'ocupació i qualificació. Aquesta eina constitueix el primer lloc de referència que aglutina i sistematitza dades tant de formació professional inicial com per a l'ocupació, així com dades de mercat de treball, amb la finalitat de posar a disposició de la comunitat informació rellevant que permeti la reflexió i l'anàlisi sobre el mateix sistema. Així doncs, aquest Anuari de l'FP 2010 aporta criteris específics que permeten orientar la planificació i gestió de les actuacions públiques a partir d'evidència empírica, que contribueixi al monitoratge del sistema de formació professional a la ciutat.

En la construcció d'aquest Anuari hem comptat amb la participació de diverses persones i institucions que han contribuït a facilitar-nos i interpretar les dades i a les quals volem agrair molt especialment el seu suport. No hauria estat possible aquesta eina sense la col·laboració de: Sr. Ferran Castrillo, Sr. Joan Oliart, Sr. Alberto del Pozo, Sr. Joan Miquel Regué (Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya), Sr. Àngel Farrés (Institut Català de les Qualificacions Professionals), Sr. Francisco Ramos, Sra. Núria Tuset, Sra. Clàudia Malca (Servei d'Ocupació de Catalunya), Sra. Olga Campmany, Sr. Josep M. Díaz, Sra. Mireia Garcés (Consorti per a la Formació Contínua de Catalunya), Sra. Carme Massa, Sr. Eloi Vidal (Consorti d'Educació de Barcelona), Sra. Cristina Cárcel, Sra. Àngels Santigosa i Sra. Teresa Udina (Ajuntament de Barcelona).

Esperem que resulti un instrument rigorós i útil per a planificadors, gestors i operadors de la formació professional i que contribuïm a fer llum sobre molts dels aspectes que afecten el sistema de formació professional, el mercat de treball i la qualificació del capital humà a Barcelona.

Índex general

Índex de taules	7
Índex de gràfics i figures.....	11

Estructura de l'informe sobre l'estat de l'FP a Barcelona.....	15
--	----

PART I. FP I MERCAT LABORAL

1. Presentació.....	21
2. Contextualització de l'estructura del nivell instructiu postobligatori	23
3. Nivell d'instrucció	25
4. Contextualització de l'estructura productiva de Barcelona	33
5. Atur registrat.....	39
6. Contractació.....	47
7. Mercat de treball des de l'òptica de la formació professional.....	53
8. Teixit productiu i formació professional	59
9. Perfils	69
10. Conclusions.....	71

PART II. SISTEMA D'FP

1. Matrícula i evolució. Formació professional inicial	79
2. Anàlisi per famílies professionals	87
3. Proves d'accés a grau mitjà i superior	105
4. Continuació dels estudis: accés als estudis universitaris.....	111
5. Programes de qualificació professional inicial (PQPI) i programes de garantia social (PGS).....	115
6. Professorat.....	121

Introducció a la Formació Professional per a l'Ocupació BCN.....	129
7. Formació contínua.....	131
8. Formació professional ocupacional.....	149
9. Més formació d'oferta adreçada prioritàriament a treballadors desocupats I: formació amb compromís de contractació.....	157
10. Altres accions formatives adreçades prioritàriament a treballadors desocupats II: formació virtual a distància.....	163
11. Formació integrada: el pla FP.CAT	169
12. Glossari de conceptes	177

Índex de taules

PART I. FP I MERCAT LABORAL

TAULA 1	Distribució del nivell d'instrucció. Població >20 anys. Districtes de Barcelona, 2007	29
TAULA 2	Taxa d'atur. Evolució comparada. 1T 2007/1T 2010	34
TAULA 3	Taxa d'activitat. Evolució comparada. 1T 2007/1T 2010	34
TAULA 4	Teixit productiu de Barcelona en números	36
TAULA 5	Principals activitats econòmiques en nombre de treballadors totals afiliats. Barcelona. 1T 2009/1T 2010	36
TAULA 6	Atur registrat al gener. Barcelona. 01/2006-01/2010	40
TAULA 7	Pes dels aturats graduats en FP. Gener de 2010	42
TAULA 8	Pes dels aturats. Altres nivells d'instrucció. Gener de 2010	42
TAULA 9	Distribució (%) per sexe i edat de l'atur registrat. Barcelona, gener de 2010	43
TAULA 10	Evolució (%) del pes de l'atur registrat per sexe i edat. Barcelona, 2007-2010	43
TAULA 11	Pes (%) de població aturada estrangera segon la nacionalitat. Gener de 2010	45
TAULA 12	Aturats segons nacionalitat estrangera i nivell instructiu. Barcelona, gener de 2010	45
TAULA 13	Evolució de la contractació anual. Barcelona, 2009	48
TAULA 14	Contractació anual de graduats en FP. Barcelona, 2009	49
TAULA 15	Contractació anual amb altres nivells instructius. Barcelona, 2009	49
TAULA 16	Distribució (%) per sexe i edat de la contractació anual. Barcelona, 2009	50

TAULA 17	Evolució (%) del pes de la contractació anual per sexe i edat. Barcelona, 2007-2009.....	50
TAULA 18	Distribució de la població aturada de Barcelona segons el nivell instructiu. (2006-2010)	53
TAULA 19	Taxa de temporalitat comparada per nivells instructius. Barcelona, 2008-2009.....	56
TAULA 20	Relació entre principals ocupacions en termes de contractació i graduats en FP. Barcelona, 2009.....	60
TAULA 21	Principals ocupacions en termes de contractació de graduats en FP. Barcelona, 2009	61
TAULA 22	Ocupacions amb percentatges més elevats de graduats en FP contractats. Barcelona, 2009	62
TAULA 23	Relació entre principals activitats econòmiques en termes d'atur registrat. Gener de 2010	64
TAULA 24	Principals activats generadores d'atur, en termes absoluts, entre els graduats d'FP. Barcelona, gener de 2010.....	66
TAULA 25	Activitats amb percentatges més elevats d'aturats en FP	67
TAULA 26	Dinamisme de les principals activitats econòmiques. Barcelona, 1T 2009/1T 2010	68
TAULA 27	Perfils sociolaborals. Barcelona, 2008 i 2009.....	69
TAULA 28	Perfils sociodemogràfics d'aturats. Barcelona, gener 2010.....	70

PART II. SISTEMA D'FP

TAULA 1	Evolució de la matrícula d'estudis postobligatoris. Barcelona.....	80
TAULA 2	Distribució segons sexe de la matrícula d'FP a Barcelona. Curs 2009-2010	82
TAULA 3	Proporció d'alumnat estranger per tipus de cicle i titularitat. Curs 2008-2009	84
TAULA 4	Demanda en 1a opció i oferta de places. Barcelona. Curs 2008-2009.....	88
TAULA 5	Oferta de cursos per famílies professionals. Barcelona. Curs 2009-2010	90
TAULA 6	Assignació de centre segons ordre de preferència (preinscripció curs 2009-2010)	91
TAULA 7	Matrícula viva. Ensenyaments d'FP. Octubre de 2010. Barcelona	91

TAULA 8	Situació professional dels recents graduats per família. Curs 2008-2009	95
TAULA 9	Evolució de la inserció laboral dels graduats en FP de Barcelona	96
TAULA 10	Taxa de graduació per família professional i tipus de curs. Curs 2007-08	98
TAULA 11	Evolució de la taxa de graduació per tipus de curs	101
TAULA 12	Taxa de graduació segons titularitat i família professional als CFGM i CFGS. Curs 2007-2008	101
TAULA 13	Participació global, per cicles i per sexes, a les proves d'accés a Barcelona	106
TAULA 14	Proves d'accés i places en els cicles formatius	109
TAULA 15	Distribució (%) de la preinscripció universitària segons procedència	112
TAULA 16	Evolució interanual de la distribució de la preinscripció universitària segons procedència	112
TAULA 17	Participació global i segons sexe als PGS / PQPI. 2005-2008	117
TAULA 18	Participació als PGS / PQPI a Barcelona segons edat. 2005-2008	118
TAULA 19	Qualificació dels participants dels PGS / PQPI	119
TAULA 20	Professorat segons sexe. Curs 2009-10	122
TAULA 21	Composició demogràfica del professorat per nivell educatiu, sexe i titularitat	122
TAULA 22	Distribució del professorat als ensenyaments secundaris segons dedicació. Curs 2006-2007	125
TAULA 23	Nombre de participants en la formació contínua a Barcelona	133
TAULA 24	Participació a la formació contínua a Barcelona	134
TAULA 25	Participació al pla de formació sectorial, segons sectors	137
TAULA 26	Participació a la formació contínua a Barcelona	142
TAULA 27	Participació al pla de formació intersectorial, segons àmbits formatius ...	142
TAULA 28	Participació al pla de formació intersectorial, segons categories professionals	144
TAULA 29	Participació als programes de formació ocupacional. 2005-2008	151
TAULA 30	Participació als programes de formació ocupacional segons sexe. 2005-2008	152
TAULA 31	Participació als programes de formació ocupacional segons nivell d'estudis. 2005-2007	153

TAULA 32	Qualificació dels participants programes de formació ocupacional	154
TAULA 33	Participació global i per sexe al programa de formació amb compromís de contractació	158
TAULA 34	Perfil dels participants del programa de formació amb compromís de contractació. Nivell d'estudis (2007-2008).....	159
TAULA 35	Qualificació dels participants al programa de formació amb compromís de contractació. 2007-2008	160
TAULA 36	Participants del programa e-formació segons sexe i situació laboral. 2009	165
TAULA 37	Qualificació dels cursos e-formació, segons situació laboral.....	167
TAULA 38	Participació a les accions de formació integrada segons àrees professionals. 2008-2009.....	171
TAULA 39	Obtenció del certificat en la formació integrada	174
TAULA 40	Obtenció del certificat en la formació integrada segons situació laboral	174
TAULA 41	Obtenció del certificat en la formació integrada segons àrea professional.....	175

Índex de gràfics i figures

PART I. FP I MERCAT LABORAL

GRÀFIC 1	Distribució dels nivells instructius. Població entre 25-64 anys.....	23
GRÀFIC 2	Evolució dels nivells d'instrucció. Majors de 20 anys. Barcelona 2001-2007 (%).....	26
FIGURA 1	Estructura del nivell instructiu. Barcelona, 2007.....	26
GRÀFIC 3	Evolució dels nivells d'instrucció segons l'edat. Majors de 20 anys. Barcelona 2001-2007 (%).....	27
GRÀFIC 4	Distribució de nivell d'instrucció. Majors de 20 anys. Districtes de Barcelona, 2007 (%).....	29
FIGURA 2	Proporció de població amb nivell instructiu equivalent a CFGM. Majors de 20 anys. Barcelona, 2007.....	30
FIGURA 3	Proporció de població amb nivell instructiu equivalent a CFGS. Majors de 20 anys. Barcelona, 2007.....	31
GRÀFIC 5	Distribució per sectors. Afiliats a la Seguretat Social, 1T 2010 (%).....	35
GRÀFIC 6	Evolució absoluta i relativa de l'atur registrat. Barcelona 1998-2010	40
FIGURA 4	Piràmide de població aturada segons el nivell d'instrucció. Barcelona, gener de 2010 (%)	41
FIGURA 5	Piràmide d'edat. Atur registrat. Barcelona, 2007-2010 (%)	43
GRÀFIC 7	Nivell d'instrucció de la població aturada estrangera. Barcelona, gener de 2010 (%)	46
GRÀFIC 8	Evolució absoluta i relativa de la contractació anual. Barcelona, 2006-2010	48
FIGURA 6	Piràmide d'edat. Contractació anual. Barcelona, 2007-2009 (%)	50
GRÀFIC 9	Evolució del pes en contractació i atur del nivell instructiu corresponent a estudis de formació professional. Barcelona, nivells instructius 01/2005 - 02/2010.....	54

GRÀFIC 10	Evolució del pes en contractació i atur del nivell instructiu corresponent a estudis de formació professional. Barcelona, nivells instructius 01/2005 – 02/2010.....	55
GRÀFIC 11	Evolució de la taxa de temporalitat (nivells instructius FP). Barcelona, 01/2006 – 03/2010.....	57
GRÀFIC 12	Grau d'ocupabilitat segons el nivell instructiu. Gener de 2010 (%).....	57

PART II. SISTEMA D'FP

GRÀFIC 1	Distribució de la matrícula segons titularitat. Curs 2009-2010 (%).....	81
GRÀFIC 2	Evolució del pes de la titularitat pública. Matrícula d'FP, Barcelona	81
GRÀFIC 3	Distribució de centres d'FP segons titularitat. Curs 2009-2010 (%).....	82
GRÀFIC 4	Distribució de la matrícula d'FP per tipus de cicle i edat. Curs 2009-2010 (%)	83
GRÀFIC 5	Proporció de matrícula estrangera segons tipus de grau i titularitat. Curs 2008-2009 (%)	84
GRÀFIC 6	Distribució de l'alumnat segons titularitat dels centres i nacionalitat. Curs 2009-2010. CFGM (%).....	85
GRÀFIC 7	Distribució de l'alumnat segons titularitat dels centres i nacionalitat. Curs 2009-2010. CFGS (%)	85
GRÀFIC 8	Matrícula segons família professional i sexe. Curs 2008-2009, CFGM (%).....	92
GRÀFIC 9	Matrícula segons família professional i sexe. Curs 2008-2009, CFGS (%)	93
GRÀFIC 10	Evolució de la inserció laboral dels graduats en FP. Barcelona, 2005-2009.....	96
GRÀFIC 11	Evolució de la situació dels graduats en FP. Barcelona (%).....	97
GRÀFIC 12	Taxa de graduació en els CFGM segons famílies professionals. Curs 2007-2008 (%).....	99
GRÀFIC 13	Taxa de graduació en els CFGS segons famílies professionals. Curs 2007-2008 (%).....	100
GRÀFIC 14	Taxa de graduació en els CFGM i CFGS segons famílies professionals i titularitat dels centres. Curs 2007-2008 (%).....	102
GRÀFIC 15	Proves d'accés als CFGM i CFGS. Segons edat (%)	108

GRÀFIC 16	Evolució de la preinscripció d'alumnes d'FP a la Universitat. Catalunya 2006-2010.....	113
FIGURA 1	Els PQPI i els itineraris formatius i professionals	116
GRÀFIC 17	Participació als PGS / PQPI a Barcelona segons edat. 2005-2008 (%).....	118
GRÀFIC 18	Professorat de formació professional de l'àmbit públic per grups d'edat. Curs 2009-2010	123
GRÀFIC 19	Professorat de formació professional de l'àmbit públic. Segons edat i sexe, 2009-2010 (%).....	124
GRÀFIC 20	Professorat del sector públic segons situació laboral. Curs 2009-2010.....	125
GRÀFIC 21	Cos del professorat de l'àmbit públic de formació professional. Curs 2009-2010	126
GRÀFIC 22	Professorat de formació professional al sector públic segons especialitats. Curs 2009-2010 (%).....	127
FIGURA 2	Diagrama de la formació d'oferta del subsistema de la formació per a l'ocupació	129
GRÀFIC 23	Número de participants en la formació contínua. Barcelona, 2004-2009....	133
GRÀFIC 24	Tipus d'assistència als cursos de Formació Contínua.....	135
GRÀFIC 25	Participació als plans de formació contínua segons sexe. 2008 (%)	135
GRÀFIC 26	Participació en els plans de formació contínua segons edat. 2008 (%)	136
GRÀFIC 27	Pla de formació sectorial: participació en els àmbits formatius segons sectors. (%)	138
GRÀFIC 28	Pla de formació sectorial: participació segons categoria professional i edat. (%).....	140
GRÀFIC 29	Pla de formació sectorial: participació segons categoria professional i sectors. (%).....	141
GRÀFIC 30	Pla de formació intersectorial: participació segons categoria professional i edat. (%).....	143
GRÀFIC 31	Pla de formació intersectorial: participació segons àmbit formatiu i categoria professional. 2008 (%)	145
GRÀFIC 32	Pla de formació intersectorial: participació segons àrees funcionals. 2008 (%).....	146
FIGURA 3	Diagrama de la formació d'oferta del subsistema de la formació per a l'ocupació	150
GRÀFIC 33	Participació als programes de formació ocupacional. Segons edats a Barcelona, 2008 (%)	153

FIGURA 4	Accions formatives amb compromís de contractació en el marc de la formació d'oferta	157
GRÀFIC 34	Participació a les accions de formació en empreses amb compromís de contractació. Segons grups d'edat, 2007-2008 (%)	159
GRÀFIC 35	Competències professionals en els cursos de formació virtual	164
GRÀFIC 36	Participació al programa e-formació. Distribució per edats (%)	166
GRÀFIC 37	Participació als cursos del programa FP.CAT segons situació laboral. 2008-2009 (%)	172
GRÀFIC 38	Participants als cursos del programa FP.CAT segons sexe. 2008 (%)	172
GRÀFIC 39	Distribució dels participants al programa FP.CAT. Segons grups d'edat i àrees professionals. Barcelona, 2008 (%).....	173

Estructura de l'informe sobre l'estat de l'FP a Barcelona

La part que segueix en el present document proposa un sistema d'indicadors ampli i detallat que respongui, per una part, a la complexitat d'anàlisi del sistema de formació professional i, per l'altra, a l'encaix entre les accions formatives dutes a terme a la ciutat i les exigències del mercat de treball. Aquest sistema d'indicadors apareix en un moment de transició entre un model amb una marcada compartimentació dels antics tres subsistemes de formació professional –reglada, ocupacional i contínua– i un nou model de formació professional orientat vers la convergència dels subsistemes i basat en un marc integrat de les qualificacions professionals. Per aquest motiu, el present informe inclou indicadors que es refereixen a programes formatius de l'antiga estructura i en proposa d'altres que ja assumeixen la perspectiva integrada de la formació professional.

El sistema d'indicadors de formació professional s'estructura en dos grans blocs. El primer bloc comprèn l'anàlisi descriptiva dels principals indicadors de mercat de treball que serveixen per avaluar diferents aspectes de l'encaix entre el sistema de formació professional i el mercat laboral. Per la seva part, el segon bloc aborda una anàlisi del sistema de formació professional, en les seves dues vessants principals, la formació professional reglada i la formació professional per a l'ocupació.

Part 1

FP i mercat laboral

Sumari

PART I. FP I MERCAT LABORAL

1. Presentació	21
2. Contextualització de l'estructura del nivell instructiu postobligatori	23
3. Nivell d'instrucció	25
Nivell d'instrucció i evolució	25
Nivell d'instrucció i grups d'edat	27
Nivell d'instrucció i territori	28
4. Contextualització de l'estructura productiva de Barcelona	33
Taxa d'atur i activitat als contextos territorials de referència	33
Sectors productius	34
Teixit empresarial, evolució i actualitat	35
5. Atur registrat	39
Context i evolució	39
Distribució de l'atur registrat segons el nivell instructiu	41
Distribució de l'atur segons el sexe i l'edat	43
Distribució de l'atur segons la nacionalitat estrangera	44
6. Contractació	47
Contextualització	47
Contractació segons el nivell instructiu	48
Distribució i evolució segons el sexe i l'edat	49
7. Mercat de treball des de l'òptica de la formació professional	53
Formació professional: contractació i atur	54
Taxa de temporalitat i nivell instructiu	56
Grau d'ocupabilitat i nivell instructiu	57
8. Teixit productiu i formació professional	59
Principals ocupacions en termes de contractació a Barcelona	59
Principals activitats en termes d'atur registrat a Barcelona	63
Dinamisme	63
9. Perfils	69
10. Conclusions	71

1 Presentació

El següent bloc del document té com a principal objectiu contrastar i objectivar quina és la relació entre el mercat laboral de la ciutat de Barcelona i la variable *nivell instructiu* en un sentit ampli. Aquesta anàlisi es fonamenta en la composició segons el nivell instructiu del conjunt de població registrada a l'atur, i el volum i la composició de la contractació. Per altra banda, també s'entra a analitzar de manera més concreta quin és el paper del col·lectiu de graduats en formació professional (en endavant FP) entre les principals activitats econòmiques que es desenvolupen a la ciutat de Barcelona ciutat i quines activitats econòmiques concretes són aquelles que tenen un potencial de contractació més elevat de població graduada en FP.

Per tal d'abordar tota aquesta informació i contextualitzar el marc territorial que ens ocupa, es recorre a les fonts següents:

- Contractació i atur registrat: Observatori del Treball, Departament de Treball, de la Generalitat de Catalunya.
- Dades facilitades pel Departament de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de Barcelona.
- Afiliació a la Seguretat Social: Institut Nacional de Seguretat Social (INSS).
- Enquesta de Població Activa (EPA).
- Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).
- Enquesta sociodemogràfica d'actualització del cens de Barcelona 2007. Submostra de Barcelona (Idescat).

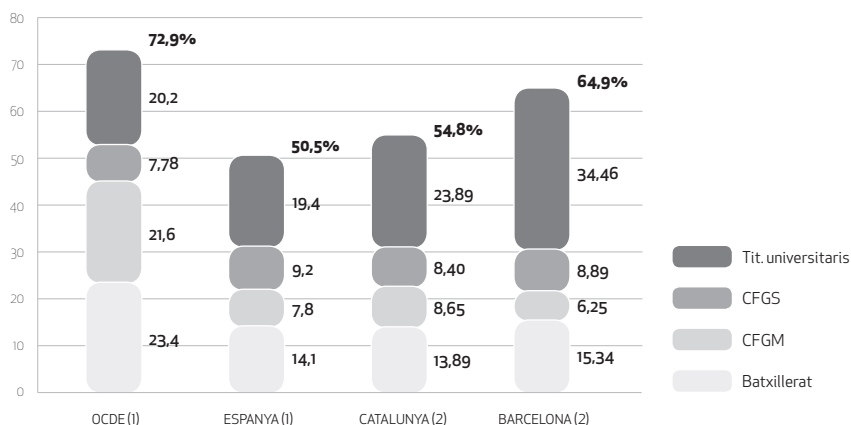
Val a dir que les dades aborden altres variables (edat, sexe...), tant com s'ha pogut, per tal de tractar de manera més detallada el comportament de certs fenòmens i poder elaborar perfils demogràfics. També s'aborden en la mesura del possible altres nivells territorials de referència (Catalunya, Barcelona província i la Regió Metropolitana) per tal de tenir un referent a l'hora d'interpretar i objectivar les dades i els indicadors registrats per la ciutat de Barcelona.

2 Contextualització de l'estructura del nivell instructiu postobligatori

Segons les posicions d'organitzacions internacionals com l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), la UNESCO i la Unió Europea (UE), un bon ajustament del nivell instructiu a les necessitats del mercat laboral i al teixit productiu condiciona els resultats individuals i consegüentment el desenvolupament econòmic de la societat. Per altra banda, segons diversos estudis del Centre Europeu pel Desenvolupament de la Formació Professional (CEDEFOP), al 2020, el 50 % dels llocs de treball europeus exigiran qualificacions de nivell mitjà. Les mateixes fonts apunten que el percentatge de mà d'obra qualificada amb aquest nivell instructiu s'aproximarà al 48 %. Aquest fet obeeix a diversos factors, però segurament el més important és que en una societat que basa el seu sistema productiu bé en la modernització de la industrialització, bé en els serveis intensius en coneixement, requerirà, cada cop més, professionals amb coneixements i habilitats suficients per tal de desenvolupar tasques bàsiques, alhora

GRÀFIC 1

Distribució dels nivells instructius. Població entre 25-64 anys

(1) Elaboració pròpia a partir de dades de l'OCDE. (2) Elaboració pròpia a partir de l'enquesta demogràfica 2007.

molt concretes i especialitzades, per tal de donar suport al procés anomenat *canvi de model productiu*. En altres paraules, el sistema educatiu europeu s'ha d'adaptar en 10 anys als requeriments formatius previstos com a necessaris per donar lloc a un desenvolupament econòmic basat en el coneixement. Espanya (i per extensió Catalunya i Barcelona) és un dels països de la UE i de l'OCDE on les taxes de graduats mitjans són més baixes. Per tant, en l'actualitat, un dels principals punts febles de l'economia espanyola és el dèficit estructural de graduats mitjans. Espanya parteix, doncs, en desavantatge de cara a assolir nivells de competitivitat europeus com a conseqüència del dèficit estructural de graduats mitjans que presenta la població activa.

Segons el gràfic, a uns 10 anys vista de les previsions del CEDEFOP, Espanya es troba a 42 punts per sota de la proporció estimada de població activa amb el títol de tècnic mitjà, Catalunya 39 punts i Barcelona 44 punts.

Per altra banda, a Catalunya i Barcelona s'observen alts índexs de població graduada universitària. En el cas de Barcelona, més d'un terç de la població de 25 a 64 anys disposa d'algun títol universitari, mentre que al conjunt de països de l'OCDE els graduats universitaris representen el 20 %. Aquestes dades apunten a una situació objectiva de sobrequalificació en que el nivell postobligatori més important, amb escreix, és l'universitari. Aquesta situació de sobrequalificació provoca, per exemple, que un 44 % dels llicenciats més joves estiguin desenvolupant, durant llargs períodes de temps, o de manera indefinida, treballs per sota del seu nivell de qualificació amb els efectes negatius que suposa aquest fet:

- Desajustos importants entre necessitats del mercat laboral i nivell instructiu de la població activa, que es tradueixen de manera concreta en una pèrdua de competitivitat i una elevada rotació del personal amb titulació superior.
- Problemes d'eficiència del sistema educatiu, perquè el cost i temps de producció d'un llicenciat són molt superiors als d'un tècnic mitjà, mentre que en l'actualitat hi ha una demanda estructural no coberta de tècnics mitjans i una oferta sobredimensionada de graduats universitaris. Aquesta situació pot contribuir a una devaluació de les titulacions universitàries, ja que tant les tasques com els salaris dels graduats universitaris poden estar relacionats en molts casos amb tasques i retribucions més properes als graduats en formació professional.

3

Nivell d'instrucció

El nivell d'instrucció de la població de qualsevol territori manté una relació molt estreta amb el mercat laboral, empreses i sinergies productives d'aquest territori. És per aquest motiu que com a primer capítol, abans d'encetar l'anàlisi concreta del mercat laboral de la ciutat de Barcelona, s'aborda la realitat i evolució recent del nivell instructiu de la població de Barcelona. Per a l'estudi d'aquesta variable s'ha emprat l'Enquesta Demogràfica 2007 elaborada per l'Idescat i s'han elaborat diversos creuaments entre nivell instructiu, edat i territori per tal de perfilar les característiques i comportament de la variable instrucció.

En termes de la població objecte d'estudi, només s'han tingut en compte la població més gran de 20 anys pel fet que és precisament aquest rang d'edat el que pot haver assolit un nivell instructiu de curs formatiu de grau superior (màxim nivell instructiu relacionat amb l'FP) i haver superar diverses etapes de l'educació postobligatòria.

INDICADORS

- ▶ Distribució i evolució de nivell instructiu. Enquesta, 2007.
- ▶ Taxes de nivell instructiu per edat. Enquesta, 2007.
- ▶ Distribució territorial del nivell instructiu. Enquesta, 2007.
- ▶ Mapificació de la distribució dels titulats en FP. Enquesta, 2007.

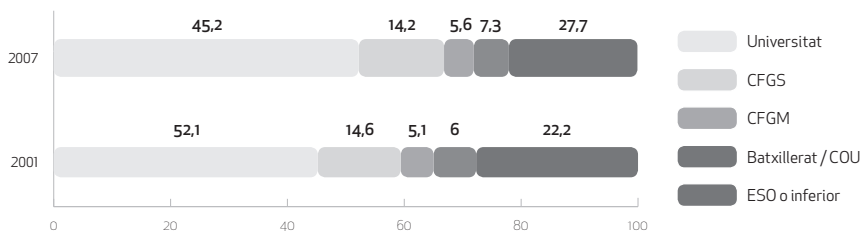
Nivell d'instrucció i evolució

La categoria instructiva que al 2007 aglutina un percentatge més elevat de població, el 45 %, és l'anomenada "ESO i inferior". Aquesta categoria predomina àmpliament entre el conjunt de la població més gran de 20 anys, molt per sobre de la categoria següent en importància, que és la dels graduats universitaris, que agrupa el 27,7 % de població. En tercer terme, amb el 14,2 %, s'ubica el nivell instructiu de batxillerat i, per últim, amb un percentatge del 12,9 % es troben els graduats en formació professional (grau mitjà i su-

GRÀFIC 2

Evolució dels nivells d'instrucció.

Majors de 20 anys. Barcelona 2001-2007 (%)

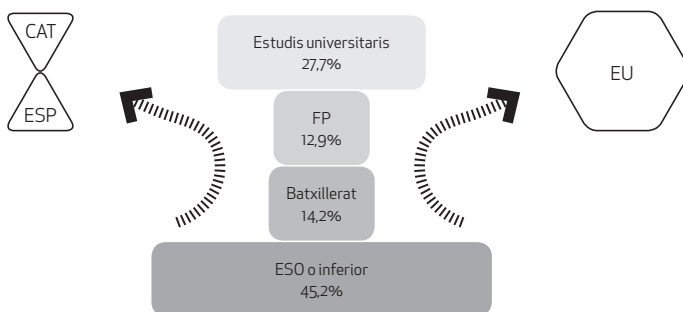

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta demogràfica 2007, Idescat.

perior). Dintre d'aquest darrer grup, el de graduats en formació professional, predominen els tècnics de grau superior (GFGS).

Val a dir que aquestes dades es presenten agregades i que més endavant s'observaran desagregades per a altres variables, com edat i territori, on es podrà constatar l'heterogeneïtat interna de la variable nivell d'educació a la ciutat de Barcelona.

FIGURA 1

Estructura del nivell instructiu. Barcelona, 2007.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta demogràfica 2007, Idescat.

Un fet a tenir en compte és la polarització dels nivells instructius o el que es coneix com a "estructura de rellotge de sorra" en què els nivells instructius màxims i mínims disposen d'un pes desproporcionat en comparació amb els estudis de secundària. Aquesta estructura es contraposa amb la registrada a l'EU. En aquest cas l'estructura dels del nivell instructiu adopta una forma hexagonal en què els estudis secundaris postobligatoris tenen el un pes més destacat. Aquest fet en part es deu a la diversitat de tipus d'estudis secun-

daris i la integració i el reconeixement dels graduats en FP al mercat laboral en el context europeu.

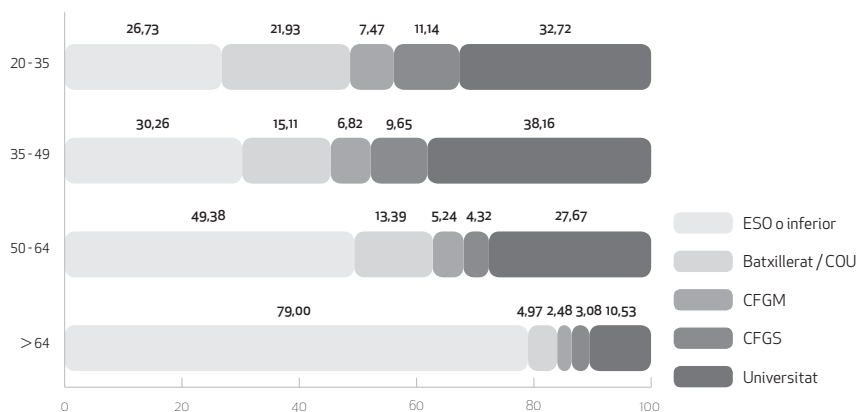
Nivell d'instrucció i grups d'edat

Observant una evolució recent del nivell instructiu (període 2001-2007) s'identifiquen tendències de canvi pel que fa a la distribució del nivell instructiu de la població. Aquesta tendència s'identifica sobretot en les categories extremes del gràfic, com són *ESO i inferior* i *Universitat*. En aquest sentit s'observa com la categoria *ESO i inferior* s'ha reduït en gairebé 7 punts mentre que els nivells instructius més elevats com l'universitari i CFGS) han experimentat un increment del seu pes entre la població major de 20 anys de Barcelona. Aquest fet, un canvi substancial de la composició del nivell instructiu de la població, centrat sobretot en la reducció dels nivells més baixos d'instrucció, s'explica principalment pel relleu generacional o, el que és el mateix, els diferents nivells d'instrucció associats a generacions més joves, per una banda, i més avançades, per l'altra.

GRÀFIC 3

Evolució dels nivells d'instrucció segons l'edat.

Majors de 20 anys. Barcelona 2001-2007 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta demogràfica 2007. Idescat.

A l'anterior gràfic es pot observar clarament la tendència que segueix la distribució dels nivells d'instrucció en termes de grups d'edat.

- **Tendència entre els nivells instructius més baixos:** s'observa com les generacions més joves registren un percentatge sensiblement menor als nivells d'instrucció més baixos (ESO i inferior). Aquest fet s'observa clarament, per exemple, en comparar el

percentatge de població amb un nivell instructiu màxim d'ESO entre els col·lectius de majors de 64 anys (79 %), per una banda, i els menors de 35 (26,73 %), per l'altra. També és important destacar que més de la meitat de la població major de 50 anys resident a Barcelona té un nivell instructiu màxim d'ESO.

- **Tendència entre els nivells instructius més elevats:** En aquest punt s'observa com els col·lectius més joves presenten proporcions elevades de graduats universitaris. De fet, aquest nivell instructiu és el predominant entre els menors de 49 anys i contrasta fortament amb la distribució del nivell instructiu observada entre els grups d'edat entre 50 i 64 anys, i més grans de 64. En el cas del col·lectiu d'edat d'entre 20 i 35 anys, molts dels integrants encara no han tingut l'oportunitat d'acabar la formació universitària, ja que actualment l'edat mínima per finalitzar una llicenciatura és de 21 anys. Això explicaria l'elevada proporció de població d'entre 20 i 35 anys amb un nivell instructiu màxim de batxillerat, el 21,93 %. Dintre d'aquest percentatge s'encabeixen diversos estudiants que passaran en breu a ser graduats universitats.
- **Tendència en termes de formació professional:** En el cas de la formació professional també s'observa una evolució favorable entre els grups d'edat més joves:
 - La proporció de graduats en FP entre els més joves oscil·la entre el 16 % i el 18 % en contraposició als grups d'edat més avançats en què aquest mateix nivell instructiu significa entre el 9,5 % i el 5,5 %.
 - Si s'analitzen les dades de formació professional segons el grau (mitjà o superior) s'observa com els estudis de CFGS són els que més incrementen a mesura que es redueix l'edat, amb la qual cosa els més joves optarien més per formació professional de tipus superior que mitjà. Val a dir que entre el grup d'edat més jove (20-35) una proporció desconeguda d'individus amb nivell màxim instructiu de CFGS està cursant estudis universitaris i a curt termini seran graduats.

Nivell d'instrucció i territori

Barcelona està integrada per diferents territoris amb diferents característiques urbanístiques i sociodemogràfiques. Una de les variables més sensibles a aquests elements és el nivell d'instrucció. A la taula i els mapes següents es pot observar quina és la distribució del nivell instructiu als diferents districtes de la ciutat de Barcelona.

TAULA 1

Distribució del nivell d'instrucció.

Població >20 anys. Districtes de Barcelona, 2007

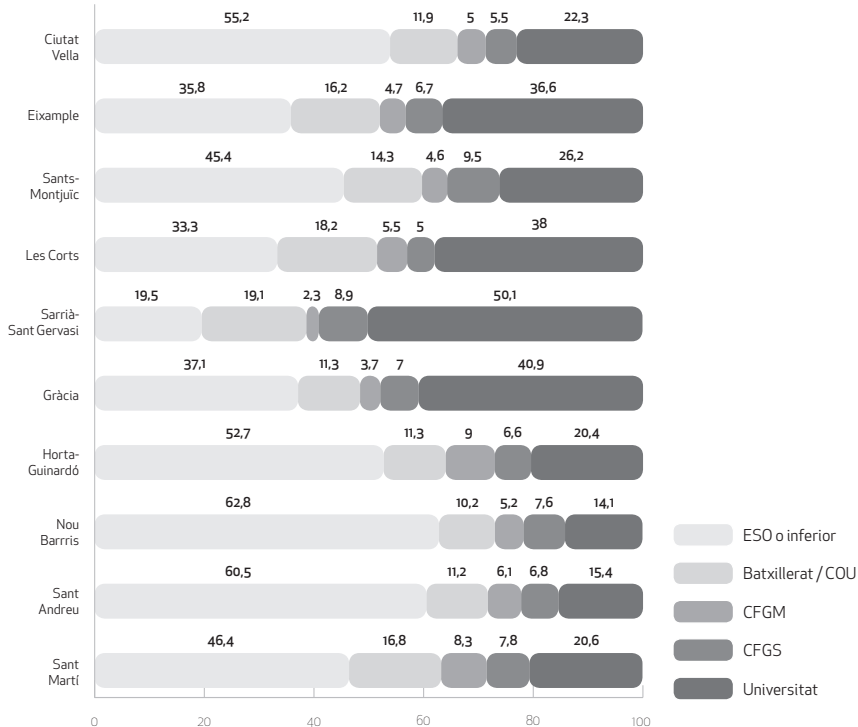
Districte	ESO o inferior	Batxillerat / COU	GFGM	CFGS	Universitat
Ciutat Vella	55,25	11,95	4,99	5,47	22,34
Eixample	35,83	16,18	4,7	6,71	36,58
Sants-Montjuïc	45,37	14,34	4,59	9,48	26,23
Les Corts	33,26	18,24	5,49	5,02	37,99
Sarrià-Sant Gervasi	19,51	19,12	2,33	8,89	50,15
Gràcia	37,07	11,34	3,66	7,02	40,92
Horta - Guinardó	52,74	11,28	8,99	6,63	20,36
Nou Barris	62,82	10,2	5,22	7,64	14,12
Sant Andreu	60,48	11,19	6,15	6,79	15,39
Sant Martí	46,4	16,82	8,34	7,82	20,61

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta demogràfica 2007, Idescat.

GRÀFIC 4

Distribució de nivell d'instrucció.

Majors de 20 anys. Districtes de Barcelona, 2007 (%)

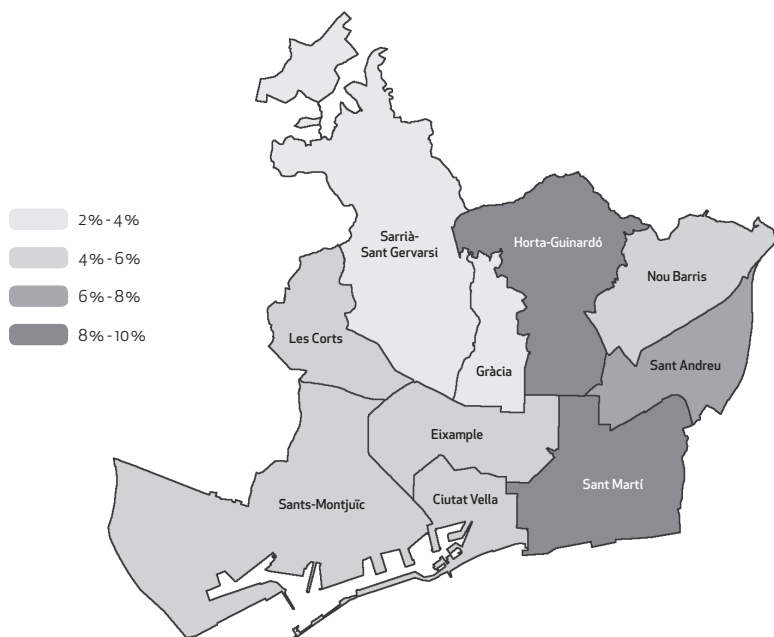
Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta demogràfica 2007, Idescat.

- En 4 dels 10 districtes de Barcelona més del 50 % de la població més gran de 20 anys no supera el nivell instructiu d'ESO. Aquests districtes són Ciutat Vella, Horta-Guinardó, Nou Barris i Sant Andreu.
- Només a Sarrià-Sant Gervasi es dona el fet que més del 50 % de la població més gran de 20 anys disposa d'algun títol universitari mentre que als districtes de Gràcia, Les Corts i l'Eixample el nivell instructiu universitari és el majoritari, tot i no arribar a la proporció de 50 %.
- El percentatge de població amb nivell instructiu de formació professional varia entre el 10 % i el 16 % segons el districte observat. Ara bé, de manera interna aquest col·lectiu, el dels graduats en FP, presenta diferents comportaments segons el districte observat, ja que com més gran és la proporció de graduats universitaris, més gran és la diferència de percentatges entre graduats en GFGM i CFGS en favor dels segons. En canvi, a major proporció de població amb un nivell instructiu màxim d'ESO, menor són les diferències en els percentatges que signifiquen els graduats en CFGS i CFGM. En aquest sentit sembla que els nivells instructius majoritaris de cada districte "arrosseguen" en un sentit o una altra la proporció de graduats en FP segons siguin aquests de grau mig o superior.
- Als mapes següents es representen els percentatges de població amb algun títol vinculat a l'FP per districtes.

FIGURA 2

Proporció de població amb nivell instructiu equivalent a CFGM.

Majors de 20 anys. Barcelona, 2007

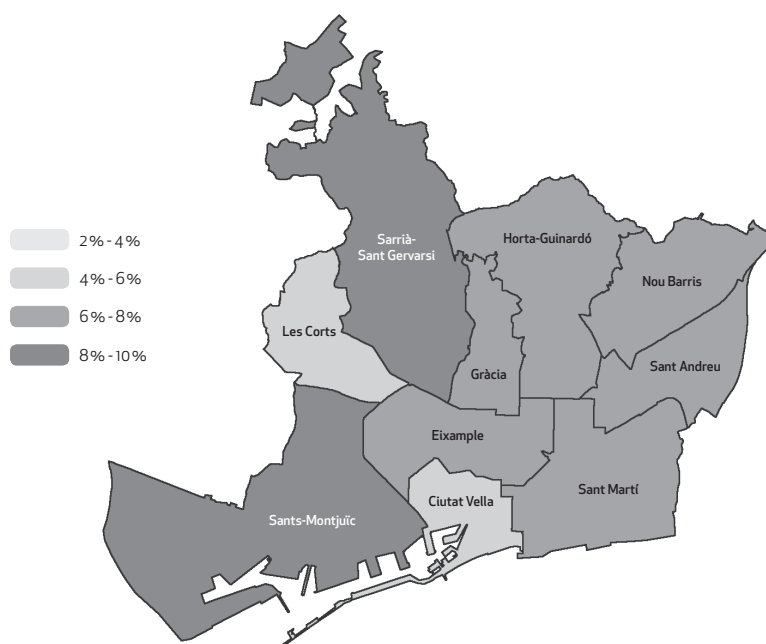

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta demogràfica 2007, Idescat.

FIGURA 3

Proporció de població amb nivell instructiu equivalent a CFGS.

Majors de 20 anys. Barcelona, 2007

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Enquesta demogràfica 2007, Idescat.

Distribució espacial graduats en CFGM:

- Els districtes que presenten uns percentatges més elevats de població amb CFGM són els més "orientals" o propers al Besòs. De manera específica aquests districtes són, en primer lloc, Horta-Guinardó i Sant Martí, entre un 8 % i un 10 %, tot i que Sant Andreu també presenta una taxa de persones amb CFGM relativament elevada en contrast amb la resta de districtes de Barcelona, entre el 6 % i el 8 %.
- En canvi els districtes més "occidentals" com Les Corts, l'Eixample, Ciutat Vella i Sants-Montjuïc presenten índexs de graduats en CFGM d'entre el 4 % i 6 %.
- Per últim, cal ressaltar la baixa proporció de persones amb titulació CFGM que resideixen a Gràcia i Sarrià-Sant Gervasi.

Distribució espacial graduats en CFGS:

- La gran majoria de districtes (6 de 10) presenta una proporció de titulats en CFGS d'entre el 6 % i 8 %. Aquests districtes són els que es troben a la dreta de l'Eixample, inclouent-hi aquest.
- Les proporcions més elevades de titulats en CFGS s'ubiquen a Sarrià-Sant Gervasi i a Sants-Montjuïc i les més petites a Les Corts i Ciutat Vella.

IDEEES CLAU

- Una de les característiques més destacables del nivell instructiu de la població de Barcelona és la seva polarització, ja que els nivells instructius que agrupen una proporció més elevada de població són els més baixos i els més elevats.
- En aquest fet hi juga un paper clau la variable edat, ja que en depèn en gran mesura la distribució dels nivells instructius de la població.
- En termes d'FP sembla que els més joves es decanten més per cursar CFGS que CFGM.
- Una altra variable que sembla influir en la distribució dels nivells instructius és el territori, ja que aquest determina en gran mesura els nivells instructius majoritaris i comportaments de nivells instructius concrets.
- En termes d'FP es pot afirmar que la presència en un territori concret de graduats universitaris va acompanyada de diferències en els percentatges que signifiquen els graduats en CFGM i CFGS a favor d'aquests últims.
- També se sembla identificar una pauta pel que fa a la presència més o menys important de graduats en FP, ja que de manera agregada els percentatges més elevats es troben als districtes propers a Besòs.

4 Contextualització de l'estructura productiva de Barcelona

Per tal d'iniciar i ubicar els principals trets del mercat de treball de Barcelona a continuació s'elabora un breu repàs a les variables atur, activitat, estructura productiva de la ciutat i també d'alguns contextos territorials de referència.

INDICADORS

- ▶ Taxa d'atur estimat i evolució (EPA), per a diversos contextos territorials per als anys 2007, 2009 i 2010.
- ▶ Taxa d'activitat (EPA), per a diversos contextos territorials per als anys 2007, 2009 i 2010.
- ▶ Distribució d'afiliats segons sector productiu (INSS). Barcelona. 1T 2010.
- ▶ Afiliació total i empreses, total i evolució (INSS). Barcelona. 1T 2007, 1T 2009, 1T 2010.
- ▶ Principals activitats econòmiques (CCAEO9 2 d'ígits) en termes d'afiliats (Dept. de Treball). Barcelona. 1T 2010 i evolució 1T 2009-1T 2010.

Taxa d'atur i activitat als contextos territorials de referència

A causa de la limitació de dades disponibles sobre població activa a escala municipal cal recórrer a altres contextos territorials superiors per tal de trobar referències a taxes d'atur fiables. La taula següent conté la taxa d'atur i d'activitat, calculada per l'Enquesta de Població Activa (EPA), de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), per als contextos territorials d'Espanya, Catalunya i província per al primer trim.estre de 2009 i 2010. Val a dir que la taxa d'atur provincial està molt influenciada pel pes demogràfic que Barcelona ciutat exerceix dintre del context provincial, així que pot ser vàlida per obtenir un valor aproximat de la taxa d'atur de la ciutat.

TAULA 2 Taxa d'atur. Evolució comparada. 1T 2007/1T 2010

Context territorial	1r trim. 2007	1r trim. 2009	1r trim. 2010	VAR (%) taxa d'atur 09-10
Espanya	8,47	17,36	20,05	15,5
Catalunya	6,71	16,16	17,91	10,83
Barcelona (prov.)	6,90	15,79	17,74	12,35

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA (INE).

TAULA 3 Taxa d'activitat. Evolució comparada. 1T 2007/1T 2010

Context territorial	1r trim. 2007	1r trim. 2009	1r trim. 2010	VAR (%) taxa d'activitat 09-10
Espanya	58,28	60,15	58,83	-2,19
Catalunya	62,14	63,33	62,25	-1,71
Barcelona (prov.)	62,07	62,81	62,25	-0,89

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'EPA (INE).

En relació amb l'evolució de l'atur:

- El primer trimestre de l'any 2010, Barcelona província registra la taxa d'atur més baixa dels contextos territorials que té en compte la taula, tot i així aquesta taxa se situa en el 17,74 % de la població activa i s'ha incrementat en dos punts (un +12,35 %) respecte al mateix trimestre de l'any anterior.
- Aquesta situació, l'augment de la taxa d'atur, també s'observa a Catalunya i Espanya. En canvi les dades registrades a les taules anteriors són molt lluny del context europeu, ja que la taxa d'atur de la zona EU-27 se situa en el 9,7 % (abril 2010).

En relació amb l'evolució de l'activitat:

- Mentre les taxes d'atur augmenten, les taxes d'activitat es redueixen a tots tres contextos territorials, tot i que de manera menys important a la província de Barcelona (-0,89 %).
- Els valors de les taxes d'atur es mantenen en valors similars respecte al 2007.

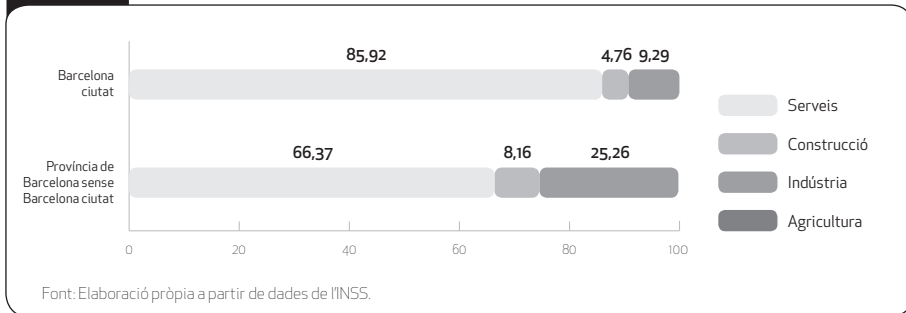
Sectors productius

Una primera aproximació a l'estructura productiva d'un territori és dimensionar el volum dels diferents sectors productius (agricultura, construcció, indústria i serveis).

GRÀFIC 5

Distribució per sectors.

Afiliats a la Seguretat Social, 1T 2010 (%)

En l'anterior gràfic es pot observar l'estructura productiva en funció del volum de treballadors afiliats (assalariats + autònoms) a cada sector productiu concret per a la ciutat de Barcelona i per a la província de Barcelona sense incloure la ciutat. Aquesta perspectiva permet comparar la ciutat amb el seu entorn més proper sense patir l'efecte distorsionador que causa el volum de població de la capital sempre que es parla de dades provincials.

- Es pot observar clarament com Barcelona ciutat presenta una estructura productiva basada extensament en el sector serveis fins al punt que els altres sectors només representen el 14 % en volum d'afiliats.
- Cal destacar que el sector de la construcció, un dels sectors més afectats directament per la crisi, "només" representa el 4,7 % del volum d'afiliats totals a Barcelona ciutat, mentre que aquesta mateixa proporció gairebé es dobla a la resta de la província de Barcelona.
- Una altra diferència significativa entre un i altre context és el volum que signifiquen els afiliats al sector industrial, ja que la proporció de la resta de la província gairebé triplica la que significa a la ciutat.
- Aquests fets poden tenir una lectura positiva dintre del context d'evolució del mercat laboral, ja que és ben sabut que els territoris que basen o han basat recentment el seu sistema productiu en activitats relacionades amb el sector constructiu estan patint de manera més directa i intensa un increment de l'atur registrat.

Teixit empresarial, evolució i actualitat

Al primer trimestre de 2010 a Barcelona ciutat s'ubicaven un total de 72.800 empreses, les quals donaven feina a 870.200 persones. Per altra banda, la xifra d'autònoms ascendia a 114.900 efectius amb la qual cosa al primer trimestre de 2010 a Barcelona treballava un total de 985.200 persones. Aquestes dades, però, són sensiblement inferiors al mateix trimestre de l'any anterior ja que entre un període i l'altre han desaparegut del teixit pro-

ductiu de la ciutat un total de 2.400 empreses, 28.000 llocs de treball i 3.900 autònoms. Aquestes dades signifiquen una reducció dels components del teixit productiu de la ciutat d'entre el 3,1 % i el 3,2 % interanual.

TAULA 4

Teixit productiu de Barcelona en números

	1r trim. 2007	1r trim. 2009	1r trim. 2010	Var (%) 1T 2009- 1T 2010	Var (%) 1T 2007- 1T 2010
Empreses	78.951	75.217	72.817	-3,19	-7,77
Assalariats	953.648	898.339	870.258	-3,13	-8,74
Autònoms	122.723	118.891	114.932	-3,33	-6,35
Treballadors totals*	1.076.371	1.017.230	985.190	-3,15	-8,47

* Treballadors totals = assalariats + autònoms.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INSS.

TAULA 5

Principals activitats econòmiques en nombre de treballadors totals afiliats. Barcelona. 1T 2009/1T 2010

Activitat econòmica (CCE-09, 2 dígit)	Empreses	Treballadors totals	Pes (%) entre total de treballadors	VAR (%) 1T 2009- 1T 2010
47- Comerç al detall, excepte el comerç de vehicles de motor i motocicletes	10.665	87.841	8,92	-5,85
84- Administració pública, Defensa i Seguretat Social obligatòria	427	79.171	8,04	-1,42
85- Educació	2.061	61.820	6,27	1,45
86- Activitats sanitàries	2.543	60.814	6,17	0,32
46- Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	5.819	57.751	5,86	-5,97
56- Serveis de menjar i begudes	6.252	51.729	5,25	-0,47
81- Serveis a edificis i activitats de jardineria	1.078	37.050	3,76	1,30
69- Activitats jurídiques i de comptabilitat	3.612	27.657	2,81	-2,29
64- Mediació financera, excepte assegurances i fons de pensions	248	26.331	2,67	-3,30
62- Serveis de tecnologies de la informació	1.019	22.109	2,24	4,62

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INSS.

Pel que fa a les principals activitats econòmiques que es desenvolupen a la ciutat de Barcelona en volum d'assalariats registrats a la Seguretat Social, destaquen les 10 següents que aglutinen el 52 % dels treballadors de Barcelona.

A la taula anterior es pot observar com la principal activitat econòmica en nombre d'afiliats a la Seguretat Social és el comerç al detall, seguit de l'administració pública i educació. De les tres principals activitats només una (educació) ha vist incrementat el seu nombre d'assalariats respecte al trimestre anterior. Val a dir que la principal activitat econòmica de Barcelona, el comerç al detall, registra un elevat descens interanual d'assalariats només superat pel comerç a l'engròs. Aquestes dades ens assenyalen clarament un punt del teixit productiu de Barcelona ciutat que està patint més directament que altres el context de crisi.

A l'altra cara de la moneda cal observar l'evolució en termes d'assalariats de l'activitat econòmica de serveis de tecnologia de la informació. Aquesta activitat, que es caracteritza per ser intensiva en coneixement, ha vist augmentar la massa d'afiliats en un 4,62 %, l'increment més elevat registrat en tan sols un any. Altres activitats econòmiques que han incrementat el nombre d'assalariats a la ciutat de Barcelona són, a banda de l'educació i els serveis de tecnologia de la informació, les activitats sanitàries i els serveis a edificis i activitats de jardineria.

Per últim, cal comentar que les activitats que més ocupació generen a Europa, segons l'informe laboral de la UE (2009), són les relacionades amb el comerç a l'engròs i comercialització, serveis sanitaris i socials, i construcció. En aquest sentit, almenys les dues primeres tenen molt a veure amb l'estructura productiva de la ciutat de Barcelona.

IDEES CLAU

- Barcelona província registra una taxa d'atur més baixa (17,74) que el conjunt de Catalunya (17,91) i Espanya (20,05). Val a dir, però, que la taxa d'atur de la província de Barcelona va créixer el 12 % el darrer any.
- El 85 % dels treballadors de Barcelona estan vinculats al sector serveis, davant del 66 % que registra la resta de la província.
- Els assalariats, empreses i autònoms de Barcelona afiliats a la Seguretat Social han disminuït el 3 % durant el darrer any.
- Les principals activitats econòmiques en nombre d'afiliats a la ciutat de Barcelona són: comerç al detall, administració pública i educació. D'aquestes tres activitats, només educació ha experimentat un augment d'afiliats el darrer any.
- Cal destacar una oportunitat que genera el context actual com és l'activitat econòmica de serveis de tecnologies de la informació, que ha crescut en massa d'afiliació un 4,62 % en un context de crisi.

5

Atur registrat

Una de les variables que més preocupen en qualsevol economia, tenint en compte les seves implicacions socioeconòmiques i impacte al teixit productiu és l'atur. En l'apartat següent, s'analitza l'evolució, la composició i les característiques més importants. Per tal d'elaborar aquesta anàlisi s'ha tingut en compte com a referència l'atur registrat al mes de gener de cada any.

INDICADORS

- ▶ Evolució absoluta i relativa de l'atur registrat (Dept. de Treball). Barcelona, 1998-2010.
- ▶ Distribució de l'atur registrat segons el nivell instructiu (Dept. de Treball). Barcelona, gener de 2010.
- ▶ Distribució de l'atur registrat segons el sexe i l'edat. (Dept. de Treball). Barcelona, gener de 2010.
- ▶ Evolució de l'atur registrat segons el sexe i l'edat. (Dept. de Treball). Barcelona, gener 2007- gener 2010.
- ▶ Distribució de l'atur registrat segons nacionalitat estrangera (Dept. de Treball). Barcelona, gener de 2010.
- ▶ Distribució de l'atur registrat estranger segons el nivell instructiu (Dept. de Treball). Barcelona, gener de 2010.

Context i evolució

El següent apartat analitza l'evolució de l'atur des de 1998 fins als nostres dies en termes absoluts, relatius i des de la perspectiva del nivell instructiu. Aquests valors es comparen amb altres contextos territorials per tal de situar la ciutat de Barcelona dintre el seu context de referència:

TAULA 6

Atur registrat al gener.

Barcelona. 01/2006-01/2010

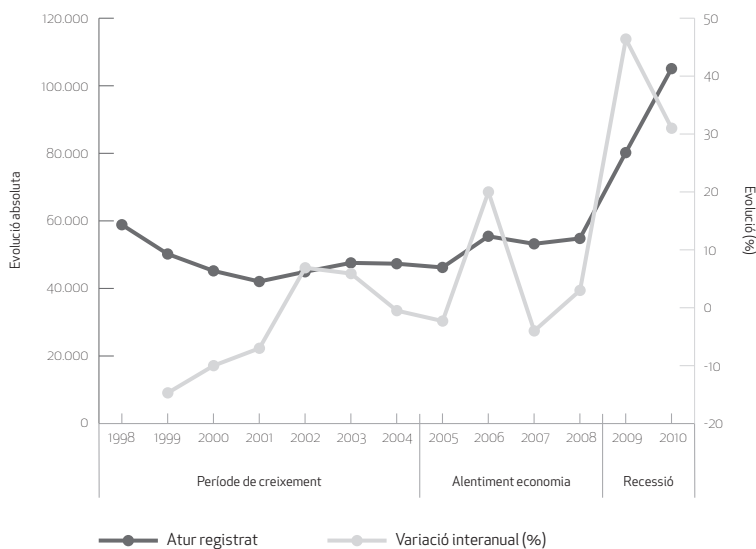
Any	Atur registrat	Variació interanual (%)
2006	55.444	—
2007	53.208	-4,03
2008	54.804	3,00
2009	80.207	46,35
2010	105.073	31,00

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

GRÀFIC 6

Evolució absoluta i relativa de l'atur registrat.

Barcelona 1998-2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

- El gener de l'any en curs, l'atur registrat se situava en 105.073 individus. D'aquest conjunt de població, el 47,1 % són dones, el 13,7 % són menors de 30 anys i el 22,7 % són de nacionalitat estrangera.
- En termes d'evolució es pot observar com, des del període 2007-2008, l'atur registrat inicia un procés de creixement que pren la seva màxima intensitat entre els anys 2008-2009. Durant aquest període l'atur creix el 46,35 %, la qual cosa equival a un increment absolut de 25.400 aturats tan sols en un any.
- En el darrer període observat, gener 2009-gener 2010, s'aprecia un increment absolut de 28.000 aturats més.

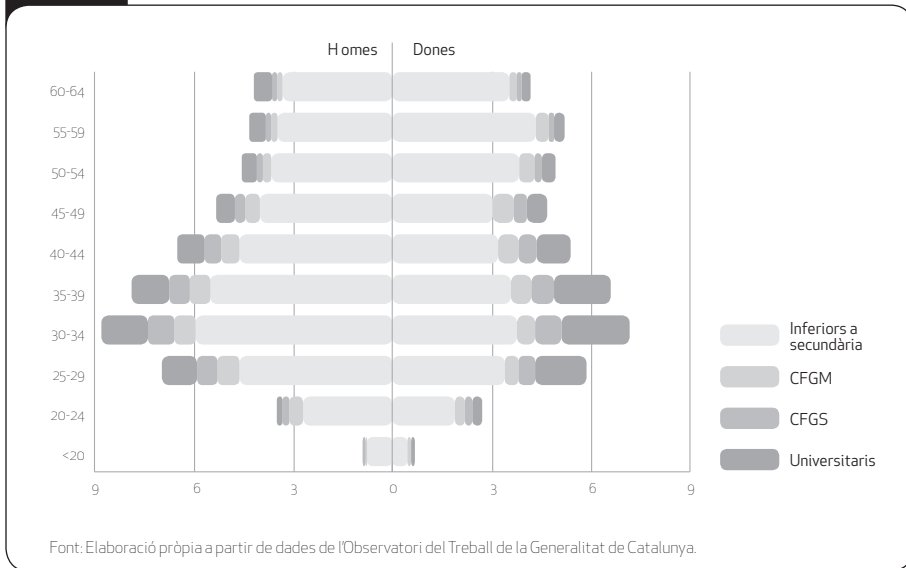
Distribució de l'atur registrat segons el nivell instructiu

A la piràmide de població següent es mostra quina és l'estructura per sexe i edat de les persones registrades a l'atur residents a la ciutat de Barcelona, amb la incorporació del nivell instructiu per a cada segment concret de població:

FIGURA 4

Piràmide de població aturada segons el nivell d'instrucció.

Barcelona, gener de 2010 (%)

A la piràmide anterior podem observar els fets següents:

- En relació amb la distribució per sexe, edat i nivell instructiu de la població aturada de Barcelona, cal destacar que el volum més important d'aturats graduats en FP té principalment entre 30 i 39 anys, tant en el cas dels homes com de les dones.
- En el cas de les edats més avançades, els graduats en FP tenen un pes molt baix, en part perquè el nivell instructiu té molta relació amb l'edat de l'individu i en aquestes edats predominen nivells instructius baixos.
- Cal ressaltar el volum, més que significatiu, dels aturats universitaris entre la població jove, reflex de la distribució del nivell instructiu general d'aquest segment d'edat.

A la taula següent podem observar de manera més concreta quin és el pes i volum exacte que signifiquen els aturats graduats en FP en comparació amb la mateixa dada per Barcelona província i Catalunya.

TAULA 7

Pes dels aturats graduats en FP.

Gener de 2010

Context	% Aturats CFGM	% Aturats CFGS	Total FP	Total Aturats graduats FP
BCN Ciutat	7,9	7,1	15,0	15.807
RMB	8,5	5,9	14,5	56.948
BCN Província	8,4	5,9	14,3	62.389
Catalunya	8,0	5,4	13,4	80.228

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

TAULA 8

Pes dels aturats. Altres nivells d'instrucció.

Gener de 2010

Context	% Aturats primària o inf.	% Aturats ESO	% Aturats universitaris	Total aturats nivells instructius previstos
BCN Ciutat	8,4	61,2	15,4	89.266
RMB	13,6	63,5	8,4	335.846
BCN Província	14,5	63,2	8,0	372.492
Catalunya	17,0	62,6	6,9	513.428

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

- El total d'aturats graduats en FP residents a Barcelona és de 15.807 individus, la qual cosa significa que aquest col·lectiu representa el 15 % dels aturats de Barcelona.
- S'observa també com el nivell instructiu que representa un volum més elevat de la població aturada, en tots els àmbits territorials observats, és el d'ESO o graduat escolar, ja que aquest nivell instructiu acumula més del 60 % d'aturats.
- Barcelona ciutat presenta alguns fets diferencials respecte als altres contextos territorials estudiats, com per exemple que els aturats amb un nivell d'instrucció de primària o inferior representen una baixa proporció mentre que la proporció d'aturats amb un nivell instructiu universitari està per sobre de la mitjana. Aquest fet probablement es deu al fet que el mercat laboral de la ciutat presenta una proporció més elevada d'universitaris que la resta de contextos observats. Aquesta característica es fa patent a partir de diverses dimensions, entre les quals hi ha l'atur.
- En termes d'FP s'observa com els aturats amb aquest nivell d'instrucció representen un volum més gran a Barcelona ciutat que a la resta de contextos territorials de referència. De manera concreta també es pot observar una proporció més gran d'aturats amb un nivell d'instrucció de CFGS. Aquest fet pot estar causat per la presència relativa de més graduats en CFGS a Barcelona que als altres contextos territorials de referència.

Distribució de l'atur segons el sexe i l'edat

El conjunt d'indicadors que conté l'apartat següent reflecteix la distribució per sexe i edat de l'atur registrat per a la ciutat de Barcelona. També es té en compte quina ha estat l'evolució recent del pes de cada sector de població abordat dintre del conjunt d'aturats.

TAULA 9 Distribució (%) per sexe i edat de l'atur registrat.
Barcelona, gener de 2010

Grup d'edat	Homes	Dones	Total
Menors de 30	11,50	9,09	20,58
30-44	23,08	19,14	42,22
Majors de 45	18,41	18,78	37,19
Total	52,99	47,01	100

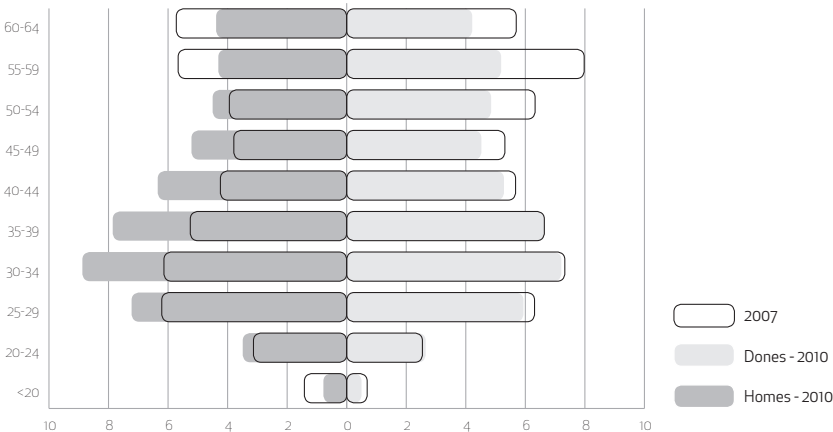
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

TAULA 10 Evolució (%) del pes de l'atur registrat per sexe i edat.
Barcelona, 2007-2010

Grup d'edat	Homes	Dones	Total
Menors de 30	6,83	-4,76	1,39
30-44	47,66	-2,52	19,72
Majors de 45	-3,68	-25,81	-16,29
Total	16,44	-13,73	-

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

FIGURA 5 Piràmide d'edat. Atur registrat. Barcelona, 2007-2010 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

Abans de comentar els resultats obtinguts, cal especificar que s'ha tingut com a referència temporal, a l'hora de comparar, les xifres de gener de 2007, perquè és el moment en què menys atur registrat s'observa en tot el període 2006-2010.

Idees força: Distribució de l'atur per sexe i edat

- Entre els aturats registrats a la ciutat de Barcelona són majoria els homes, amb el 53 %. Dintre d'aquest col·lectiu, predominen àmpliament els que tenen entre 30 i 44 anys.
- Les dones signifiquen el 47 % del total d'aturats registrats. Dintre del col·lectiu femení s'observa com el pes que representen les que tenen entre 35 i 44 anys i les majors de 45 és molt similar.
- Des de la perspectiva de l'edat, destaca que els individus d'entre 35 i 44 anys són, de manera destacada, els més afectats per l'atur.

Idees força: Evolució de l'estructura per edats i sexe de l'atur registrat

- La dada més destacable és que l'atur femení ha perdut pes entre totes les edats per desplaçar-se cap els homes menors de 30 anys i, de manera especial, envers els homes de 35-44 anys. Sembla que aquest darrer col·lectiu és on més atur s'ha registrat durant el període observat.
- Val a dir que la reducció més importat del pes de l'atur s'ha observat entre la proporció que significaven les dones aturades més grans de 45 anys. En el cas dels homes, aquesta mateixa franja d'edat és l'única que ha experimentat un retrocés pel que fa a la proporció que significaven al gener de 2007.
- Aquestes dades no assenyalen que l'atur femení s'hagi reduït en termes absoluts, sinó que l'atur masculí (jove i madur) s'ha incrementat amb més intensitat que el femení durant el període observat, amb la qual cosa es pot concloure que l'atur està colpejant més durament les franges d'edats joves i madures masculines.

Distribució de l'atur segons la nacionalitat estrangera

Un altre col·lectiu a dimensionar en termes d'atur és l'estranger¹, ja que aquest col·lectiu significa el 17,5 % del total de població empadronada a Barcelona durant el 2009. Aquesta xifra puja al 29,3 % si només es tenen en compte les edats laboralment actives (16-64), amb la qual cosa podem afirmar que gairebé un terç de la població potencialment activa de la ciutat de Barcelona és de nacionalitat estrangera.

El col·lectiu estranger registra una heterogeneïtat interna força elevada, ja que l'origen concret de l'individu acostuma a aportar, a priori, una sèrie de condicionats d'entrada importants al mercat laboral, ja que no tenen els mateixos drets ni requisits d'entrada al mercat laboral els ciutadans de la Unió Europea que, per exemple, els nacionals africans.

1. En aquesta anàlisi, es considera estrangera aquella persona que disposa d'una nacionalitat diferent a l'espanyola.

Tampoc no es consideren en molts dels casos les titulacions acadèmiques superiors de molts països perquè no estan convalidades a Espanya (és comú que un percentatge no menyspreable de persones estrangeres desenvolupin tasques laborals per sota del seu nivell acadèmic real).

TAULA 11

Pes (%) de població aturada estrangera segon la nacionalitat.

Gener de 2010

Nacionalitat continental	Població de 16-64 anys	Població aturada	% Població potencialment activa aturada per nacionalitat
Europa	79.721	4.112	5,16
Àfrica	17.313	2.485	14,35
Amèrica	107.467	5.454	5,08
Àsia i Oceania	44.134	3.139	7,11
Total	248.635	15.190	6,11

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

Per manca d'informació real sobre la població activa estrangera l'anterior taula conté la proporció de persones entre 16 i 64 anys per nacionalitat i les persones aturades per nacionalitat a gener de 2010. L'objectiu és calcular quin és el percentatge, segons nacionalitat, de la població potencialment activa aturada. En aquest sentit s'observa que:

- El percentatge més baix de població aturada, al voltant del 5 %, es troba entre els nacionals americans seguit molt de prop pels nacionals europeus.
- Com a col·lectiu estranger que teòricament està més afectat per l'atur destaquen els nacionals africans, que gairebé tripliquen el percentatge d'americans i europeus potencialment actius en atur.
- De forma agregada, el volum de població estrangera aturada potencialment activa a la ciutat de Barcelona és del 6,1 %.

Pel que fa al context actual referent al nivell instructiu de la població aturada estrangera, s'obtenen els valors següents:

TAULA 12

Aturats segons nacionalitat estrangera i nivell instructiu.

Barcelona, gener de 2010

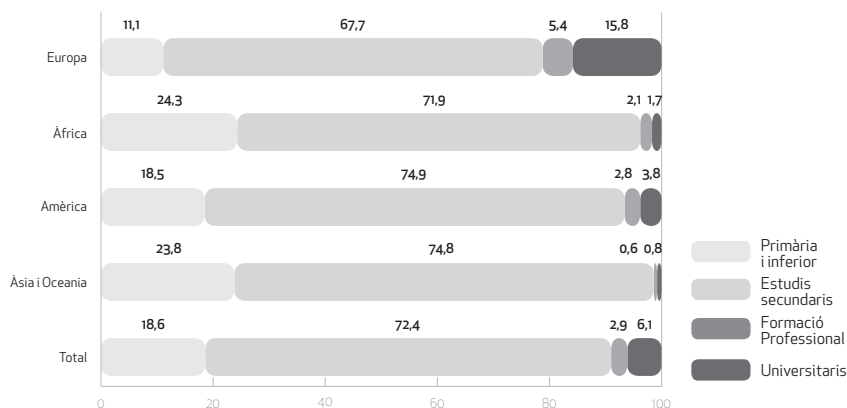
Nivell instructiu	Europa	Àfrica	Amèrica	Àsia i Oceania	Total
Primària i inferior	456	604	1.011	747	2.818
Estudis secundaris	2.784	1.787	4.084	2.348	11.003
Formació professional	224	51	152	18	445
Universitat	648	43	207	26	924
Total	4.112	2.485	5.454	3.139	15.190

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

GRÀFIC 7

Nivell d'instrucció de la població aturada estrangera.

Barcelona, gener de 2010 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

Les anteriors dades ens indiquen de manera molt clara que el nivell instructiu predominant entre el col·lectiu estranger és el secundari, seguit pel primari en la majoria dels casos. Un cop més les diferències segons orígens són importants ja que l'únic origen que presenta una taxa significativa d'universitaris i graduats en FP són els europeus. En contraposició, per exemple, als asiàtics, on aquests dos nivells instructius representen conjuntament l'1,6 % de la població aturada.

IDEES CLAU

- L'atur registrat a gener de 2010 supera els 100.000 individus (105.000), la qual cosa significa que s'ha doblat respecte al mateix període de 2007. Aquesta xifra ha estat el resultat d'una dinàmica creixent de l'atur registrada des de 2007.
- Els homes signifiquen el 52 % de l'atur registrat i la franja d'edat més afectada és la de 30 a 44 anys.
- El subcol·lectiu que ha patit amb més intensitat aquest increment de l'atur ha estat els homes de 30 a 44 anys.
- El nivell instructiu majoritari dels aturats registrats és secundària o inferior. Els graduats en FP signifiquen el 15 % (15.800 individus) del total de l'atur registrat. Aquesta mateixa dada per a Barcelona província és de 14,3 % i per a Catalunya el 13,4 %.
- La població estrangera significa el 29,3 % de la població de Barcelona en edat activa i aporten un total de 15.200 individus a l'atur registrat de la ciutat, la qual cosa significa el 6,11 % de l'atur total. El nivell instructiu de la població estrangera aturada és secundària o primària, i els graduats en FP suposen el 2,9 % del col·lectiu.

6

Contractació

A l'apartat següent es descriu l'evolució de la contractació a la ciutat de Barcelona i les seves principals característiques. Abans d'encetar l'anàlisi de la contractació, cal especificar que les dades que es tindran en compte són les de contractació total anual, és a dir, tots els contractes signats durant un any, independentment de la durada i del nombre de contractes que hagi signat una mateixa persona en un any. Aquest fet pot conduir a equívocs en termes d'interpretació de la informació ja que, per exemple, veurem que els col·lectius en què ha augmentat la contractació són joves i dones, dos dels grups més sensibles en contextos de crisi. Això no indica necessàriament una millor col·locació d'aquests conjunts, sinó més aviat que individus que hi pertanyen estan signant més d'un contracte, a causa d'una temporalitat més gran en la contractació i a una seguretat laboral més reduïda. Tot i així, la contractació pot indicar, en part, el dinamisme o decaïment d'una economia o context productiu.

INDICADORS

- ▶ Evolució absoluta i relativa de la contractació anual (Dept. de Treball). Barcelona, 2006-2009.
- ▶ Distribució de la contractació anual segons el nivell instructiu (Dept. de Treball). Barcelona, 2009.
- ▶ Distribució de la contractació anual segons el sexe i l'edat (Dept. de Treball). Barcelona, 2009.
- ▶ Evolució de la contractació anual segons el sexe i l'edat (Dept. de Treball). Barcelona, 2007- 2009.

Contextualització

La contractació a la ciutat de Barcelona al darrer any observat se situava en 756.200 contractes signats. Aquesta xifra significa un retrocés en la contractació respecte a l'any anterior de 133.000 contractes. Tant a la taula com al gràfic següent es pot apreciar qui-

na és la tendència recent en termes de contractació. Aquesta evolució està molt marcada pel context de crisi.

TAULA 13

Evolució de la contractació anual.

Barcelona, 2009

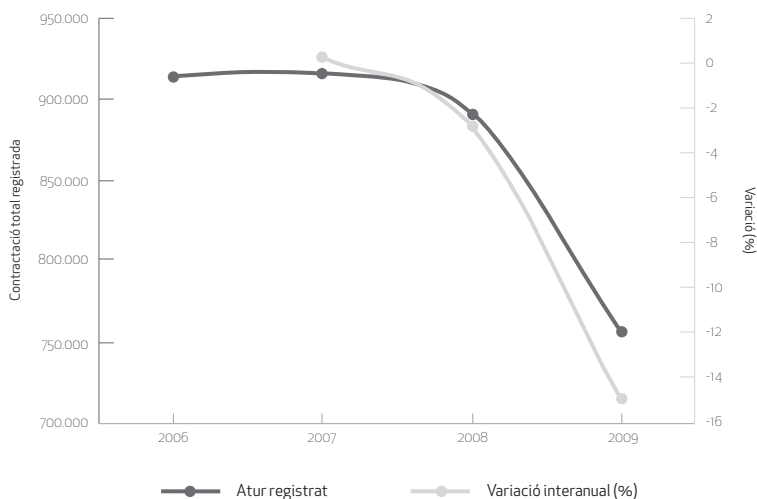
Any	Contractació anual	Variació interanual (%)
2006	912.761	—
2007	915.196	0,27
2008	889.354	-2,82
2009	756.279	-14,96

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

GRÀFIC 8

Evolució absoluta i relativa de la contractació anual.

Barcelona, 2006-2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

Contractació segons el nivell instructiu

Les taules següents contenen la distribució de la contractació anual de la ciutat de Barcelona segons el nivell instructiu:

TAULA 14

Contractació anual de graduats en FP.

Barcelona, 2009

Context	% Contractats CFGM	% Contractats CFGS	% total FP	Total contractats graduats FP
BCN ciutat	10,32	4,13	14,45	109.294
RMB	9,63	4,07	13,69	201.066
BCN província	9,56	4,03	13,59	211.837
Catalunya	8,51	3,63	12,14	252.006

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

TAULA 15

Contractació anual amb altres nivells instructius.

Barcelona, 2009

Context	% Contractats CFGM	% Contractats CFGS	% total FP	Total contractats graduats FP
BCN ciutat	11,07	57,67	16,82	646.985
RMB	12,40	61,96	12,40	1.875.135
BCN província	12,28	60,65	13,48	1.347.072
Catalunya	13,91	62,01	11,95	1.825.074

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

- La població total graduada en FP contractada al 2009 a la ciutat de Barcelona és de 109.000 individus, la qual cosa representa el 14,45 % del total de persones que van signar un contracte durant aquest any. D'aquest percentatge, les persones amb CFGM suposen el 10,32 % i les persones amb CFGS, el 4,13 %. Aquest fet pot estar subjecte, tal com veurem en propers punts, a una temporalitat més gran dels contractes signats pels graduats en CFGM.
- Respecte a la població amb altres nivells instructius, s'observa un context diferencial a la ciutat de Barcelona, ja remarcat en punts anteriors, respecte a la població aturada amb nivell de primària, o inferior, i universitat.

Distribució i evolució segons el sexe i l'edat

El següent apartat té l'objectiu de definir l'estructura segons el sexe i l'edat de la contractació anual del 2009 i analitzar-ne l'evolució recent.

TAULA 16

Distribució (%) per sexe i edat de la contractació anual.

Barcelona, 2009

Grup d'edat	Homes	Dones	Total
Menors de 30	20,31	27,13	47,44
30-44	19,40	19,28	38,68
Majors de 45	6,20	7,68	13,88
Total	45,90	54,10	100

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

TAULA 17

Evolució (%) del pes de la contractació anual per sexe i edat.

Barcelona, 2007-2009

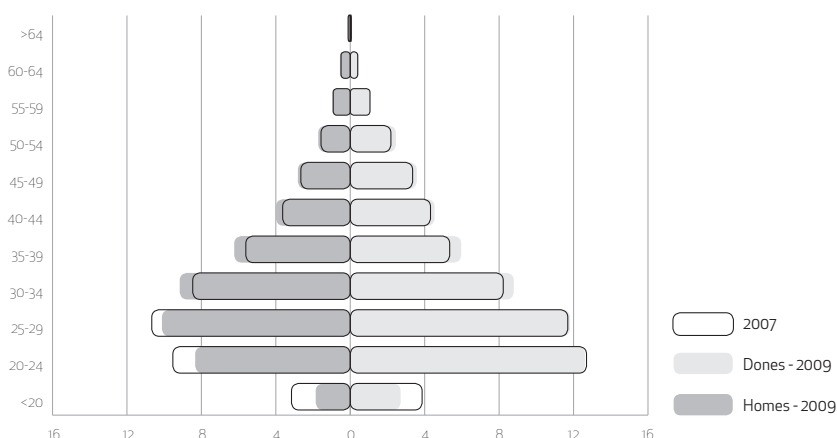
Grup d'edat	Homes	Dones	Total
Menors de 30	-13,04	-3,96	-8,07
30-44	9,52	7,86	8,69
Majors de 45	7,79	8,88	8,39
Total	-1,95	1,72	0,00

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

FIGURA 6

Piràmide d'edat. Contractació anual.

Barcelona, 2007-2009 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

Idees força: Distribució la contractació per sexe i edat

Observant la distribució segons el sexe i l'edat de la població que ha signat un contracte durant 2009, es poden remarcar les dades següents:

- Les dones van signar més contractes que els homes (54 % vers 46 %). Aquesta dada no ha de significar forçosament que aquesta contractació sigui de qualitat (per la temporalitat) i precisament aquest nombre més elevat de contractacions en comparació amb els homes pot obeir a una més gran temporalitat de la contractació femenina (88 % femenina i 86 % masculina).
- Respecte a la distribució segons edat s'observa com, a mesura que aquesta avança, es redueix la proporció de contractes signants. Aquest fet pot tenir a veure amb el factor temporalitat comentat anteriorment. En aquest sentit les feines dels "més grans" serien més estables que la dels més joves.

Idees força: Evolució de la contractació per edats i sexe de l'atur registrat

- L'evolució de les contractacions apunten a un augment del pes de les dones entre els signants de contractes respecte al 2007.
- Pel que fa a les franges d'edat estudiades, cal destacar que l'elevat pes de les contractacions joves al 2007 s'ha desplaçat, en part, cap a edats més elevades dels 30 anys tant en el cas dels homes com de les dones. Aquest fenomen es pot observar clarament entre els homes, sobretot entre les franges d'edat 20-25 i 25-29.

IDEES CLAU

- La contractació anual de 2009 a la ciutat de Barcelona es va situar en 756.200. Aquesta dada representa respecte a l'any 2008 un retrocés del 15 %.
- Els contractats graduats en FP al 2009 van ascendir a 109.300 individus, la qual cosa representa el 14,45 % de la contractació total. Aquesta mateixa dada a la província és de 13,59 % i a Catalunya 12,14 %.
- Les dones signifiquen el 54 % de les contractacions mentre que la franja d'edat que registra més contractacions és la de menors de 30 (47,44 %). Aquestes dades poden estar influïdes per una temporalitat més gran d'aquests dos subcol·lectius concrets o a uns treballs menys estables que altres subcol·lectius.
- Tot i que els joves són el col·lectiu que registra més contractacions, la reducció més important en termes de contractació anual l'han patida ells. Per contra, les edats més madures han guanyat pes a les contractacions, fet que pot estar indicant una precarització (increment de la temporalitat) de les condicions de treball d'aquesta franja d'edat.

7

Mercat de treball des de l'òptica de la formació professional

INDICADORS

- Evolució de la distribució de la població aturada segons el nivell instructiu (Dept. de Treball). Barcelona, 2006-2010.
- Evolució del pes en la contractació i atur registrat dels graduats en FP (Dept. de Treball). Barcelona, 2005-2010.
- Taxa de temporalitat segons el nivell instructiu (Dept. de Treball). Barcelona, 2006-2010.
- Grau d'ocupabilitat segons el nivell instructiu. Barcelona, gener de 2010.

La taula següent ens mostra com ha evolucionat el pes de cada nivell instructiu entre la població aturada entre gener de 2006 i 2010.

TAULA 18

Distribució de la població aturada de Barcelona segons el nivell instructiu. (2006-2010)

Nivell instructiu	% aturats 2006 (gener)	% aturats 2010 (gener)	Var (%) 2006-2010
Primaris o inferior	8,33	8,37	0,41
EGB - ESO	63,62	61,23	-3,77
CFGM	7,26	7,90	8,77
CFGS	6,44	7,14	10,91
Universitat	14,18	15,20	7,16
Altres estudis postsecundaris	0,16	0,17	6,14
Total	100	100	-

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

-Podem observar clarament com predomina clarament el nivell instructiu *EGB-ESO / Estudis secundaris* entre la població aturada, amb un valor de 61,2 % per al 2010. Aquesta dada indica que gairebé dos terços de la població aturada de Barcelona té un nivell instructiu bàsic, uns valors molt semblants als registrats el 2006.

- Els nivells instructius superiors, *Universitat*, han experimentat un increment notable sobre el pes del col·lectiu d'aturats registrats, de la mateixa manera que els programes de CFGM i CFGS.
- El nivell instructiu *CFGS* registra un increment relatiu més elevat del seu pes entre el col·lectiu d'aturats. Aquesta evolució, la que tendeix a incrementar el pes dels nivells instructius més elevats, pot obeir a un canvi generacional.
- Aquest darrer element, el canvi generacional, explicaria com els nivells més baixos és mantenen igual que fa 4 anys i fins i tot, en algun cas, es redueixen. Les persones actives de més edat, en conjunt, disposen d'un grau instructiu inferior a la resta de població activa i especialment baix en comparació amb la població activa més jove. D'altra banda, l'edat propera a la jubilació, facilita la sortida del mercat laboral d'aquest col·lectiu (població activa antiga amb nivells instructius baixos) mentre que per la part baixa de la piràmide (joves), cada vegada més, es van incorporant efectius amb nivells instructius més elevats.
- És per aquest motiu que, cada cop més, els nivells instructius més elevats van guanyant terreny en tots els aspectes del mercat laboral; en l'afiliació i contractació, però també entre la població aturada.

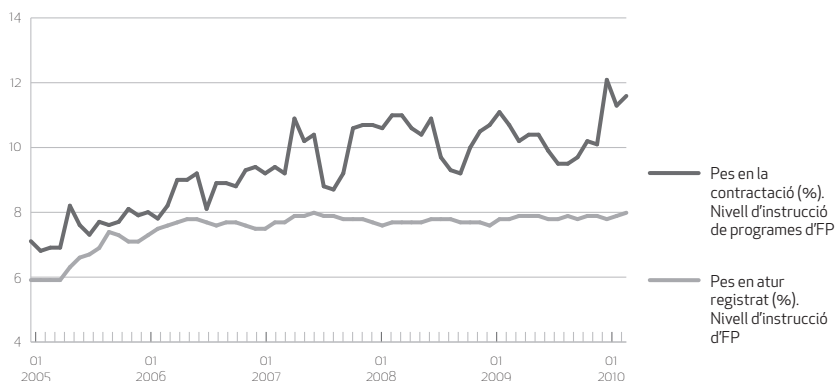
Formació professional: contractació i atur

Els gràfics següents ens indiquen quina és l'evolució del pes de les persones graduades en CFGM i CFGS entre el volum total d'aturats registrats i contractats. Els gràfics on es mostra aquesta evolució indiquen algunes tendències clares.

GRÀFIC 9

Evolució del pes en contractació i atur del nivell instructiu corresponent a estudis de formació professional.

Barcelona, nivells instructius 01/2005 - 02/2010

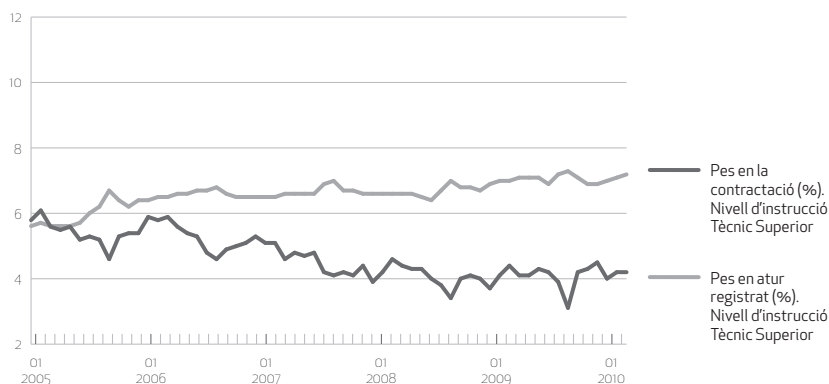

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

GRÀFIC 10

Evolució del pes en contractació i atur del nivell instructiu corresponent a estudis de formació professional.

Barcelona, nivells instructius 01/2005 - 02/2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

- El pes específic dels titulats en CFGM entre les contractacions ha tingut una evolució ascendent des de l'any 2005 fins a l'actualitat i se situa, en la darrera dada disponible, en l'11,5 % del volum de persones contractades. Paral·lelament sembla que, almenys en termes proporcionals, el pes dels graduats en CFGM entre el conjunt de persones aturades registrades a Barcelona és manté estable al voltant del 8 % des de començament de 2006.
- En el cas dels graduats en CFGS, s'observa una evolució diferent descrita a l'anterior, caracteritzada per un descens del pes de titulats superiors en la contractació. Aquesta tendència es registra a la ciutat de Barcelona de manera més evident des de començament de 2006 i actualment (començament de 2010) el pes d'aquest col·lectiu entre la contractació se situa en el 4 % mentre que el 2006 se situava en el 6 %. Aquest descens relatiu del pes de la contractació de tècnics superiors transcorre paral·lelament a un increment lent, però progressiu, del pes d'aquest mateix col·lectiu entre el total d'aturats residents a Barcelona.
- Aquestes dades apunten a un fet diferencial entre les distintes evolucions dels dos nivells instructius que integren l'FP en referència a dos fenòmens clau del mercat laboral com la contractació i l'atur registrat. Aquestes evolucions poden obeir a diferents aspectes que guarden una relació directa amb el nivell instructiu com són:
 - La relativa "joventut" de les persones graduades en FP: tal com es pot desprendre de les piràmides de població observades en anteriors apartats, els graduats en FP són "joves". El col·lectiu jove és dels més vulnerables als sotracos del mercat de treball i a la temporalitat.
 - L'augment del pes dels graduats en FP, de titulacions i de centres, facilita que cada any hi hagi més joves graduats en FP en el mercat laboral, tot i que actualment aquest mercat laboral mostra un baix ritme d'absorció de demandes de treball.

Taxa de temporalitat i nivell instructiu

La taxa de temporalitat laboral es mesura a partir del percentatge de contractes laborals (en contraposició a indefinits) que se signen en un període determinat. Donada aquesta estructura de l'indicador, s'entén que un mercat laboral que registra valors elevats en la taxa de temporalitat es caracteritza per una elevada creació de llocs de treball no indefinits, temporals o de durada determinada, fet que influeix en la baixa qualitat de l'ocupació que es genera i la poca estabilitat laboral dels treballadors.

TAULA 19

Taxa de temporalitat comparada per nivells instructius.

Barcelona, 2008-2009

Nivell instructiu	Taxa de temporalitat 2008	Taxa de temporalitat 2009	Var (%) 2008-2009
Secundària i inferior	87,9	90,2	2,6
CFGM	88,1	90,3	2,5
CFGs	78,5	83,3	6,1
Graduats universitaris	79,5	84,5	6,3
Total	83,7	87	3,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

En conjunt la taxa de temporalitat s'ha incrementat entre tots els nivells instructius. Especialment entre aquells que es caracteritzaven per disposar d'una taxa de temporalitat comparativament baixa al 2008, com ara els universitaris i els CFGS. Aquest darrer nivell instructiu es caracteritza les taxes de temporalitat més baixes, tant al 2008 com al 2009, fins i tot més baixes que altres nivells instructius superiors, com l'universitari (diplomats, llicenciats i doctorats). Aquest fet resulta encara més evident si es compara de manera directa la taxa de temporalitat dels graduats amb CFGS amb la dels graduats amb CFGM.

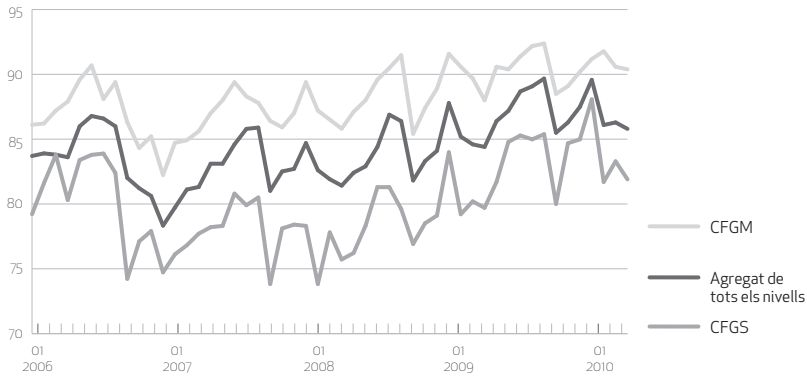
- Aquestes dades indiquen, doncs, que la contractació de tècnics superiors (CFGs), en qüestió de temporalitat, és la de més qualitat.
- Aquestes dades també poden justificar, en part, que la contractació de tècnics superiors en general decaigui mensualment mentre que la dels graduats en CFGM augmenti, ja que aquests darrers registren més entrades i sortides al mercat de treball.

En abordar l'evolució específica de la temporalitat per als nivells instructius que integren l'FP s'observa com, almenys des de 2006, la taxa de temporalitat d'un i altre nivell instructiu han estat bastant distanciades, sobretot entre mitjan 2007 i mitjan 2008. El gràfic també expressa que la situació de crisi està maltractant amb més duresa la temporalitat dels graduats en CFGS, ja que a partir de començament de 2009 aquesta es comença a incrementar fins a arribar gairebé a valors similars a la mitjana del mercat.

GRÀFIC 11

Evolució de la taxa de temporalitat (nivells instructius FP).

Barcelona, 01/2006 – 03/2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

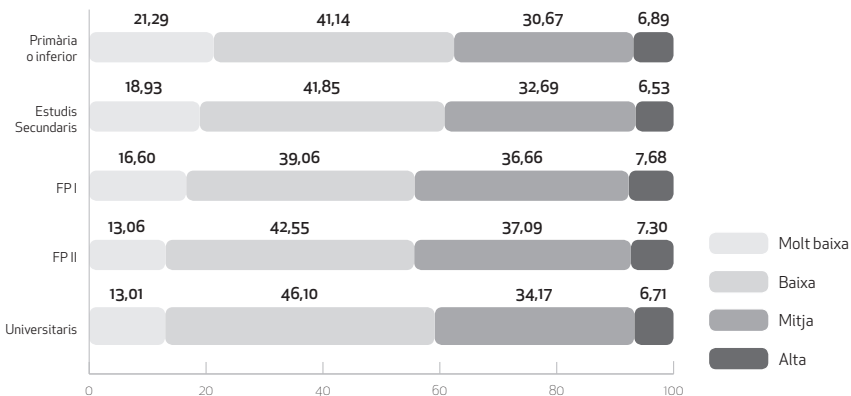
Grau d'ocupabilitat i nivell instructiu

Segons el SOC, el grau d'ocupabilitat d'un individu és un indicador construït en referència a un conjunt de variables com el temps que porta a l'atur (com més temps, menor probabilitat d'ocupar-se), l'àmbit geogràfic de recerca de feina (municipal o supramunicipal) i el nombre de demandes d'ocupació i el tipus de prestació per desocupació que es percep.

GRÀFIC 12

Grau d'ocupabilitat segons el nivell instructiu.

Gener de 2010 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

Les dades d'ocupabilitat segons el nivell d'instrucció són, comparativament, molt favorables per als graduats en FP, ja que tant CFGM com CFGS són els nivells instructius que presenten valors més elevats a la categoria *Alta i Mitjana*. Sembla, doncs, que el context d'ocupabilitat dels aturats graduats en FP és dels més propicis, fins i tot més que el dels aturats universitaris. D'altra banda, cal destacar que el volum de població aturada a la categoria *Molt baixa* decau a mesura que augmenta el nivell instructiu.

IDEES CLAU

- Els nivells instructius que més augmenten, de manera relativa, entre el col·lectiu d'aturats registrats són els corresponents a formació professional. El pes dels graduats en CFGM aturats ha crescut el 8,77 % mentre que els de CFGS el 10,91 %. Aquesta tendència creixent s'identifica des de l'any 2005.
- Aquest darrer fet pot obeir a un cicle de canvi generacional en el qual els nivells instructius superiors comencen a guanyar pes per una substitució de mà d'obra amb baix nivell instructiu per mà d'obra qualificada.
- Mentre que la contractació de graduats en CFGM creix i se situa en l'11,5 %, en el cas dels graduats en CFGS segueix una dinàmica decreixent i se situa al voltant del 4 %.
- Els graduats en CFGS registren la taxa de temporalitat més baixa del mercat laboral, tot i que aquesta és de les que més ha crescut durant el darrer any.
- Un altre fet positiu per als graduats en FP és que el seu grau d'ocupabilitat és el més elevat dels nivells instructius. Segons l'indicador construït pel SOC, el grau d'ocupabilitat dels graduats en FP és més elevat que els dels universitaris.

Teixit productiu i formació professional

L'apartat següent té com a objectiu dimensionar quin és el paper dels graduats en FP entre les principals activats generadores d'ocupació, contractació i atur registrar a la ciutat de Barcelona.

INDICADORS

- ▶ Principals ocupacions (CCO94) en termes de contractació anual (Dept. de Treball). Barcelona, 2009.
- ▶ Principals ocupacions (CCO94) en termes de contractació anual de graduats en FP (Dept. de Treball). Barcelona, 2009.
- ▶ Ocupacions (CCO94) amb percentatge més elevat de contractació de graduats en FP (Dept. de Treball). Barcelona, 2009.
- ▶ Principals activitats (CCAEO9) en termes d'atur registrat (Dept. de Treball). Barcelona, gener de 2010.
- ▶ Principals activitats econòmiques (CCAEO9) en termes d'atur registrat de graduats en FP (Dept. de Treball). Barcelona, gener de 2010.
- ▶ Activitats (CCAEO9) amb més percentatge d'atur registrat de graduats en FP (Dept. de Treball). Barcelona, gener de 2010.
- ▶ Activitats econòmiques més dinàmiques en termes de volum d'assalariats (INSS). Barcelona, 1T 2009-1T 2010.

Principals ocupacions en termes de contractació a Barcelona

Les tres principals ocupacions en termes de contractació generen un terç de la contractació anual de la ciutat de Barcelona i estan directament relacionades amb el sector serveis. Aquestes tres ocupacions són l'hoteleria, serveis personals i empleats domèstics i de neteja. Cal tenir en compte que un nombre més elevat de contractes pot estar indicant més temporalitat d'un tipus d'ocupació respecte d'un altre.

TAULA 20

Relació entre principals ocupacions en termes de contractació i graduats en FP. Barcelona, 2009

Codi CCO94	Tipus d'ocupació*	Nre. de contractes 2009	% contractació total	% contractats CFGM	% contractats CFGM	Total FP
50	Treb. de serveis restauració	91.730	12,1	5,6	1,7	7,3
51	Treb. de serveis personals	85.672	11,3	27,3	4,2	31,5
91	Empleats dom. i personal de neteja d'edificis	81.742	10,8	3,3	0,3	3,6
53	Dependents de comerç i sim.	54.583	7,2	4,8	1,8	6,5
35	Altres tècnics i prof. de suport	35.168	4,7	13,3	5,1	18,4
21	Prof. de ciències naturals i sanitat, 1r cicle	34.632	4,6	0,9	0,6	1,4
25	Escriptors, artistes i altres, 2n i 3r cicle	25.044	3,3	16,3	6,8	23,1
30	Tècnics en ciències físiques, químiques i enginyeria	20.417	2,7	19,8	21,9	41,7
45	Empleats ag. viatges i sim., amb atenció al públic	20.285	2,7	12,7	4,8	17,5
98	Peons de transport i descarregadors	19.613	2,6	4,0	1,1	5,2

* Es pot consultar el tipus d'ocupacions i subdivisions (CCO94) a l'adreça següent:

<http://www.idescat.cat/Classif/Classif?TC=5&VO=1&V1=5&V2=3>

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

- Els graduats en FP representen una proporció àmplia entre els treballadors de serveis personals² (segona activitat en generació de contractació durant el 2009), ja que el 31,5 % dels treballadors contractats amb aquest epígraf són graduats en FP.
- Entre les altres dues ocupacions principals generadores de contractació, la proporció de graduats en FP és poc significativa. Tot i així, cal tenir en compte que les ocupacions a serveis de restauració, empleats domèstics i personal de neteja d'edificis no requereix, segons les dades de contractació, d'un nivell instructiu d'FP.
- Per contra, on sí que es poden observar elevats percentatges de contractació de graduats en FP és entre els tècnics en ciències físiques i enginyeria, i escriptors, artistes i altres.
 - Els tècnics en ciències físiques i enginyeria engloben els col·lectius següents: delineants i dissenyadors tècnics; tècnics en ciències físiques, químiques i enginyeria; professionals tècnics de la informàtica; operadors d'equips òptics i electrònics; professionals de la navegació marítima; professionals de la navegació aeronàutica, i tècnics en edificació,

2. Els treballadors de serveis personals són auxiliars d'infermeria i similars; treballadors que es dediquen a tenir cura de persones i similars, llevat dels auxiliars d'infermeria; perruquers, especialistes en tractaments de bellesa i treballadors similars; treballadors que atenen passatgers i similars; majordoms, econòms i similars, i altres treballadors de serveis personals.

seguretat en el treball i control de qualitat. Aquesta ocupació va generar un total de 20.400 contractes durant el 2009 dels quals el 41,7 % els van signar graduats en FP.

- Els escriptors i artistes engloben els col·lectius següents: escriptors i artistes creatius o interpretatius; arxivers, bibliotecaris i professionals similars; i altres professionals de les administracions públiques associats a titulacions de 2n i 3r cicle universitari, no classificats en altres apartats. Aquesta ocupació concreta va generar un total de 25.000 contractats, dels quals el 23 % era graduat en FP.
- Altres ocupacions que presenten percentatges significatius de contractats graduats en FP són els altres tècnics i professionals de suport³ (18,4 %) i els empleats d'agències de viatges i similars, amb atenció al públic⁴.

TAULA 21

Principals ocupacions en termes de contractació de graduats en FP.

Barcelona, 2009

Codi CCO94	Ocupacions	CFGM	CFGs	Total	Ev 08-09
51	Treb. de serveis personals	23.396	3.616	27.012	0,66
30	Tèc. ciències físiques, químiques i enginyeria	4.042	4.472	8.514	-11,03
50	Treb. de serveis restauració	5.123	1.560	6.683	-23,85
35	Altres tècnics i prof. de suport	4.667	1.800	6.467	1,57
25	Escriptors, artistes i altres, 2n i 3r cicle	4.094	1.694	5.788	-0,60
31	Tècnics de ciències naturals i sanitat	2.385	2.493	4.878	10,46
44	Aux. adm. amb atenció públic ncaa	2.373	1.775	4.148	-3,83
42	Operadors de màquines d'oficina	3.360	518	3.878	-21,62
53	Dependents de comerç i sim.	2.599	960	3.559	-29,00
45	Empleats d'agències de viatges i sim., amb atenció al públic	2.577	974	3.551	-35,73

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

L'anterior llista conté les 10 ocupacions més significatives en termes de contractació de graduats en FP i la seva evolució recent:

- L'ocupació que més contractació de graduats en FP genera, amb molta diferència, és de treballadors de serveis personals⁵. Aquesta activitat comprèn ocupacions de tipus as-

3. Els treballadors d'aquesta ocupació són consignataris i agents en la contractació de mà d'obra; tècnics especialistes de les forces de seguretat i detectius privats; professionals de suport de la promoció social; professionals del món artístic, l'espectacle i els esports, i auxiliars laics dels cultes.

4. Els treballadors d'aquesta ocupació són empleats d'informació i recepcionistes d'oficina; empleats d'agències de viatges, recepcionistes d'establiments que no siguin oficines i telefonistes.

5. Aquesta ocupació concreta es desagrega (CCO-94 a 4 dígits) en les activitats següents: auxiliars d'infermeria i similars (auxiliars d'infermeria hospitalària, auxiliars d'infermeria d'atenció primària, assistents domiciliaris); altres treballadors que es dediquen a tenir cura de persones i similars; perruquers, especialistes en tractaments de bellesa i treballadors similars; treballadors que atenen passatgers i similars (hostesses i auxiliars de vol o cambrers d'avió i vaixell; revisors, controladors de vagons llit i cobradors dels transports; guies i hostesses de terra); majordoms, econòms i similars; i altres treballadors de serveis personals (ajudes de cambra i similars, empleats de pompes fúnebres i embalsamadors, i altres treballadors de serveis personals).

sistencial i d'auxiliar sanitari i domiciliari que potser s'han vist beneficiades per l'aprovació dels ajuts a l'assistència promoguts per la Generalitat de Catalunya dintre de la Llei de dependència, en els quals es vincula l'ajuda, en molts casos, a la contractació de personal per tenir cura de la persona dependent. De fet, aquesta ocupació és de les poques que evoluciona favorablement en termes de contractacions entre 2008 i 2009.

- Les activitats següents en importància pel que fa a la contractació de graduats en FP són tècnics en ciències físiques, químiques i enginyeria, i treballadors de serveis de restauració. En aquest sentit, sembla que la dinàmica de contractacions dels graduats en FP s'assimila a la del conjunt del mercat de treball de Barcelona. O el que és el mateix, les principals ocupacions en termes de contractació de Barcelona en conjunt i dels graduats en FP són molt similars.
- Si s'analitzen les diferents evolucions s'observen dues activitats que han patit una reducció severa de contractacions de graduats en FP entre 2008 i 2009: dependents de comerç i empleats d'agències de viatge i similars. Potser aquests són dos dels sectors més sensibles a un context de crisi econòmica i alhora empleadors potencials de graduats en FP.

TAULA 22

Ocupacions amb percentatges més elevats de graduats en FP contractats. Barcelona, 2009

Codi CC094	Ocupació	Contractes 2009	% sobre contractes	% contractats CFGM	% contractats CFGS	(%)FP contractats Total
31	Tèc. de ciències naturals i sanitari	4.878	1,68	18,77	19,62	38,40
51	Treb. de serveis personals	27.012	11,33	27,31	4,22	31,53
42	Operadors de màquines d'oficina	3.878	1,67	26,63	4,11	30,73
25	Escriptors, artistes i altres, 2n i 3r cicle	5.788	3,31	16,35	6,76	23,11
44	Aux. adm. amb atenció pública	4.148	2,40	13,07	9,78	22,85
34	Prof. de suport de gestió administrativa	2.526	1,59	10,43	10,59	21,02
43	Aux. adm. sense atenció pública	2.541	1,64	12,72	7,83	20,54
35	Altres tèc. i prof. de suport	6.467	4,65	13,27	5,12	18,39
45	Empleats d'ag. viatges i sim., amb atenció al públic	3.551	2,68	12,70	4,80	17,51

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

Per últim, per tal d'observar la relació entre ocupació i contractació, s'ha analitzat quines ocupacions concretes són les que disposen, entre el seu volum de contractats, d'un percentatge més elevat de graduats en FP. Per altra banda, i perquè les dades siguin representatives, s'han seleccionat les deu primeres ocupacions amb el percentatge més gran

de contractats graduats en FP i que alhora representin, almenys, l'1 % de la contractació anual de 2009.

- Es dona el cas que les tres ocupacions amb més proporció de graduats en FP entre els contractats superen la xifra del 30 %.
- L'ocupació de tècnic en ciències naturals i sanitat és la que registra l'índex més elevat de contractació de graduats en FP, ja que el 38 % dels contractats amb aquest epígraf al 2009 era graduat en FP. També cal esmentar que el volum total de contractació d'aquesta activitat concreta no és gaire elevat, l'1,68 %
- Les altes dues ocupacions que registren una taxa de graduats en FP de més del 30 % de la contractació anual de 2009 són els treballadors de serveis personals (31,5 %) i els operadors de màquines d'oficina⁶ (30,7 %).
- Cal remarcar que les 10 activitats amb més percentatge de contractats amb nivell instructiu de FP estan vinculades al sector serveis.

Per últim, cal comentar que les tres activitats que tenen taxes més elevades de graduats en secundària al mercat de treball de la Unió Europea són les activitats industrials elèctriques, químiques i la construcció. En aquest sentit, es diferencia de l'estructura de l'ocupació dels graduats de secundària de Barcelona, ja que aquests estan molt més orientats a activitats que tenen més relació amb el sector serveis que no pas amb la indústria.

Principals activitats en termes d'atur registrat a Barcelona

L'apartat següent analitza quina presència tenen els graduats en FP entre les principals activitats generadores d'atur registrat a la ciutat de Barcelona. També es ressaltaran les activitats econòmiques concretes que generen un volum més elevat d'aturats graduats en formació professional. Aquesta informació posa en contrast en quina mesura i quines especialitats són les més afectades per la crisi, almenys des d'una de les seves manifestacions més clares: l'atur registrat.

6. Els treballadors d'aquesta ocupació són: taquígrafs, mecanògrafs i enregistradors de dades.

TAULA 23

Relació entre principals activitats econòmiques en termes d'atur registrat. Gener de 2010

Codi CCAE09	Activitat	Atur registrat	Evolució de l'atur (09-10)	% aturats CFGM	% aturats CFGS	Aturats (%) FP Total
74	Altres activitats professionals científiques i tècniques	9.840	82,8	6,1	6,0	12,1
47	Comerç detall, exc. vehicles de motor	9.786	25,2	10,3	6,8	17,1
56	Serveis de menjar i begudes	7.263	23,6	6,3	3,5	9,8
43	Act. especialitzades construcció	6.988	18,5	7,7	5,2	12,9
78	Act. relacionades amb l'ocupació	5.715	-3,0	8,4	8,3	16,7
46	Comerç a l'engròs	5.033	25,4	10,7	10,3	21,0
41	Construcció d'immobles	4.432	61,3	3,5	3,2	6,7
SA	Sense ocupació anterior	4.274	147,6	5,2	3,1	8,3
81	Serveis a edificis i de jardineria	3.750	25,5	5,9	2,6	8,6
85	Educació	2.528	26,2	6,0	8,1	14,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

La taula anterior ens mostra quines són les principals activitats generadores de l'atur registrat a la ciutat de Barcelona a data de gener de 2010. També hi destaca l'evolució, respecte a l'any anterior, del nombre d'aturats que registra cada activitat concreta.

Com a dada de referència de cara a valorar els indicadors que conté la taula anterior, es pot emprar el percentatge de graduats en FP que es dona entre tota la població aturada registrada a Barcelona, que és el 15,04 %; o el que és el mateix, la mitjana del que signifiquen els aturats graduats en FP entre el conjunt d'aturats de la ciutat és el 15,2 %. Per aquest motiu es podria argumentar que:

- Els graduats en FP estarien sobrerrepresentats (afectats per l'atur per sobre de la mitjana de graduats en FP) entre aquelles activitats econòmiques que registren un volum total (%) de graduats en FP superior al 15 %.
- Per altra banda, els col·lectius de graduats en FP estarien infrarepresentats (afectats per l'atur per sota de la mitjana de graduats en FP) a aquelles activitats econòmiques que registren, entre el seu atur registrat, una proporció de graduats en FP inferior al 15 %.

Tenint en compte aquesta argumentació, tot seguit es destaquen les principals conclusions que es poden extraure de l'anterior taula d'indicadors:

- Les 10 activitats que conformen la taula anterior aglutinen el **49,4 % dels aturats graduats en FP** registrats a Barcelona.
- Les 10 activitats que generen més atur registrat a la ciutat de Barcelona són força heterogènies entre si, ja que corresponen a diverses branques d'activitat com són acti-

vitats professionals i tècniques, comerç, hoteleria, construcció, activitats administratives...

- Actualment, la **principal activitat generadora d'atur a la ciutat de Barcelona** és l'anomenada *Altres activitats professionals científiques i tècniques*, amb un total de 9.800 aturats registrats i una evolució interanual del 82 %. Així doncs, l'atur registrat per aquesta activitat gairebé s'ha doblat en el transcurs d'un any. De manera més concreta, aquestes activitats de nom genèric comprenen subactivitats com *Consulta i assessorament sobre direcció i gestió empresarial, Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria*, i *Altres activitats relacionades amb l'assessorament tècnic*. Entre els aturats registrats per aquesta activitat econòmica, el 12 % disposa d'un nivell instructiu d'FP.
- **Les activitats corresponents al comerç, tant a l'engròs com detall**, són les que registren un volum més elevat de graduats en FP entre l'atur registrat generat. En aquest sentit, els aturats graduats en FP procedents del comerç a l'engròs suposen el 21 % del total mentre que el col·lectiu d'aturats graduats en FP entre l'atur registrat per l'activitat econòmica de comerç al detall és del 17 %. Ambdues activitats econòmiques estarien repercutint seriosament en la taxa d'atur dels graduats en FP, ja que aquests estan àmpliament sobrerrepresentats en dues activitats econòmiques amb potencials de generació d'atur dels més importants.
- Una activitat potencialment generadora d'atur registrat a la ciutat és la de construcció d'immobles. Tot i així, la proporció de graduats en FP entre el col·lectiu d'aturats procedents d'aquesta activitat és del 6,7 %. Per altra banda, aquesta mateixa proporció per a les activitats especialitzades en construcció ascendeix al 12,9 %. Aquestes dades poden **aventurar una tendència**: la crisi del sector construcció, a la ciutat de Barcelona, estaria afectant de manera més intensa i directa a altres nivells instructius diferents al de graduats en FP.
- Per altra banda, s'aprecia una evolució interanual del 147 % dels aturats **sense ocupació anterior**. Aquest fet suposa que un volum important de població anteriorment inactiva estaria retornant al mercat laboral en forma d'aturat. L'evolució vertiginosa registrada per aquest col·lectiu obeeix, entre altres causes, a situacions de descens dels ingressos i d'augment dels costos del nucli familiar, situació que faria necessària la incorporació al mercat laboral (en aquest cas, en forma d'aturats) de membres del nucli familiar fins ara inactius (principalment dones i joves estudiants) per tal d'incrementar els ingressos econòmics del nucli. Entre aquest col·lectiu s'identifica el 8,3 % amb un nivell instructiu d'FP. Aquesta dinàmica, l'augment vertiginós dels aturats sense ocupació anterior, no és única de la ciutat de Barcelona, sinó que també s'està observant en altres contextos territorials de la RMB.
- **S'observa una sobrerrepresentació d'aturats graduats en FP (16,7 %) en les activitats relacionades amb l'ocupació**. Aquestes activitats comprenen les activitats de recerca i col·locació de personal (ETT), les agències de contractació d'actors de teatre i les activitats de les agències de càsting teatral. Aquesta observació obeeix al descens de l'ocupació/contractació que caracteritza l'actual mercat de treball i al descens de les demandes de personal / serveis d'assessorament extern en la vessant dels recursos humans.

La taula següent mostra quines són les 10 activitats econòmiques que generen més aturats graduats en FP.

TAULA 24

Principals activats generadores d'atur, en termes absoluts, entre els graduats d'FP. Barcelona, gener de 2010

Codi CCAE09	Activitat	CFGM	CFGS	Total	% aturats graduats en FP
47	Comerç detall	1.011	664	1.675	10,6
74	Altres activitats professionals científiques i tècniques	599	592	1.191	7,5
46	Comerç a l'engròs	538	518	1.056	6,7
78	Act. relacionades amb l'ocupació	479	476	955	6,0
43	Act. especialitzades de la construcció	539	364	903	5,7
56	Serveis de menjar i begudes	461	251	712	4,5
86	Activitats sanitàries	287	234	521	3,3
96	Altres act. de serveis personals	258	110	368	2,3
85	Educació	151	204	355	2,2
SA	Sense ocupació anterior	224	131	355	2,2
Total		4.547	3.544	8.091	51,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

- 8 de les 10 activitats que conté la taula anterior són les mateixes que generen més atur (agregat) a Barcelona. En aquest sentit, a la llista de les activitats que més aturats graduats en FP generen no hi consten les activitats de construcció d'immobles, ni els serveis a edificis i jardineria, que tants aturats generen a Barcelona. Aquestes dues activitats són substituïdes per activitats sanitàries i activitats de serveis personals, en el cas dels graduats en FP.

- Aquestes dades apunten al fet que la dinàmica de l'atur observada, en termes de localització d'activitats generadores d'atur, entre graduats en FP, va lligada a la dinàmica de l'atur que experimenta el teixit productiu agregat de la ciutat de Barcelona, però posant l'accent, en el cas dels graduats en FP, més en les activitats relacionades amb el comerç i tasques administratives, i no tant en les relacionades amb la construcció.

Per acabar de localitzar les activitats econòmiques que més incideixen en l'evolució de l'atur dels graduats en FP s'entrarà a analitzar quines són les activitats que presenten un percentatge més elevat de graduats en FP entre l'atur registrat que generen. Per tal de presentar la informació rellevant, només s'han tingut en compte les primeres 10 activitats que acumulen més de l'1 % de l'atur registrat total.

TAULA 25

Activitats amb percentatges més elevats d'aturats en FP

Codi CCAE09	Activitat	Atur registrat	% aturats totals	% aturats CFGM	% aturats CFGS	Aturats (%) FP total
86	Act. sanitàries	1.858	1,8	15,4	12,6	28,0
62	Serv. de tecnol. de la informació	1.162	1,1	6,1	16,6	22,7
71	Serveis tèc., arquit. i enginyeria	1.237	1,2	6,1	16,2	22,2
46	Comerç a l'engròs exc.	5.033	4,8	10,7	10,3	21,0
69	Act. jurídiques i de comptabilitat	1.157	1,1	6,8	12,8	19,6
73	Publicitat i estudis de mercat	1.842	1,8	8,9	9,7	18,6
93	Act. esportives i d'entreteniment	1.181	1,1	8,0	10,6	18,5
52	Emmagatzematge i afins al transport	1.182	1,1	10,4	7,8	18,2
68	Act. immobiliàries	1.145	1,1	8,1	9,9	18,0
96	Altres act. de serveis personals	2.077	2,0	12,4	5,3	17,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

- **Aquestes 10 activitats aglutinen el 27,38 % del col·lectiu de graduats en FP** en situació d'atur registrats a Barcelona.
- **Gairebé un terç dels aturats registrats en activitats sanitàries** són graduats en FP. Aquesta divisió compren activitats com les hospitalàries, de medicina general, especialitzada i odontològiques.
- **Només una de les 10 activitats que generen més atur a Barcelona també és una de les 10 amb més proporció d'aturats registrats amb nivell instructiu de FP.** Aquesta és *Comerç a l'engròs*, amb el 21 % d'aturats graduats en FP.
- Sembla que les activitats que generen de manera interna més percentatge d'aturats graduats en FP són de **tipus administratiu o les anomenades "coll blanc"** en contraposició a activitats de tipus industrial o extensives en mà d'obra.

Dinamisme

El dinamisme és el resultat de mesurar l'evolució, durant un període determinat, del volum de treballadors (assalariats + autònoms) afiliats a les diferents activitats econòmiques del teixit productiu d'un territori, en aquest cas de la ciutat de Barcelona. Per tal d'obtenir una evolució el més recent possible s'han emprat dades d'afiliació a la Seguretat Social per als primers trimestres de 2009 i 2010.

D'altra banda, cal indicar que per tal d'obtenir indicadors de rellevància només s'han tingut en compte les activitats que aglutinen més de l'1 % de treballadors afiliats. Cal especificar també que aquesta llista d'activitats econòmiques només conté 9 activitats en comptes de 10. Això és així perquè en la difícil situació actual no s'identifiquen 10 activitats que registrin un dinamisme de signe positiu i que simultàniament aglutinin més de l'1 % d'assalariats totals.

TAULA 26

Dinamisme de les principals activitats econòmiques.

Barcelona, 1T 2009-1T 2010

Codi CCAE09	Activitat	% dinamisme	% assalariats
87	Act. de serveis socials amb allotjament	21,96	1,05
78	Act. relacionades amb l'ocupació	14,60	1,75
82	Act. adm. d'oficina i altres activitats aux. a les empreses	9,34	1,93
55	Serveis d'allotjament	5,81	1,39
62	Serveis de tecnologies de la informació	4,62	2,24
85	Educació	1,45	6,27
81	Serveis a edificis i activitats de jardineria	1,30	3,76
86	Act. sanitàries	0,32	6,17
52	Emmagatzematge i activitats afins al transport	0,18	1,38

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INSS.

IDEES CLAU

En termes de contractació:

- Les ocupacions que més contractes generen a Barcelona són: treballadors de serveis de restauració, de serveis personals, i empleats domèstics i personal de neteja
- Les ocupacions que generen més contractacions de graduats en FP són: treballadors de serveis personals, tècnics en ciències físiques, químiques i enginyeria, i treballadors de serveis de restauració
- Les ocupacions que registren percentatges interns més elevats de personal contractat graduat en FP són: tècnics en ciències naturals i sanitat, treballadors de serveis personals i operadors de màquines d'oficina.

En termes d'atur:

- Les activitats econòmiques que més atur generen a Barcelona són: activitats professionals i tècniques ncaa, comerç al detall, i serveis de menjar i beguda.
- Les activitats econòmiques que generen més atur registrat de graduats en FP són: comerç al detall, activitats professionals i tècniques ncaa, i comerç a l'engròs.
- Les activitats econòmiques que registren percentatges interns més elevats de personal aturat graduat en FP són: activitats sanitàries, serveis de tecnologia de la informació, i serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria.

En termes de dinamisme:

- Les principals activitats a tenir en compte com a possibles jaciments de treball, per la seva bona evolució en termes d'afiliats són:
 - Activitats de serveis socials amb allotjament.
 - Activitats relacionades amb l'ocupació⁷.
 - Activitats administratives, d'oficina i altres activitats auxiliars a les empreses.

7. Cal tenir en compte que aquesta activitat inclou totes les persones inserides a través d'ETI, independentment de l'activitat concreta que desenvolupi la persona inserida.

9

Perfis

L'apartat següent té com a objectiu elaborar perfils probables de diversos col·lectius en situació d'atur a partir de les observacions de diverses variables com edat, nacionalitat, sexe o nivell d'estudis. Els perfils resultants són els més probables tenint en compte les dades actuals i sempre basant-se en una perspectiva quantitativa / probabilística en què no intervenen elements contextuals, qualitatius o evolucions.

A les taules següents, per a totes les variables excepte el sexe, hi ha dues categories: la primera probabilitat ("1a") i la segona probabilitat ("2a"). Com els seus noms indiquen la primera probabilitat és la més probable, mentre que la segona és la següent en termes de probabilitat.

TAULA 27

Perfis sociolaborals.

Barcelona, 2008 i 2009

Perfil	Probable activitat de procedència		Ocupació futura més probable		Sexe	Edat	
	1a	2a	1a	2a		1a	2a
Aturat CFGM	Comerç al detall	Act. professionals i tècniques ncaa	Serveis personals	Serveis de restauració	D	45-49	40-44
Aturat CFGS	Comerç al detall	Act. professionals i tècniques ncaa	Ciències físiques, químiques, enginyeria civil	Serveis personals	H	30-34	25-29
Aturat	Act. professionals i tècniques ncaa	Comerç al detall	Serveis de restauració	Serveis personals	H	30-34	35-39

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

TAULA 28

Perfils sociodemogràfics d'aturats.

Barcelona, gener 2010

Perfil	Nivell instructiu		Sexe	Edat		Activitat de procedència	
	1a	2a		1a	2a	1a	2a
Aturat <30 anys	2a bàsica	CFGM	H	25-29	20-24	Construcció	Comerç a l'engròs
Dona aturada	2a bàsica	Universitat	D	30-34	35-39	Comerç a l'engròs	Act. administratives i auxiliars
Home Aturat	2a bàsica	Universitat	H	30-34	35-39	Comerç a l'engròs	Act. administratives i auxiliars
Aturat >45 anys	2a bàsica	CFGM	D	55-59	50-54	Activitats professionals i tècniques	Comerç a l'engròs
Estranger Aturat	2a bàsica	Primària completa	H	30-34	35-39	Construcció	Hoteleria

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball de la Generalitat de Catalunya.

10 Conclusions

Al llarg de tot el document s'han pogut constatar una sèrie de tendències clares que es detallen tot seguit.

En relació amb el nivell instructiu

En conjunt, l'evolució del nivell instructiu de la població de Barcelona evoluciona favorablement, tot i que es troba polaritzat principalment a partir de les variables *Edat* i *Territori* (districtes). En termes d'FP s'observa que als territoris amb una menor taxa de graduats universitaris hi ha poca diferència entre el volum de graduats en CFGM i CFGS, mentre que als territoris amb taxa més elevada de graduats universitaris existeix una diferència entre taxes de graduats en CFGM i CFGS, a favor d'aquests darrers.

Situació més positiva, relativament

Si ens remetem a la primera part de l'anàlisi, podem afirmar que el context de Barcelona, en termes de mercat laboral, es troba en millor situació que el conjunt de Catalunya i Espanya. Aquesta afirmació es basa en uns indicadors conjunturals més positius per al context de Barcelona com és una taxa d'atur comparativament inferior, una evolució d'aquesta taxa comparativament baixa i una taxa d'activitat relativament elevada. És necessari emprar els termes "comparativament" i "relativament" ja que, tot i presentar una situació "més positiva" que altres contextos territorials de referència, el cert que tots els indicadors (almenys els més importants) empitjoren any rere any, fruit del context de crisi global actual.

Barcelona, ciutat de serveis i comerç

A través dels diferents apartats de l'anàlisi s'ha pogut constatar com Barcelona és una ciutat orientada principalment al sector serveis. Aquesta vessant s'alimenta des de diversos subsectors com els serveis a les empreses, els serveis a les persones i els serveis

orientats al potent sector turístic de la ciutat. D'altra banda, les característiques i el preu del sòl de la ciutat dificulten molt l'establiment d'indústries extensives en mà d'obra, perquè aquestes acostumen també a ser extensives en territori i aquest, a Barcelona, és un bé escàs. Un element molt important i protagonista del teixit productiu de la ciutat és el comerç, tant al detall com a l'engròs, perquè generen grans quantitats d'afiliats, contractats i aturats, tal com s'ha pogut constatar durant tota l'anàlisi.

Per últim cal destacar que, potser, un avantatge comparatiu que pot contribuir a abandonar més ràpidament el context de crisi és el baix pes que registra el sector de la construcció. A més, a les diferents anàlisis realitzades, les activitats relacionades amb la construcció no han aparegut com a motor del teixit productiu, de la contractació i tampoc de l'atur, almenys de manera directa.

Dinàmiques d'atur ascendents

Europa és troba immersa en un context de crisi. Uns dels símptomes més visibles d'aquest context és la ràpida destrucció de treball observada, en diferents intensitats, a gairebé tots els països del continent. En aquest sentit, Espanya és un dels països que actualment ha de fer front a una taxa d'atur que ha arribat a superar el 20 %. Barcelona ciutat, com a part del conjunt d'Espanya i Europa, s'ha vist afectada inevitablement per aquesta tendència. L'atur també ha colpejat amb força la població activa de la ciutat. En aquest sentit, i per tal de resumir, cal indicar una sèrie de dades com que les empreses, els afiliats i els treballadors autònoms s'han reduït el 3 % només en un any, s'han observat recentment increments interanuals de l'atur registrat del 46 %, i entre 2009 i 2010 s'han generat 28.000 aturats més, que se sumen als que ja hi havia, de manera que situen el nombre d'aturats totals de la ciutat en 105.000 individus.

Hi ha sectors de la població més afectats per l'atur

Tot i que l'atur creix entre tots els sectors de població, les dades d'evolució i els canvis observats en l'estructura per edat i sexe del col·lectiu d'aturats indica que el pes de l'atur s'està desplaçant, de manera molt evident, cap al sexe masculí i més concretament cap als majors de 30 anys. Aquest fet ens pot estar indicant que els llocs de treball que s'estan perdent amb més intensitat no eren contractes inicials o de pràctiques o temporals, sinó més aviat llocs de treball consolidats.

La contractació també cau

La contractació anual registrada a Barcelona cau any rere any des de 2007. Al 2007 es van signar a Barcelona un total de 915.200 contractes mentre que al 2009 aquesta xifra ha

caigut fins als 756.300. Aquesta dinàmica s'ha detectat amb més intensitat entre la població més jove, ja que el seu pes en la contractació s'ha vist reduït en favor dels majors de 30 anys. Paral·lelament també s'ha detectat un augment del pes de les dones entre les contractacions.

La formació professional en aquest context

A gener de 2010 a Barcelona hi havia registrats 15.800 aturats amb nivell instructiu d'FP, la qual cosa significa que aquests representen el 15 % del total d'aturats de la ciutat. Val a dir que a Barcelona província i Catalunya aquest percentatge és lleugerament inferior (14,3 % i 13,4 %, respectivament). També cal assenyalar en aquest sentit que el pes dels aturats graduats en FP ha crescut respecte al 2006, sobretot el dels graduats en CFGS. Això forma part d'una dinàmica observada en què els nivells instructius més avançats (a partir de CFGM) guanyen pes entre el col·lectiu d'aturats. Aquesta dinàmica pot estar relacionada amb un procés de canvi generacional en què les persones que es jubilen, amb nivells instructius tradicionalment baixos, deixen pas a noves generacions de població activa amb un nivell instructiu superior, per la qual cosa progressivament els nivells instructius més elevats estarien guanyant terreny a totes les vessants del mercat laboral.

Val a dir que s'observen diferents tendències segons si es posa l'atenció en els graduats en CFGM o CFGS:

- **Comportaments diferenciats.** S'observa que l'evolució recent dels aturats de CFGM és manté estable i el pes de la contractació augmenta; contràriament, en el cas dels graduats de CFGS el pes de l'atur oscil·la i el de la contractació baixa. La taxa de temporalitat dels graduats en CFGS és la més baixa entre tots els nivells instructius.
- **Comportament similar.** Els aturats graduats en FP (de grau mitjà o superior) són els que tenen un grau més elevat d'ocupabilitat segons el barem emprat pel Departament de Treball de la Generalitat.

En el camp de la contractació, cal assenyalar que els graduats en FP signifiquen el 14,45 %, una xifra lleugerament superior a la que es registra a Barcelona província i Catalunya (13,59 % i 12,14 %, respectivament).

Relació entre formació professional i teixit productiu de la ciutat

A partir de les dades obtingudes a l'apartat 7, "Teixit productiu i formació professional", es pot desprendre que l'evolució dintre del mercat laboral dels graduats en FP està lligada a l'evolució del teixit productiu de la ciutat. Aquesta afirmació se sosté en el fet que les principals ocupacions en generació de contractes de la ciutat tenen un grau de coin-

cidència elevat amb les ocupacions que generen més contractacions entre el col·lectiu de graduats en FP, com per exemple, els treballadors de serveis personals; els tècnics en ciències físiques, químiques i enginyeria, o els treballadors de serveis de restauració. D'altra banda, tot i no ser un motor de contracció de la ciutat de Barcelona, les ocupacions de tècnic en ciències naturals i sanitat, i operador de màquines d'oficina registren uns elevats percentatges de contractats graduats en FP.

Per contra, també cal destacar que la dinàmica que segueix l'atur dels graduats en FP també està lligada estretament a la dinàmica conjunta de la ciutat, ja que les principals activitats generadores d'atur de Barcelona també ho són per als graduats en FP. En aquest sentit, destaca el volum d'aturats graduats en FP que genera el comerç al detall i l'engròs, i les activitats professionals i tècniques ncaa. Cal esmentar, en aquest sentit, que les activitats que generen de manera interna percentatges més elevats d'aturats en FP, tot i no ser motors de l'atur a Barcelona, són les activitats sanitàries, els serveis de tecnologia de la informació i els serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria. Totes tres són d'un alt valor afegit.

Oportunitats d'ocupació

S'han detectat, mitjançant el càlcul del dinamisme, tres activitats econòmiques que mostren una evolució recent molt positiva en termes d'afiliació. Aquestes tres activitats no són comparativament les grans activitats econòmiques que determinen el mercat laboral de Barcelona, però sí que són les que registren una evolució millor. Són les següents:

- Activitats de serveis socials amb allotjament.
- Activitats relacionades amb l'ocupació.
- Activitats administratives, d'oficina i altres activitats auxiliars a les empreses.

Part 2

Sistema d'FP

Sumari

PART II. SISTEMA D'FP

1. Matrícula i evolució. Formació professional inicial	79
Evolució de la matrícula dels estudis postobligatoris	79
Distribució de la matrícula segons titularitat	80
Perfil de l'alumnat	82
2. Anàlisi per famílies professionals	87
Demanda (preinscripcions)	87
Matrícula segons família professional	91
Matrícula segons família i sexe	92
Família professional i inserció	93
Família professional i graduació	97
3. Proves d'accés a grau mitjà i superior	105
Participació a les proves d'accés a grau mitjà i superior	106
Indicadors sociodemogràfics: proves d'accés segons sexe	107
Indicadors sociodemogràfics: proves d'accés segons edat	107
Proves d'accés i places als cicles formatius	108
4. Continuació dels estudis: accés als estudis universitaris	111
5. Programes de qualificació professional inicial (PQPI) i programes de garantia social (PGS)	115
Participació en els PGS / PQPI	116
Indicadors sociodemogràfics: PGS / PQPI segons sexe	117
Indicadors sociodemogràfics: PGS / PQPI segons edat	117
Qualificacions dels PGS / PQPI	118
6. Professorat	121
Professorat dels centres públics segons sexe	122
Professorat dels centres públics segons grups d'edat	123
Professorat dels centres públics segons grups d'edat i sexe	123
Professorat en els ensenyaments secundaris segons dedicació	124
Professorat dels centres públics segons situació laboral	125
Cos del professorat d'FP	126
Professorat dels centres públics segons famílies professionals	127
Introducció a la Formació Professional per a l'Ocupació BCN	129
7. Formació contínua	131
Evolució de la participació en la formació contínua a Barcelona	132

Perfil demogràfic dels participants en la formació contínua.....	135
Plans de formació sectorial.....	136
Plans de formació intersectorial.....	141
8. Formació professional ocupacional.....	149
Participació en els programes de formació per a treballadors desocupats....	151
Perfil demogràfic dels participants.....	152
Qualificacions dels programes de formació ocupacional.....	154
9. Més formació d'oferta adreçada prioritàriament a treballadors desocupats I: formació amb compromís de contractació.....	157
Participació al programa de formació amb compromís de contractació.....	158
Perfil demogràfic dels participants.....	158
Qualificacions del programa de formació amb compromís de contractació....	160
10. Altres accions formatives adreçades prioritàriament a treballadors desocupats II: formació virtual a distància.....	163
Participació als programes d'e-formació segons competències.....	164
Perfil demogràfic dels participants.....	165
Qualificacions del programa e-formació.....	166
11. Formació integrada: el pla FP.CAT.....	169
Participació a la formació integrada segons àrees professionals.....	171
Formació integrada segons situació laboral i àrees professionals.....	171
Formació integrada segons sexe i àrees professionals.....	172
Formació integrada segons grups d'edat i àrees professionals.....	173
Obtenció del certificat a la formació integrada.....	173
12. Glossari de conceptes.....	177

1

Matrícula i evolució. Formació professional inicial

A l'apartat següent, es desenvolupa una anàlisi de la matrícula d'FP a Barcelona des de diverses dimensions:

- S'analitza quina ha estat l'evolució comparada de l'evolució quantitativa de la matrícula d'FP. Està augmentant o, per contra, s'està reduint el volum d'alumnat? La tendència de la matrícula d'FP s'assimila a la dels altres estudis postobligatoris de Barcelona?
- S'analitza i es compara amb altres nivells territorials quina és la distribució de la matrícula segons la titularitat del centre. Com de propera o de distant es troba la titularitat pública a Barcelona respecte a Catalunya?
- Es definirà quin és el perfil de l'alumnat segons edat, sexe i nacionalitat.

INDICADORS

- ▶ Evolució de la matrícula d'estudis postobligatoris. Barcelona
- ▶ Distribució de la matrícula segons titularitat del centre
- ▶ Distribució dels centres segons titularitat
- ▶ Distribució segons sexe de la matrícula d'FP a Barcelona
- ▶ Distribució de la matrícula d'FP per tipus de cicle i edat
- ▶ Proporció d'alumnat estranger per tipus de cicle i titularitat
- ▶ Distribució de l'alumnat estranger segons titularitat

Evolució de la matrícula dels estudis postobligatoris

Els estudis postobligatoris són aquells que es cursen després de l'ESO i estan destinats a joves de 16 anys d'edat en endavant. Aquests estudis postobligatoris poden ser professionalitzadores (cursos de formació de grau mitjà i superior) o d'especialització acadèmica (Universitat). Ambdós tipus de cursos (professionalitzadors i acadèmics) disposen de diversos itineraris d'interrelació.

A la taula següent, es mostra l'evolució de l'alumnat matriculat des del curs 2004-05 fins al 2009-10 per a tots els estudis de tipus postobligatori. A la darrera columna es pot observar quina ha estat l'evolució de matriculats en termes relatius per tal de poder objectivar i comparar l'evolució dels diferents tipus d'estudi. A partir d'aquesta darrera columna, es pot observar com els tipus d'estudis postobligatoris que incrementen la seva massa de matriculats són els professionalitzadors (CFGM i CFGS) en contrast amb la reducció de matrícula dels estudis més encaminats cap a estudis d'especialització acadèmica (batxillerat i Universitat).

TAULA 1

Evolució de la matrícula d'estudis postobligatoris.

Barcelona

Nivell	Curs 2004-05	Curs 2005-06	Curs 2006-07	Curs 2007-08	Curs 2008-09	Curs 2009-10	Ev (%) Període
CFGM	8.586	8.860	9.064	9.320	9.988	10.780	25,55
CFGS	13.520	13.502	13.700	14.357	14.876	16.039	18,63
Total FP	22.106	22.362	22.764	23.677	24.864	26.819	21,32
Batxillerat	24.248	23.599	22.900	22.552	22.412	22.161	-20,87
Universitat	188.170	190.141	187.689	185.055	187.179	-	-9,91

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació i Anuari de la ciutat de Barcelona.

- Aquesta evolució por tenir diverses conseqüències respecte al futur del sistema educatiu postobligatori, ja que una reducció de la població matriculada en batxillerat pot donar pas a una disminució a curt termini dels estudiants matriculats als estudis a què el batxillerat dona accés, com són Universitat i CFGS, ja que tot i les diferents vies d'entrada a un i altre tipus d'estudi, l'entrada via batxillerat és la majoritària.
- La diferència de volum de matrícula entre la Universitat i els altres nivells postobligatoris ve donada perquè a Barcelona s'ubica una gran proporció del sistema universitari català, i es concentren alumnes no sols de Barcelona sinó d'un territori més extens com és tot Catalunya i també d'altres comunitats autònomes.

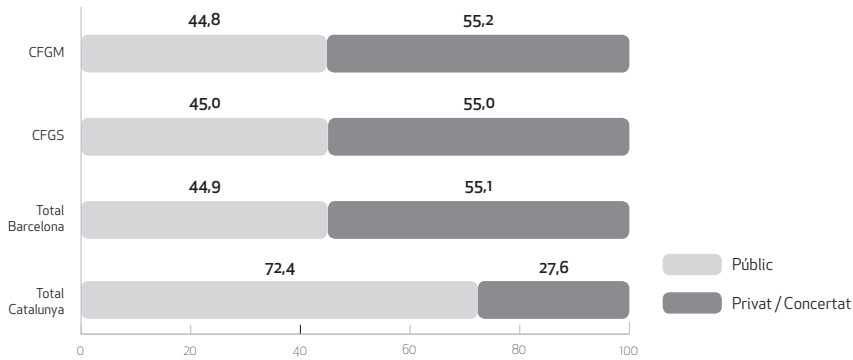
Distribució de la matrícula segons titularitat

Les proporcions de matriculats segons titularitat són molt similars a CFGM i CFGS, al voltant d'un 55 % en favor de la privada/concertada. Aquesta proporció està molt allunyada de la mitjana a Catalunya, ja que en aquest darrer àmbit territorial la proporció de matrícula de titularitat privada/concertada suposa un 27,4 %, la meitat que a Barcelona ciutat.

GRÀFIC 1

Distribució de la matrícula segons titularitat.

Curs 2009-2010 (%)

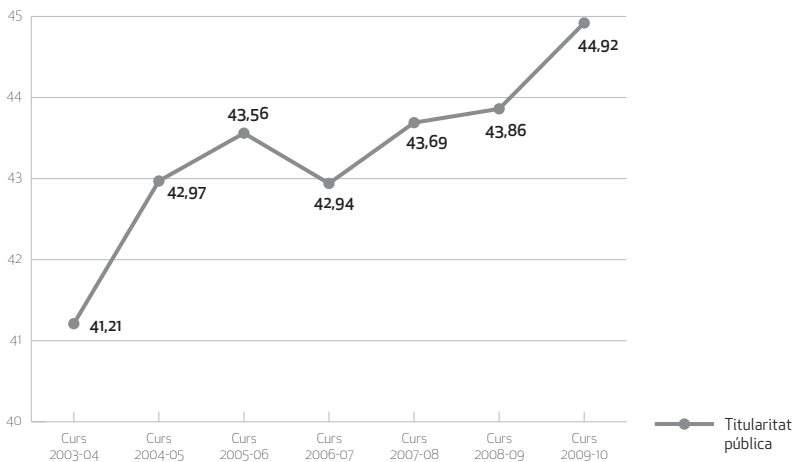
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació.

Les evolucions recents d'aquest indicador apunten a un augment sostingut de la proporció de matrícula de titularitat pública només trencada al curs 2006-07. Tot i així, l'augment de 3,5 punts en 6 cursos (des del curs 2003-04 fins al 2009-10) fa pensar que arribar a una paritat 50 % - 50 % entre públic i privat/concertat encara és un escenari llunyà.

GRÀFIC 2

Evolució del pes de la titularitat pública.

Matrícula d'FP, Barcelona

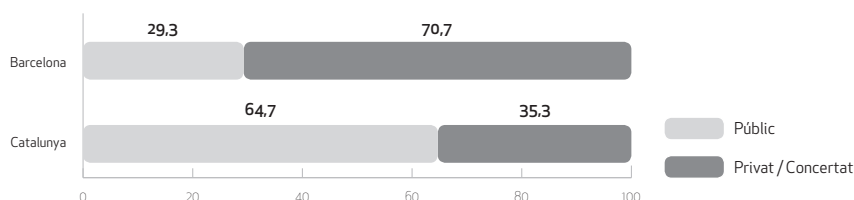
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació i del Consorci de l'Educació de Barcelona.

Aquesta diferència tant pronunciada es pot explicar en part perquè Barcelona centralitza gran part de la demanda d'educació postobligatòria de Catalunya i especialment de la Regió Metropolitana de Barcelona. És per aquest motiu que per a una iniciativa privada pot resultar més rendible, a efectes d'atracció de demanda, situar un centre al terme municipal de Barcelona en detriment de l'extraradi de la ciutat a una comarca de fora de la RMB. D'altra banda, aquesta diferència també pot haver estat causada per criteris de planificació de places, emprats en dècades anteriors, en què es donava resposta a la creixent demanda d'estudis postobligatoris a partir de la creació de places privades/ concertades en comptes de públiques i a un bon posicionament en termes d'instal·lacions de la titularitat pública/privada. Aquestes darreres afirmacions estarien també en consonància amb la proporció de centres públics i privats/concertats de Barcelona.

GRÀFIC 3

Distribució de centres d'FP segons titularitat.

Curs 2009-2010 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació.

Perfil de l'alumnat

A la següent distribució per sexe es pot observar com la matrícula d'FP, tant a Barcelona com a Catalunya, està masculinitzada. Aquesta circumstància és més pronunciada al conjunt de Catalunya que a Barcelona, d'una banda, i als CFGM que als CFGS, de l'altra.

TAULA 2

Distribució segons sexe de la matrícula d'FP a Barcelona.

Curs 2009-2010

Tipus de curs	Homes	Dones	Total
CFGM	60,4	39,6	100
CFGS	52,4	47,6	100
Total FP a BCN	55,6	44,4	100
Total FP a CAT	59,3	40,7	100

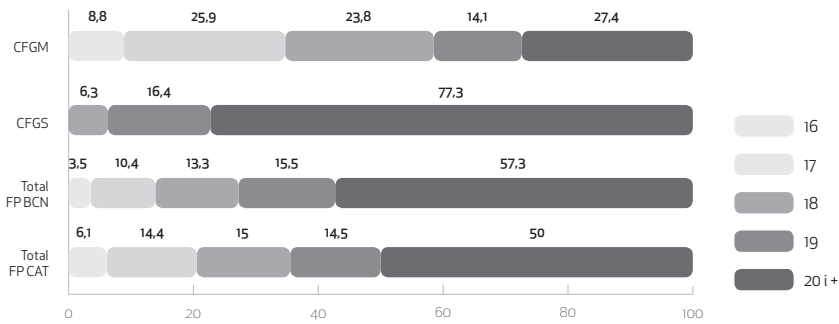
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Departament d'Educació.

Respecte a la distribució per edats, s'observa com a Barcelona la matrícula d'FP és més adulta que al conjunt de Catalunya. Aquest fet pot estar indicant que l'FP a Barcelona es preveu com una opció de reciclatge professional i/o que la diversificada oferta d'FP de Barcelona atrau a població adulta (més autònoma que la població jove) de fora de la ciutat a la recerca d'una opció d'especialització que no troba al seu terme municipal de procedència. Per contra, potser la població més jove de fora de Barcelona, amb una opció poc viable de desplaçament diari a Barcelona, opta finalment per accedir a una oferta formativa professionalitzadora propera al seu àmbit de residència (població menys autònoma).

GRÀFIC 4

Distribució de la matrícula d'FP per tipus de cicle i edat.

Curs 2009-2010 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació.

Si bé és cert que l'origen immigrant dels participants pot suposar un element de desigualtat en l'accés als diferents graus del sistema de formació professional, una variable de centre que la pot incrementar és la titularitat privada. En aquest sentit, només cal observar la distribució de l'alumnat immigrant en els centres públics i privats per confirmar un accés diferencial a l'FP oferta pels sectors públic i privat. En analitzar el perfil de l'alumnat segons nacionalitat, es pot observar que entre el total d'alumnat d'FP de Barcelona un 10 % és d'origen estranger mentre que a Catalunya n'és un 20 %. Entrant de manera detallada en el sistema d'FP de Barcelona, es pot observar com la distribució dels estudiants segons nacionalitat i titularitat dels centres mostra com centres públics i privats atenen diferents proporcions d'alumnat estranger. En el cas dels CFGM, per exemple, els centres públics compten amb un 17 % d'estudiants estrangers, mentre que els centres privats només registren el 7 %. En el cas dels CFGS, on aquestes diferències s'atenuen, la diferència entre centres públics i privats és de només 3 punts percentuals.

TAULA 3

Proporció d'alumnat estranger per tipus de cicle i titularitat.

Curs 2008-2009

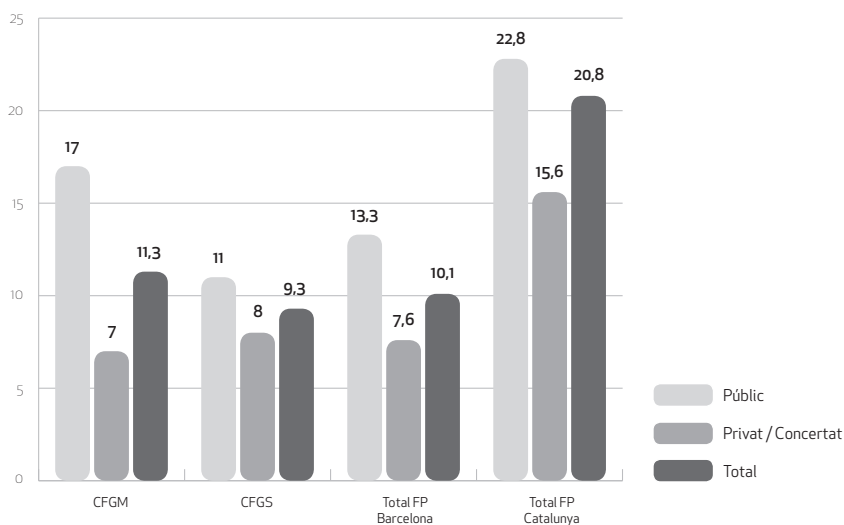
Titularitat	CFGM	CFGS	Total FP BCN	Total FP CAT
Públic	17,0 %	11,0 %	13,3 %	22,8 %
Privat	7,0 %	8,0 %	7,6 %	15,6 %
Total	11,3 %	9,3 %	10,1 %	20,8 %

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Consorci d'Educació de Barcelona i Departament d'Educació.

GRÀFIC 5

Proporció de matrícula estrangera segons tipus de grau i titularitat.

Curs 2008-2009 (%)

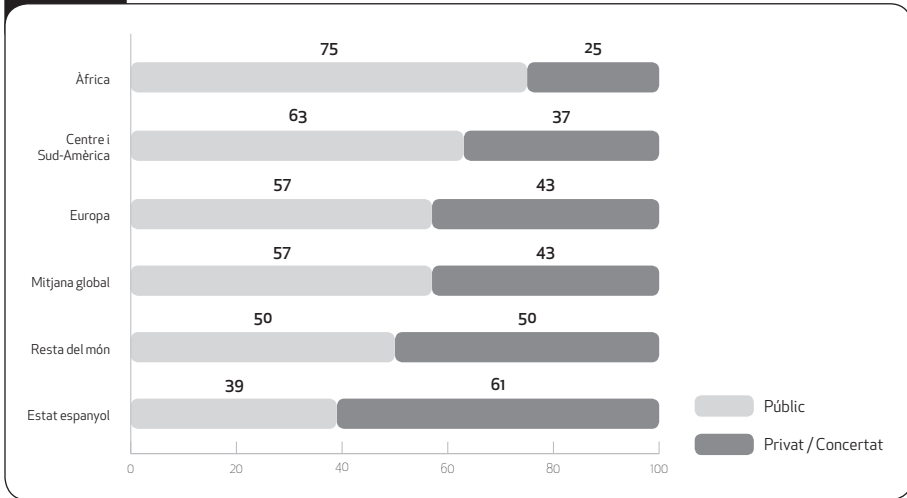
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Consorci d'Educació de Barcelona i del Departament d'Educació.

De forma complementària, es pot observar la mateixa distribució segons nacionalitat i titularitat, atenent específicament a l'origen geogràfic dels participants. D'aquesta manera, es pot observar si la distribució no equitativa de la matrícula segons titularitat canvia de signe en funció de la nacionalitat específica dels participants.

GRÀFIC 6

Distribució de l'alumnat segons titularitat dels centres i nacionalitat.

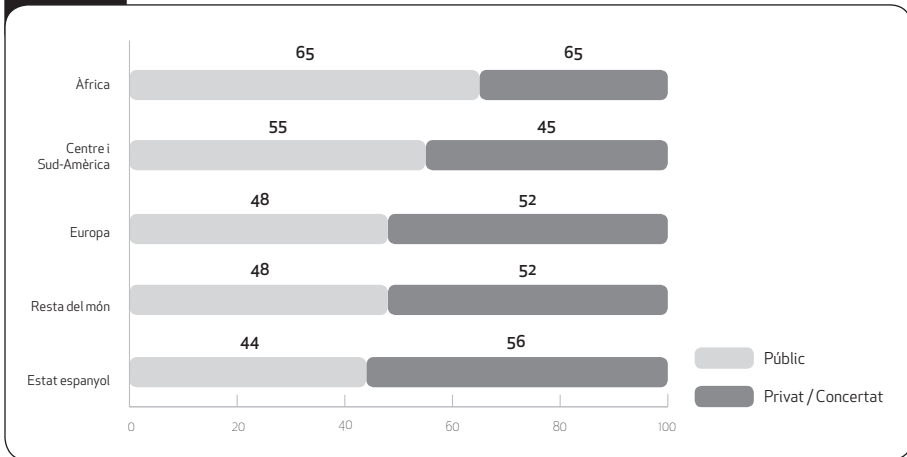
Curs 2009-2010. CFGM (%)

GRÀFIC 7

Distribució de l'alumnat segons titularitat dels centres i nacionalitat.

Curs 2009-2010. CFGS (%)

Els anteriors gràfics il·lustren visualment la distribució de l'alumnat en els estudis professionals segons el seu origen nacional –agrupat en macroàrees geogràfiques– i la titularitat dels centres. Es pot assenyalar, per exemple, que espanyols i nacionals europeus cursen majoritàriament els seus estudis d'FP a centres privats, mentre que els nacionals africans o latinoamericans a centres públics. Aquesta circumstància és dona tant en el cas dels CFGM com en els CFGS. La distribució de la matrícula segons titularitat i nacionalitat potser està reproduint les diferències socials de la població de Barcelona, ja que

la barrera econòmica a l'entrada que pot suposar cursar estudis postobligatoris a centres privats/concertats pot estar esdevenint un factor clau perquè la majoria de nacionals africans o llatinoamericans s'estiguin decantant per matricular-se a centres de titularitat pública.

IDEES CLAU

- La matrícula d'FP és l'ensenyament postobligatori que registra un increment més elevat d'alumnat i fixa el seu increment, entre 2005 i 2010, en un 21 %.
- La titularitat privada/concertada predomina tant en termes de matrícula com de centres. Aquesta situació dista molt de l'observada a la resta de Catalunya, on la titularitat pública és preeminent.
- Els homes predominen a la matrícula d'FP, tot i que entre els cicles superiors la diferència entre homes i dones és menor que entre els de tipus mitjà.
- En termes d'edat, la matrícula d'FP de Barcelona és més madura que la de la resta de Catalunya.
- Un 10 % de l'alumnat d'FP és d'origen estranger. Aquesta tipologia d'alumnat és més present als cicles de tipus mitjà i, sobretot, als centres públics.

2 Anàlisi per famílies professionals

Un cop contrastada i analitzada la composició i les característiques de la matrícula d'FP a Barcelona, cal analitzar-la en termes de famílies professionals. En l'actualitat, a Barcelona hi ha disponibles un total de 20 famílies professionals, cadascuna de les quals agrupa diferents graduacions de grau mitjà i/o superior segons la temàtica de la família en qüestió. A banda d'aquestes 21 famílies a Barcelona, també es disposa de l'oferta d'ensenyaments artístics i ensenyaments d'esports. En aquest apartat, s'analitzarà:

- Quines són les famílies professionals amb més demanda i oferta de la ciutat de Barcelona.
- Quina és la distribució per sexe segons família professional.

INDICADORS

- ▶ Oferta de cursos per famílies professionals. Barcelona.
- ▶ Assignació de centre segons ordre de preferència.
- ▶ Distribució de la matrícula segons sexe.
- ▶ Situació professional dels recents graduats per família.
- ▶ Evolució de la inserció laboral dels graduats en FP. Barcelona.
- ▶ Taxa de graduació global en els cicles de grau mitjà i superior.
- ▶ Graduació segons famílies professionals.
- ▶ Graduació en famílies professionals i titularitat dels centres.
- ▶ Evolució de la taxa de graduació.

Demanda (preinscripcions)

En termes quantitatius, la demanda per família professional es pot mesurar a través de les sol·licituds de preinscripció a cada família professional concreta en primera opció. Moltes d'aquestes preinscripcions, per voluntat personal del sol·licitant, no acaben materialitzant-se en una matrícula, ja que el sol·licitant es pot preinscriure en algun curs tot

esperant el resultat d'algun altre procés, com el de la selectivitat (en el cas de les preinscripcions a CFGS) o perquè el sol·licitant s'ha preinscrit en més d'una opció, ja que un mateix sol·licitant es pot preinscriure només en un centre públic, però alhora es pot preinscriure en diversos centres privats/concertats. També cal tenir en compte que, igual que en el cas de la preinscripció a la Universitat, a l'hora de preinscriure's en un curs d'FP també es maquen diverses opcions: 1a, 2a i 3a, i que en cas de no accedir a la primera opció es pot accedir a la segona i així successivament. Per tant, igual que la Universitat, sempre hi ha més demandes d'unes carreres que unes altres (Periodisme, Medicina, Ciències Audiovisuals...) on molta gent es queda fora de la carrera que ha demandat, però no de la Universitat.

TAULA 4

Demanda en 1a opció i oferta de places.

Barcelona. Curs 2008-2009

Família professional	Persones preinscrites (1a opció)	Places disponibles al sistema (1r curs)	Diferència
Sanitat	3.402	1.739	-1.663
Imatge i so	2.045	760	-1.285
Administració i gestió	1.909	1.965	56
Serveis socioculturals i a la comunitat	1.796	1.410	-386
Informàtica i comunicacions	1.291	1.490	199
Electricitat i electrònica	1.104	1.245	141
Hostaleria i turisme	1.036	805	-231
Transport i manteniment de vehicles	866	945	79
Comerç i màrqueting	841	990	149
Arts plàstiques i disseny	839	1.005	166
Activitats físiques i esportives	801	240	-561
Imatge personal	731	440	-291
Química	462	420	-42
Fabricació mecànica	378	420	42
Instal·lació i manteniment	332	450	118
Edificació i obra civil	289	240	-49
Arts gràfiques	232	210	-22
Agrària	216	120	-96
Indústries alimentàries	145	180	35
Fusta, moble i suro	90	150	60
Tèxtil, confecció i pell	65	90	25
Total	18.870	15.314	-3556

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació.

En termes de demanda

- L'anterior taula ens mostra quines són les famílies professionals més demandades per part de la matrícula entrant. Es pot observar clarament que les famílies de "Sanitat", en especial, i "Imatge i So" són les més demandades. Les tres famílies següents pel que fa a preinscripcions en primera opció són: "Administració i gestió", "Serveis socioculturals i a la comunitat", i "Informàtica i comunicacions". Val a dir, però, que la disposició de places per donar resposta a les preferències dels preinscrits no és la mateixa, ja que mentre que en el cas d'"Administració i gestió" l'oferta de places disponibles supera en 56 unitats el volum de preinscripcions en primera opció, en el cas d'"Informàtica" en 199, en el cas de "Sanitat" i "Imatge i so" la demanda en primera opció dels estudis respectius a aquesta família supera en més de 1.000 les places disponibles.
- Per contra, l'anterior taula ens mostra que "Tèxtil, confecció i pell", "Fusta, moble i suro" i "Indústries alimentàries", a Barcelona, són les famílies professionals amb menys demanda en 1a opció dels preinscrits i, en conseqüència, l'oferta de places disponibles supera la demanda. Són aquestes places disponibles de les titulacions menys demandades en primera opció que s'aniran omplint per preinscripcions en primera opció no acceptades.
- Es dona també el cas de famílies professionals en què s'identifica un gran volum de places disponibles no cobertes en primera opció, com ara el cas de la família "Arts plàstiques i disseny" (166), "Electricitat i electrònica" (141) o "Comerç i màrqueting" (149).

En termes d'oferta

- Un total de 6 famílies professionals ofereixen més de 1.000 places de cursos formatius, al primer curs, a la ciutat de Barcelona. Entre aquestes, destaquen:
 - "Administració i gestió", que és la família professional amb més oferta implantada a Barcelona, amb 1.965 places.
 - "Informàtica i comunicacions", amb 1.490 places disponibles.
 - "Serveis socioculturals i a la comunitat", amb 1.410 places disponibles.

En termes generals, s'observa una oferta de cursos de formació que s'aproxima al centenar. D'aquesta oferta, una tercera part és de grau mitjà i dues de superior.

TAULA 5

Oferta de cursos per famílies professionals.

Barcelona. Curs 2009-2010

Família	CFGM	CFGS	Total
Activitats físiques i esportives	1	1	2
Administració i gestió	1	2	3
Agrària	1	1	2
Arts gràfiques	2	2	4
Comerç i màrqueting	1	4	5
Edificació i obra civil	0	3	3
Electricitat i electrònica	3	4	7
Fabricació mecànica	3	4	7
Fusta, moble i suro	2	0	2
Hostaleria i turisme	2	5	7
Imatge i so	1	4	5
Imatge personal	3	2	5
Indústries alimentàries	3	1	4
Informàtica i comunicacions	1	2	3
Instal·lació i manteniment	2	4	6
Química	3	4	7
Sanitat	3	11	14
Serveis socioculturals i a la comunitat	1	4	5
Tèxtil, confecció i pell	1	1	2
Transport i manteniment de vehicles	3	2	5
Total	37	63	98

Font: Elaboració pròpia a partir de la guia d'FP 2010/11 de l'Ajuntament de Barcelona.

En termes generals, s'observa una oferta de cursos de formació que s'aproxima al centenar. D'aquesta oferta, una tercera part és de grau mitjà i dues terceres parts de superior. A la taula també es pot observar que la família "Sanitat" és la que més titulacions aglutina, amb un total de 11, la gran majoria de grau superior, i en un segon terme, amb 7 titulacions, s'identifiquen tot un conjunt de famílies professionals com "Electricitat i electrònica", "Fabricació mecànica", "Hostaleria i turisme" i "Química". En aquests darrers casos, també hi ha una majoria d'oferta de grau superior.

En termes de preferència

Una gran majoria de les persones que es preinscriuen a cursos de formació oferts a Barcelona acaben cursant la primera opció. En el cas dels CFGM, un 92 % de la demanda s'ajusta a l'oferta, mentre que un 89 % de la demanda de CFGS s'ajusta a la demanda. Per tant, les persones preinscrites en cursos d'FP que no acaben cursant la primera opció en cap cas supera el 10 %.

TAULA 6

Assignació de centre segons ordre de preferència. (preinscripció curs 2009-2010)

Ordre de preferència	CFGM	CFGS
1a opció	92,30 %	89,20 %
2a opció	4,90 %	7,20 %
3a o més	2,70 %	3,60 %
Total	100 %	100 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació.

Matrícula segons família professional

En qüestió de matrícula segons família professional (persones que ocupen plaça disponible), les famílies de "Serveis socioculturals a la comunitat", "Sanitat", i "Informàtica i comunicacions" se situen a les primeres posicions, mentre que les famílies "Fusta, moble i suro", "Tèxtil, confecció i pell" i "Energia i aigua" són les que tenen menys presència en nombre de matriculats.

TAULA 7

Matrícula viva. Ensenyaments d'FP. Octubre de 2010. Barcelona

Família professional	Matrícula viva
Serveis socioculturals i a la comunitat	2.787
Sanitat	2.508
Informàtica	2.305
Administració i gestió	2.286
Electricitat i electrònica	1.818
Manteniment de vehicles autopropulsats	1.632
Comunicació, imatge i so	1.490
Comerç i màrqueting	1.200
Hoteleria i turisme	922
Manteniment i serveis a la producció	720
Fabricació mecànica	703
Imatge personal	664
Activitats físiques i esportives	497
Química	409
Edificació i obra civil	377
Arts gràfiques	341
Activitats agràries	257
Indústries alimentàries	248
Fusta, moble i suro	174
Tèxtil, confecció i pell	111
Energia i aigua	59
TOTAL	21.508

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Consorci d'Educació de Catalunya.

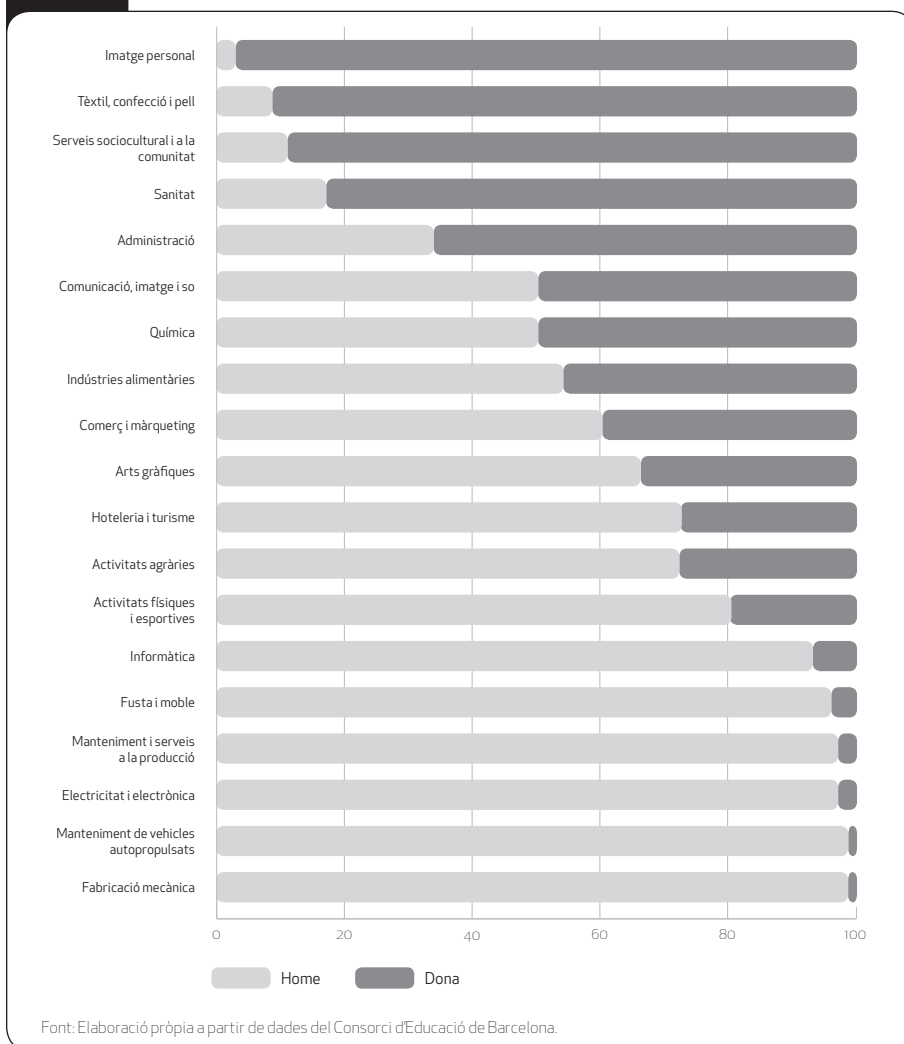
Matrícula segons família i sexe

Les dades de matrícula permeten assenyalar dos grans grups en els quals es concentren alts percentatges de dones i d'homes respectivament. Tant en els CFGS com en els CFGM, el grup de famílies professionals on es concentra més del 70 % de dones comprèn les d'"Imatge personal", "Serveis socioculturals i a la comunitat" i "Sanitat"; també cal assenyalar la de "Tèxtil, confecció i pell", tot i que comprèn una població quantitativament poc rellevant. Aquestes famílies són més properes al sector serveis en contraposició a les famílies d'ensenyaments d'FP més masculinitzades i que aglutinen el 80 % d'estudiants

GRÀFIC 8

Matrícula segons família professional i sexe.

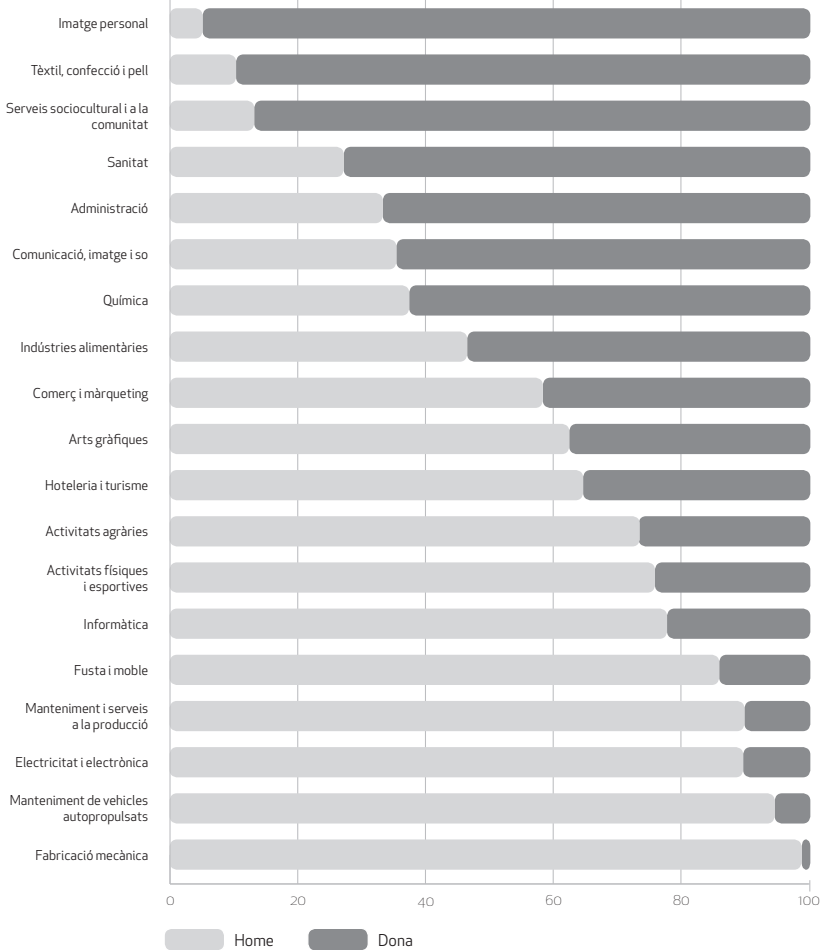
Curs 2008-2009, CFGM (%)

GRÀFIC 9

Matrícula segons família professional i sexe.

Curs 2008-2009, CFGS (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Consorci d'Educació de Barcelona.

homes; aquestes són les d' "Informàtica", "Fabricació mecànica", "Electricitat i electrònica" i "Manteniment de vehicles autopropulsats". Aquestes famílies són més properes al sector industrial.

Família professional i inserció

La inserció laboral de les persones que finalitzen els estudis professionals constitueix un dels principals indicadors per avaluar l'objectiu fonamental de la formació professio-

nal. Per tal de donar resposta a la necessitat de conèixer la situació laboral i formativa de l'alumnat graduat de la formació professional, el Departament d'Educació i el Consell de Cambres de Catalunya desenvolupen conjuntament el projecte "Inserció laboral dels ensenyaments professionals" des del curs 2006-2007. L'objectiu dels promotors de l'estudi és disposar d'un instrument fiable, actualitzat i útil per a la informació i l'orientació professional. Aquest estudi, que es realitza anualment, sis mesos després de la finalització dels estudis, pretén recollir informació sobre la situació laboral i professional actual dels graduats, així com també sobre la relació entre l'ocupació desenvolupada i els estudis realitzats¹. En aquest marc d'anàlisi, els indicadors que es mostren a continuació permeten conèixer la situació laboral i formativa de les persones graduades en els cicles formatius de grau mitjà i superior. S'estableixen les taxes globals d'inserció laboral i continuació d'estudis, segons els cicles formatius i les famílies professionals.

La inserció laboral total de l'alumnat recent graduat en FP a Barcelona és del 54 % i d'inserció de graduats que tenen una feina relacionada amb els seus estudis és del 40 %. Aquest fet, però, reflecteix una situació global dels graduats en FP que es torna heterodoxa en analitzar aquestes mateixes taxes per famílies professionals concretes. En aquest sentit, s'observen diferències significatives entre famílies.

De les 20 famílies professionals, cinc presenten taxes d'inserció per sobre del 60 %. Entre aquestes, destaquen les famílies "Agrària", "Instal·lació i manteniment" i "Sanitat"; per contra, només dues famílies professionals presenten taxes d'inserció per sota del 40 %: "Comerç i màrqueting" i "Tèxtil confecció i pell". De totes maneres, també cal assenyalar que l'FP se situa com una opció dinàmica per al graduat, ja que només un 11 % dels graduats s'estanca en una situació en què no estudia ni treballa.

Per altra banda, una de les opcions dels graduats és seguir estudiant en comptes de treballar o fer totes dues coses alhora. Des d'aquesta perspectiva, les dades apunten que un 52 % de graduats continua cursant algun tipus d'estudi (suma de "Continua estudiant" i "Estudia i treballa"). Si analitzem aquesta informació per família professional concreta, s'observa en molts casos que com menor és la taxa d'inserció major és la proporció de graduats que segueix estudiant. En aquest sentit, s'evidencia que els alumnes són conscients de la situació ocupacional del seu sector professional, i és que sembla que entre

1. La nomenclatura utilitzada a l'*Informe sobre inserció laboral dels ensenyaments professionals*, la qual també s'utilitza en el present estudi, és la següent:

- Alumnes enquestats: nombre de persones graduades que han contestat l'enquesta d'inserció laboral.
- Alumnes finalitzats: nombre de persones que, segons el centre educatiu, han finalitzat un cicle formatiu amb dret d'obtenir el títol de tècnic o tècnic superior.
- Busca feina / Continua estudis / Estudia i treballa / Treballa: columnes corresponents als camps de resposta de la pregunta de l'enquesta d'inserció laboral "Quina és la teva situació actual?"
- Inserció i promoció: suma dels percentatges de persones graduades que han respost a la pregunta de l'enquesta "Quina és la teva situació actual?", que "treballen", que "estudien i treballen" o que "continuen estudiant".
- Feina relacionada amb estudis: percentatge d'aquelles persones graduades que contesten "treballa" o "estudia i treballa", i que afirmen tenir una feina relacionada amb el cicle formatiu que han cursat.

TAULA 8

Situació professional dels recents graduats per família.

Curs 2008-2009

Família	Busca feina	Continua estudiant	Estudia i treballa	Treballa	Total treballant	Treballa en feina relacionada amb estudis
Agrària	9,5 %	4,8 %	7,1 %	78,6 %	85,7 %	73,8 %
Instal·lació i manteniment	10,4 %	20,8 %	15,3 %	56,8 %	72,1 %	55,2 %
Sanitat	7,7 %	27,2 %	19,9 %	45,3 %	65,2 %	53,2 %
Fusta, moble i suro	22,5 %	10,0 %	10,0 %	57,5 %	67,5 %	52,5 %
Serv. sociocult. i a la comunitat	5,1 %	34,3 %	25,8 %	34,8 %	60,6 %	46,3 %
Electricitat i electrònica	11,4 %	33,1 %	15,5 %	40,0 %	55,5 %	44,7 %
Hostaleria i turisme	9,9 %	35,3 %	17,3 %	37,5 %	54,8 %	43,6 %
Transport i mant. de vehicles	14,5 %	32,8 %	17,4 %	35,2 %	52,6 %	41,1 %
Activitats físiques i esportives	4,3 %	41,5 %	37,2 %	17,0 %	54,2 %	41,0 %
Química	13,0 %	28,1 %	17,8 %	41,1 %	58,9 %	38,4 %
Informàtica i comunicacions	9,0 %	46,2 %	13,1 %	31,8 %	44,9 %	38,2 %
Edificació i obra civil	8,6 %	43,4 %	22,3 %	25,7 %	48,0 %	37,7 %
Administració i gestió	10,0 %	42,1 %	16,9 %	31,0 %	47,9 %	35,9 %
Arts gràfiques	9,0 %	36,0 %	17,0 %	38,0 %	55,0 %	33,0 %
Imatge personal	12,5 %	35,5 %	12,2 %	39,8 %	52,0 %	31,5 %
Fabricació mecànica	18,9 %	39,5 %	11,4 %	30,3 %	41,7 %	28,6 %
Indústries alimentàries	12,1 %	39,4 %	24,2 %	24,2 %	48,4 %	27,3 %
Imatge i so	16,2 %	33,3 %	11,8 %	38,8 %	50,6 %	25,9 %
Comerç i màrqueting	7,1 %	54,8 %	17,5 %	20,6 %	38,1 %	23,8 %
Tèxtil, confecció i pell	33,3 %	33,3 %	16,7 %	16,7 %	33,4 %	0,0 %
Total	10,8 %	34,4 %	17,6 %	37,2 %	54,8 %	40,2 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Consorci d'Educació de Barcelona i del Departament d'Educació.

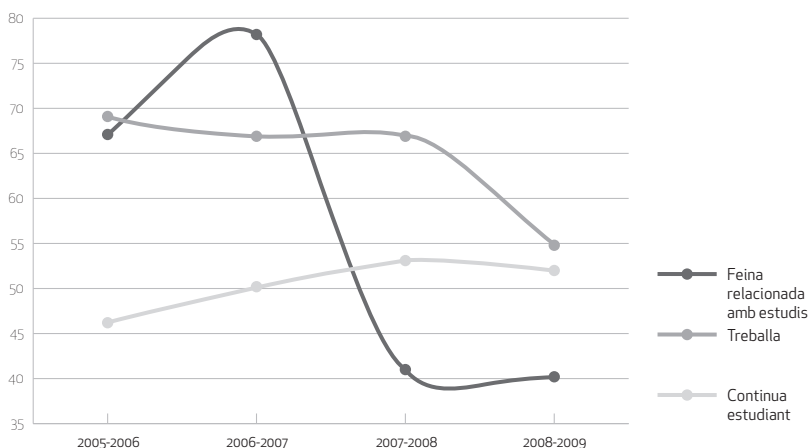
certes famílies professionals cal un nivell més elevat d'especialització que unes altres per tal d'aconseguir ocupar-se o bé que certs sectors econòmics vinculats a famílies professionals concretes no absorbeixen graduats al mateix ritme que es produeixen.

Un fet relacionat amb aquest darrer apunt és que les prioritats de les persones graduades de formació professional de la ciutat de Barcelona han variat en els últims anys. L'elecció de cercar feina o continuar els estudis, un cop finalitzats els estudis professionals, passa per múltiples factors, però és presumible que es vegi fortament condicionada per l'actual conjuntura econòmica. La perspectiva de crisi econòmica, amb les conseqüents implicacions per al mercat de treball i l'activitat econòmica, tant de serveis com la productiva, es pot traduir en una disminució de persones que aconsegueixen una ocupació, però també en un augment dels graduats que opten per continuar els estudis i especialitzar-se en el seu camp professional.

GRÀFIC 10

Evolució de la inserció laboral dels graduats en FP.

Barcelona, 2005-2009

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació i del Consorci de l'Educació de Barcelona.

TAULA 9

Evolució de la inserció laboral dels graduats en FP de Barcelona

Curs	Feina relacionada amb estudis	Treballa	Continua estudiant
2005-2006	67,1 %	69,1 %	46,2 %
2006-2007	78,2 %	66,9 %	50,2 %
2007-2008	41,0 %	66,9 %	53,1 %
2008-2009	40,2 %	54,8 %	52,0 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Consorci d'Educació de Barcelona i del Departament d'Educació.

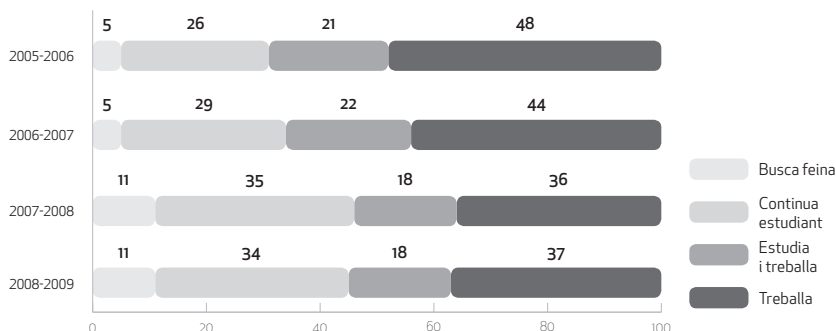
Les anteriors dades apunten a un descens pronunciat de la inserció dels graduats en FP tant en termes d'inserció bruta (treball) com en el cas de la inserció relacionada amb els estudis, si bé és veritat que aquesta darrera ha decaïgut amb més intensitat. En aquest sentit, la situació de crisi hauria provocat que els graduats en FP no puguin discriminar, com en cursos passats, entre les feines relacionades amb els seus estudis i les no relacionades, i s'ocupen en major mesura de feines que no hi estan relacionades, a l'espera d'una oportunitat d'ocupació que hi estigui relacionada.

Un altre efecte que presumiblement ha causat la crisi en el comportament dels recents graduats és el fet que la proporció d'aquests que segueix estudiant s'ha anat incrementant fins a situar-se molt a prop de la proporció de graduats que treballen. Aquest comportament, però, és típic de les èpoques de crisi econòmica caracteritzades per elevats índexs d'atur. En aquest context, la població que es troba en edat de cursar estudis (i també

GRÀFIC 11

Evolució de la situació dels graduats en FP.

Barcelona (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Consorci d'Educació de Barcelona i del Departament d'Educació.

aturats) opta per seguir estudiant per diversos motius, entre els quals destaquen l'augment de la qualificació per sortir al mercat laboral amb més garanties de contractació i invertir el temps que es romandria a l'atur o buscant feina a seguir qualificant-se i esperar temps millors per iniciar una recerca de treball amb més garanties.

Família professional i graduació

La taxa de graduació, juntament amb la taxa d'inserció laboral o la de continuació dels estudis, constitueix un dels principals indicadors per avaluar l'eficàcia d'un sistema formatiu. Els indicadors que es presenten a continuació es proposen l'objectiu de copsar els resultats del subsistema de formació professional reglada atenent a diferents aspectes d'estructura, com són els cicles de grau, les famílies professionals o la titularitat dels centres. D'aquesta manera, es pretén establir en quina mesura l'obtenció del títol de tècnic o de tècnic superior en formació professional ve condicionada pel nivell de qualificació professional, per les famílies professionals o per la titularitat pública o privada dels centres. Com la major part dels estudis nacionals i internacionals, la taxa de graduació que es presenta es calcula dividint el nombre d'alumnat graduat pel nombre d'alumnat avaluat².

2. Malgrat això, l'anàlisi de la taxa de graduació en el sistema de formació professional a Catalunya ha de tenir en compte alguns factors que hi poden incidir. Un primer factor que la condiciona és la possibilitat que tenen els alumnes de deixar les pràctiques corresponents als estudis cursats per al mes de setembre. Aquest fet comporta que quan al juny es calcula el percentatge de graduats, tot aquest alumnat no es comptabilitzi com a graduat i que, per tant, no es compti en el càlcul de la taxa de graduació. Un altre factor és la quantitat d'alumnes que tenen com a objectiu prioritari superar uns crèdits concrets encara que s'hagin matriculat de tots. L'objectiu d'aquest alumnat no seria tant el d'obtenir el títol del cicle formatiu corresponent, sinó superar uns determinats crèdits.

Taxa de graduació per família i tipus de curs

En termes generals, dues tercers parts dels alumnes d'FP aconseguixen graduar-se. En termes de tipus de curs, la taxa de graduació dels alumnes avaluats de grau superior és sensiblement superior a la taxa que presenten els alumnes avaluats de grau mitjà. Per famílies professionals, les taxes de graduació són bastant diferents entre elles, ja que la taxa de graduació més elevada arriba fins al 85 %, mentre que la més baixa se situa en un 33 %.

TAULA 10

Taxa de graduació per família professional i tipus de curs.

Curs 2007-08

Família professional	CFGM	CFGS	TOTAL
Serveis socioculturals i a la comunitat	71	87	85
Activitats físiques i esportives	73	74	74
Hoteleria i turisme	67	72	71
Edificació i obra civil	-	70	70
Sanitat	54	79	66
Imatge personal	55	90	66
Mantenim. de vehicles autopropulsats	61	64	62
Comerç i màrqueting	49	65	62
Administració	54	69	61
Electricitat i electrònica	58	60	59
Fabricació mecànica	48	66	59
Comunicació, imatge i so	40	62	58
Informàtica	62	55	58
Química	38	57	53
Manteniment i serveis a la producció	49	56	52
Activitats agràries	44	65	50
Indústries alimentàries	46	ND	46
Fusta i moble	38	-	38
Arts gràfiques	47	23	35
Tèxtil, confecció i pell	33	ND	33
Global	56	69	64

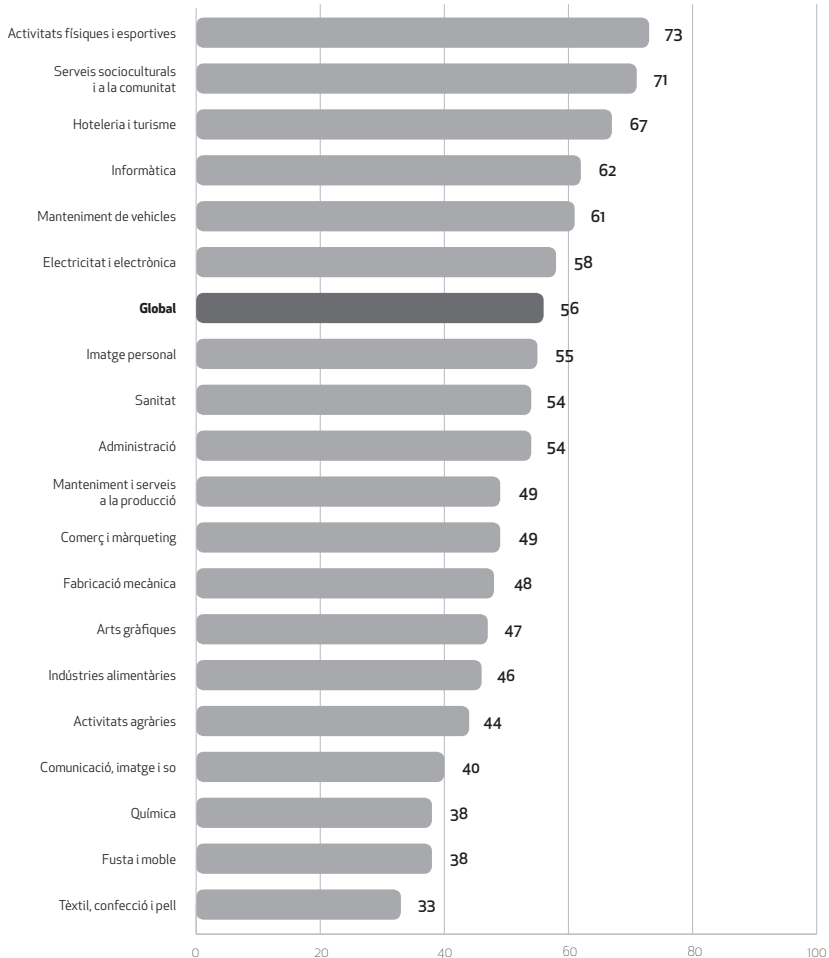
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació.

Les famílies professionals dels CFGM amb una taxa de graduació més alta són també les que compten amb més demanda. Així, "Activitats físiques i esportives", "Serveis socioculturals i a la comunitat", "Hoteleria i turisme", "Informàtica" i "Manteniment de vehicles" són les famílies professionals en les quals la taxa de graduació es mou entre el 73 % i el 60 %. En l'altre extrem, les famílies professionals amb un nivell més alt de fracàs són les de "Comunicació, imatge i so", "Química", "Fusta i moble" i "Tèxtil, confecció i pell", en tots aquests àmbits professionals, només es gradua el 40 % dels estudiants.

GRÀFIC 12

Taxa de graduació en els CFGM segons famílies professionals.

Curs 2007-2008 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació.

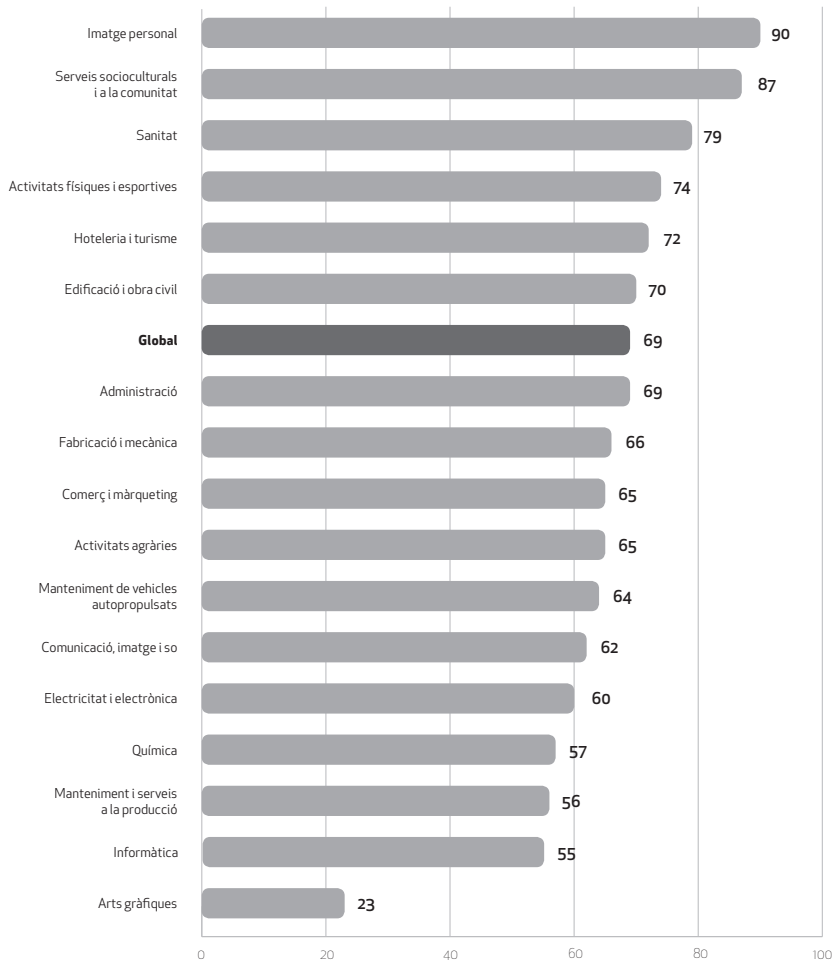
D'altra banda, les famílies professionals dels CFGS que tenen més percentatge d'estudiants graduats coincideixen amb aquells àmbits en els quals es mostra una matrícula amb una majoria femenina. Així, les famílies que obtenen més del 75 % de graduació són les d'Imatge personal, Serveis socioculturals i a la comunitat i Sanitat. Un segon grup de famílies són aquelles que s'ubiquen entre el 65 % i el 74 % de taxa de graduats. Així, es poden assenyalar famílies professionals amb un volum significatiu de matrícula, com per exemple les famílies de "Comerç i màrqueting", "Administració", "Hoteleria i turisme" i "Activitats físiques i esportives". Finalment, cal assenyalar les famílies professionals que mostren menys percentatge d'èxit. En primer lloc, cal assenyalar el cas d'arts gràfiques,

amb un 23 % de graduació; en relació amb aquest cas, val a dir que es tracta d'una família amb una matrícula que se situa per sota de les 200 persones. A continuació, apareixen les famílies "Informàtica", "Manteniment i serveis a la producció" i "Química", les quals se situen per sota del 60 % de graduació.

GRÀFIC 13

Taxa de graduació en els CFGS segons famílies professionals.

Curs 2007-2008 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació.

L'evolució que presenta la taxa de graduació és positiva. Aquesta millora és dona per l'increment de la taxa de graduació dels graduats mitjans, ja que la respectiva taxa dels graduats superiors resta estancada en el 69 %.

TAULA 11

Evolució de la taxa de graduació per tipus de curs

Curs	CFGM	CFGS	Total
2005-06	51	69	62
2006-07	55	69	63
2007-08	56	69	64

Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació.

TAULA 12

Taxa de graduació segons titularitat i família professional als CFGM i CFGS. Curs 2007-2008

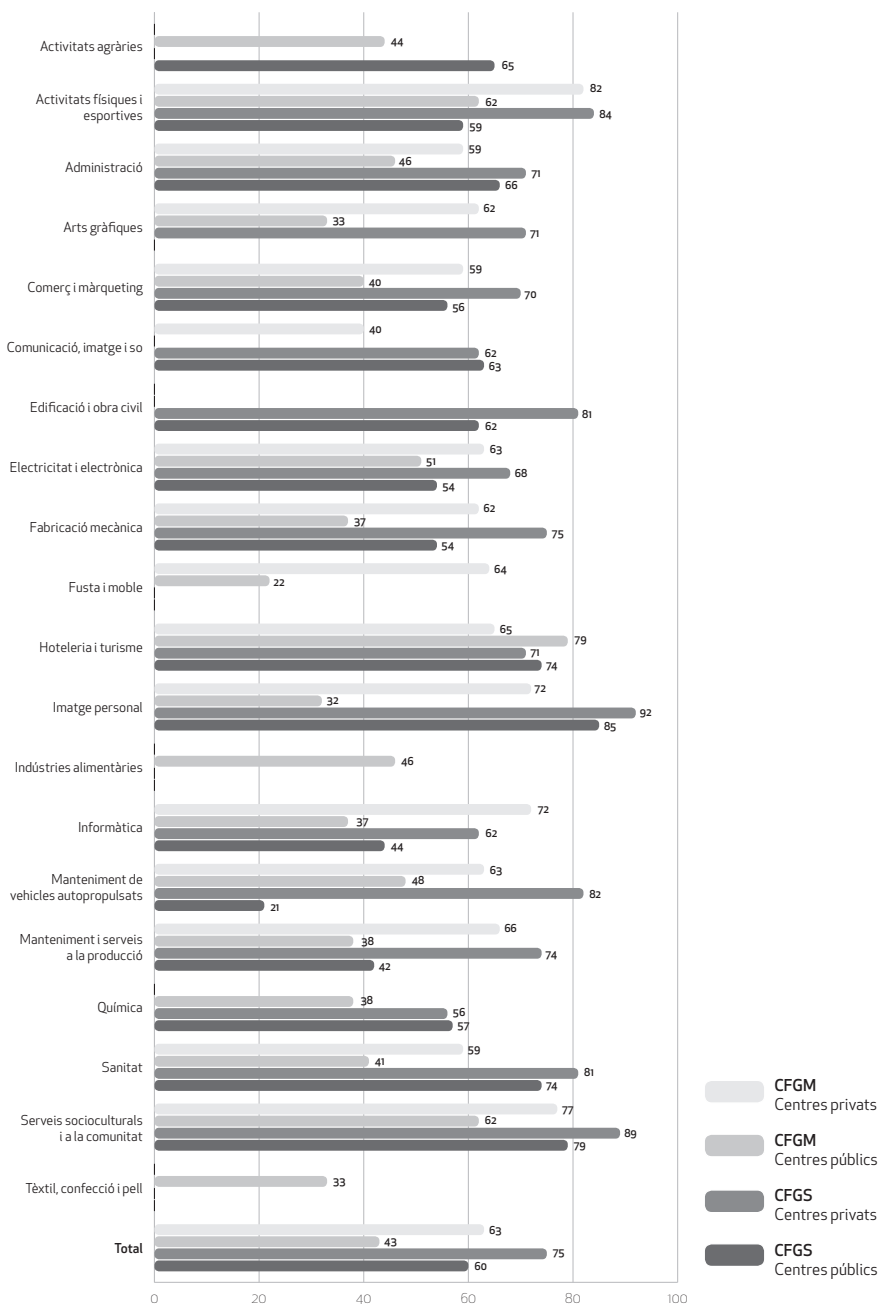
Taxa de graduació Famílies professionals	CFGM		CFGS	
	Centres privats	Centres públics	Centres privats	Centres públics
Activitats agràries	–	44 %	0 %	65 %
Activitats físiques i esportives	82 %	62 %	84 %	59 %
Administració	59 %	46 %	71 %	66 %
Arts gràfiques	62 %	33 %	71 %	0 %
Comerç i màrqueting	59 %	40 %	70 %	56 %
Comunicació, imatge i so	40 %	–	62 %	63 %
Edificació i obra civil	–	–	81 %	62 %
Electricitat i electrònica	63 %	51 %	68 %	54 %
Fabricació mecànica	62 %	37 %	75 %	54 %
Fusta i moble	64 %	22 %	–	–
Hoteleria i turisme	65 %	79 %	71 %	74 %
Imatge personal	72 %	32 %	92 %	85 %
Indústries alimentàries	–	46 %	–	–
Informàtica	72 %	37 %	62 %	44 %
Manteniment de vehicles autopropulsats	63 %	48 %	82 %	21 %
Manteniment i serveis a la producció	66 %	38 %	74 %	42 %
Química	–	38 %	56 %	57 %
Sanitat	59 %	41 %	81 %	74 %
Serveis socioculturals i a la comunitat	77 %	62 %	89 %	79 %
Tèxtil, confecció i pell	–	33 %	–	–
Total	63 %	43 %	75 %	60 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació.

En primer lloc, cal assenyalar la diferència global de graduació entre els centres de titularitat pública i els centres de titularitat privada. Els centres privats obtenen, en els CFGM, unes taxes de graduació del 63 %. Malgrat que és un valor que no és alt considerant que es refereix a la superació del cicle, els centres de titularitat pública encara obtenen una

GRÀFIC 14

Taxa de graduació en els CFGM i CFGS segons famílies professionals i titularitat dels centres. Curs 2007-2008 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació.

taxa de graduació més baixa; en aquest sentit, es podria dir que 6 de cada 10 alumnes que s'avaluen en un centre públic no superen el cicle de grau mitjà. Per altra banda, si s'observa la taxa de graduació dels CFGS, tot i que millora el percentatge global, les diferències entre centres de diferent titularitat són igualment significatives. Mentre que 3 de cada 4 estudiants que assisteixen a centres privats superen el cicle de grau superior, només 6 de cada 10 estudiants aconsegueixen graduar-se en el sector públic.

Cal vetllar perquè aquestes diferències no s'eixamplin, ja que, altrament, es correrà un elevat risc de dualització del sistema educatiu d'FP en termes de qualitat. Un cop aquest procés comença, és difícil trencar el cercle viciós de degradació del sistema públic en què cau qualsevol sistema educatiu amb grans diferències en indicadors de qualitat segons la titularitat del centre.

IDEES CLAU

- Les famílies relacionades amb activitats de tipus manteniment, fabricació o electricitat estan masculinitzades, mentre que les relacionades amb serveis personals, sanitat i administració estan feminitzades.
- La inserció laboral dels recents graduats en FP ascendeix al 54 %, un 52 % continua estudiant i només un 10 % no estudia ni treballa.
- La inserció dels recents graduats ha caigut els darrers anys a causa de la crisi; aquest fet ha propiciat que els recents graduats estiguin optant per continuar els seus estudis.
- La taxa de graduació global dels estudis d'FP és d'un 64 %, i de manera específica en el cas dels CFGM és 56 % i dels CFGS del 69 %.
- Als centres privats, s'observen taxes de graduació més elevades que als públics. Aquesta situació s'ha d'abordar per tal d'evitar la generació d'un sistema educatiu dual en termes de qualitat.

3

Proves d'accés a grau mitjà i superior

Les proves d'accés permeten fer un cicle de formació professional de grau mitjà o superior a les persones que no disposen dels requisits acadèmics corresponents i que tenen una edat mínima, diferent per a cada grau. Les proves d'accés a grau mitjà han d'acreditar els coneixements i les habilitats suficients per cursar els ensenyaments professionals, mentre que les proves d'accés a grau superior han d'acreditar la maduresa atenent als objectius del batxillerat, així com les capacitats de la persona en l'àmbit professional del cicle al qual es vol accedir.

En l'àmbit estatal, les proves d'accés als graus mitjà i superior es regulen per la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, la qual es desplega mitjançant el Reial decret 1538/2006, de 15 de desembre, que estableix l'ordenació general de la formació professional del sistema educatiu. A Catalunya, el Decret 332/1994, de 4 de novembre, d'ordenació general dels ensenyaments de formació professional específica a Catalunya, modificat pel Decret 130/2000, de 3 d'abril, són els textos normatius que preveuen la necessitat de posseir la titulació corresponent o de superar una prova d'accés regulada i convocada pel Departament d'Educació per fer un cicle formatiu de grau mitjà o superior.

Per accedir als cicles formatius de grau mitjà, és una condició necessària posseir el títol de graduat en ESO, tal com es preveu al Reial decret 1538/2006, de 15 de desembre, d'ordenació general de la formació professional del sistema educatiu, segons el que estableix l'article 41.1 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. Les proves d'accés als CFGM s'adrecen a les persones que volen cursar un cicle formatiu de grau mitjà, però que no disposen del títol de graduat en educació secundària obligatòria. Per poder fer les proves d'accés, aquestes persones han de tenir 17 anys o bé complir-los durant l'any de realització de les proves.

D'altra banda, per accedir als cicles de grau superior s'ha de posseir el títol de batxiller, tal com també s'estableix en el Reial decret 1538/2006, de 15 de desembre, d'ordenació general de la formació professional del sistema educatiu, d'acord amb el previst a l'article 41.1 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. Les persones que vulguin accedir als CFGS i no disposin del títol de batxiller poden fer les proves si tenen 19 anys o els fan

el mateix any de realització de la prova, o 18 si acrediten la possessió d'un títol de tècnic relacionat amb el cicle que es vol accedir.

INDICADORS

- ▶ Participació a les proves d'accés a grau mitjà i superior
- ▶ Indicadors sociodemogràfics: sexe i edat
- ▶ Proves d'accés i matrícula, segons nacionalitat
- ▶ Proves d'accés i places als cicles formatius

Participació a les proves d'accés a grau mitjà i superior

Si es compara la participació a les proves d'accés als CFGM amb la de les proves dels CFGS s'observa com hi ha més percentatge de persones que realitzen les proves dels graus superiors. Concretament, l'any 2009, 2.638 persones van fer les proves d'accés a grau superior, mentre que a les proves dels CFGM ho van fer 1.903 persones.

Malgrat això, la participació a ambdues proves ha augmentat de forma significativa en els últims anys. Com s'observa a la taula 13, l'any 2009 la participació a les proves d'accés a grau mitjà va augmentar en un 82 % respecte a l'any 2006, mentre que a grau superior ho va fer en un 76 %.

TAULA 13

Participació global, per cicles i per sexes, a les proves d'accés a Barcelona

Cicles		2006		2007		2008		2009		Variació 2006-2009
CFGM	Dones	373	36 %	513	36 %	638	38 %	780	41 %	109 %
	Homes	672	64 %	930	64 %	1.028	62 %	1.123	59 %	67 %
	Total	1.045	100 %	1.443	100 %	1.666	100 %	1.903	100 %	82 %
CFGS	Dones	678	45 %	887	45 %	984	48 %	1.167	44 %	72 %
	Homes	819	55 %	1.100	55 %	1.082	52 %	1.471	56 %	80 %
	Total	1.497	100 %	1.987	100 %	2.066	100 %	2.638	100 %	76 %
Total		2.542	100,0 %	3.430	100,0 %	3.732	100,0 %	4.541	100,0 %	78,6 %

Nota: No s'han inclòs els valors de les persones no admeses per a la realització de les proves.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Consorci d'Educació de Barcelona.

Vist aquest augment de demandes de proves d'accés, pren força la concepció de l'FP com a possible via de formació al llarg de la vida detectada ja en altres parts d'aquest document.

Indicadors sociodemogràfics: proves d'accés segons sexe

Si s'observa la realització de les proves d'accés en funció del sexe, es pot establir la distribució de la participació segons un dels principals indicadors sociodemogràfics. S'evidencia una participació diferencial entre homes i dones a les proves d'accés; tant a les proves d'accés a grau mitjà com a les d'accés a grau superior, hi ha una presència majoritària d'homes. Mentre que en el cas dels CFGM, 6 de cada 10 persones són homes, en els CFGS la diferència s'atenueja i els percentatges se situen en 56 % d'homes i 44 % de dones.

Amb els anys, es poden observar dues tendències diferenciades en funció de si es refereix a les proves dels CFGM o a les proves per accedir als CFGS. En el cas de les proves d'accés a grau mitjà, per exemple, s'observa una reducció de 10 punts percentuals de l'any 2009 respecte al 2006; mentre els homes passen de constituir el 64 % a representar 59 %, les dones passen del 36 % al 41 % del total (taula 13).

Per altra banda, pel que fa als CFGS, no s'observen canvis significatius d'un any respecte a l'altre, amb l'excepció de l'any 2008. En la taula 13, s'observa com, entre els anys 2006 i 2009, la diferència entre homes i dones en la seva participació en les proves d'accés als CFGS augmenta en 2 punts percentuals, sempre favorable als homes; la diferència passa del 10 % al 12 % l'any 2009.

Malgrat les diferències significatives en la participació segons el sexe, el nombre de persones que fan les proves d'accés ha augmentat en tots els casos (taula 13). Com s'ha assenyalat, el creixement global en les proves d'accés als CFGM i CFGS va ser, respectivament, del 82 % i del 76 % respecte a l'any 2006. Si s'observa específicament aquesta taxa de creixement en funció del sexe, es constata que hi ha un creixement asimètric en el cas de les proves d'accés a grau mitjà. L'any 2009 es duplica, respecte a l'any 2006, el nombre de dones que volen accedir als CFGM a través de les proves. Per la seva part, el nombre d'homes que volen accedir a aquests cicles també creix, tot i que ho fa en un 67 %.

Indicadors sociodemogràfics: proves d'accés segons edat

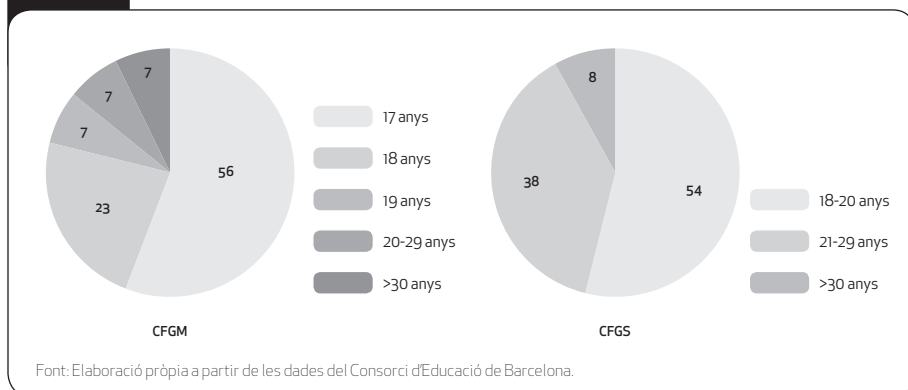
Les persones que es presenten a les proves d'accés de grau mitjà es distribueixen fonamentalment entre els 17 i els 19 anys. En aquesta franja d'edat, es concentra el 85 % del total, és a dir, més de 8 de cada 10 persones que es presenten a les proves (gràfic 15). Per altra banda, només el 14 % dels participants a les proves està per sobre dels 20 anys d'edat. Aquest fet indica que, molt probablement, una gran part dels estudiants que intenten accedir als cicles de grau mitjà provenen d'una avaluació negativa en els estudis secundaris obligatoris.

La distribució per edats dels participants a les proves d'accés a grau superior dibuixen un mapa ben diferent respecte als participants a les proves als graus mitjans (Gràfic 15). Tot i que poc més de la meitat dels participants se situen entre els 18 i els 20 anys, quasi 4 de cada 10 persones que realitzen les proves d'accés a grau superior tenen entre 21 i 29 anys.

El fet que la segona franja d'edat més important de les persones que volen accedir als CFGS se situï entre els 21 i els 29 anys s'explica, fonamentalment, per l'alt nivell de qualificació professional dels cicles de grau superior. Aquest alt nivell d'especialització ha fet que els cicles de grau superior es converteixin en una alternativa de qualitat a altres itineraris acadèmics i professionals d'ensenyament superior, especialment per a aquelles persones que volen promocionar professionalment o augmentar les seves possibilitats d'ocupabilitat.

GRÀFIC 15

Proves d'accés als CFGM i CFGS. Segons edat (%)

Proves d'accés i places als cicles formatius

De totes les places adreçades als cicles formatius, un percentatge es reserva als estudiants que provenen de les proves d'accés. En el cas dels cicles de grau mitjà, es reserva el 20 % de les places als estudiants que accedeixen per prova (o que n'estan exempts), mentre que pels cicles de grau superior se'n reserva el 33 %. La qualificació obtinguda a la prova serveix posteriorment per ordenar les sol·licituds.

Com s'observa a la taula 14, el percentatge de persones que han realitzat les proves per accedir a ambdós graus, respecte al nombre total de places disponibles, ha augmentat de forma significativa³. En el cas dels CFGM, entre els anys 2006 i 2009, aquesta propor-

3. La lectura d'aquests resultats requereix tenir en compte dos elements importants. En primer lloc, no totes les famílies professionals tenen la mateixa demanda i, per tant, el percentatge de participants respecte a les places ofertes és una mitjana; hi haurà cicles en els quals es cobreixi el percentatge reservat per les persones que provenen de les proves i d'altres on quedaran moltes places reservades sense cobrir. En segon lloc, la informació disposada es refereix a la participació a les proves d'accés, però no als resultats obtinguts.

ció va passar del 21 % al 35 % del total de places ofertes, mentre que en el cas dels CFGS, aquesta proporció va augmentar del 23 % al 36 %.

Si s'observen els nombres absoluts, aquesta tendència que es desprèn de la relació entre places i proves d'accés. Si bé el nombre de places augmenta en un 11 % i un 10 % entre els anys 2006 i 2009, l'augment del nombre de persones que realitzen una prova d'accés és del 82 % en els CFGM i del 76 % en els CFGS. Aquest creixement asimètric de places i proves ha fet que el percentatge de persones que realitzen la prova d'accés respecte al nombre total de places superi de manera creixent i significativa les quotes reservades en els cicles.

En el cas dels CFGM, on es reserva un 20 % de l'oferta de places a les persones que accedeixen a través de prova, la proporció de persones que l'any 2009 volien accedir per aquesta via va pujar fins al 35 %. En aquest sentit, és interessant observar com en tots els anys dels que es disposen dades, el nombre de persones que s'ha presentat a les proves d'accés ha representat més del 20 %.

D'altra banda, en el cas dels CFGS, no s'observa una diferència tan marcada entre les places reservades i el nombre de persones que intenten accedir als estudis a través de prova. En aquests estudis, es reserva fins a un 33 % de les places, i les persones que van fer la prova l'any 2009 representaven el 36 % del total. Val a dir que no és fins a l'any 2009 que el percentatge de persones que aspiren a entrar amb prova se situa per sobre del llindar del 33 %. En qualsevol cas, en la lectura d'aquesta relació entre places i proves d'accés, s'ha de tenir en compte que la informació de què es disposa sobre les proves es refereix a les persones que les van fer, però no als resultats obtinguts amb aquestes.

TAULA 14

Proves d'accés i places en els cicles formatius

Cicles		2006	2007	2008	2009	Variació 2006-09
CFGM	Places a preinscripció (1er curs)	4.950	5.157	5.302	5.487	10,8 %
	Places reservades per proves d'accés	990	1.031	1.060	1.097	10,8 %
	Proves d'accés	1.045	1.443	1.666	1.903	82,1 %
	% proves realitzades / places	21,11 %	27,98 %	31,42 %	34,68 %	
CFGS	Places a preinscripció (1r curs)	6.582	7.028	6.937	7.241	10 %
	Places reservades per a proves d'accés	2.172	2.319	2.289	2.390	10 %
	Proves d'accés	1.497	1.987	2.066	2.638	76,2 %
	% proves realitzades / places	22,74 %	28,27 %	29,78 %	36,43 %	

Nota: No s'hi han inclòs els valors de les persones no admeses per la realització de les proves.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació i del Consorci d'Educació de Barcelona.

IDEEES CLAU

Les proves d'accés permeten realitzar un cicle de formació professional de grau mitjà o superior a les persones que no disposen dels requisits acadèmics corresponents i que tenen una edat mínima, diferent per a cada grau. Les proves d'accés a grau mitjà han d'acreditar els coneixements i les habilitats suficients per cursar els ensenyaments professionals, mentre que les proves d'accés a grau superior han d'acreditar la maduresa atenent als objectius del batxillerat, així com les capacitats de la persona en l'àmbit professional del cicle al qual es vol accedir. A continuació, es presenten algunes de les idees clau sobre proves d'accés a la ciutat de Barcelona:

- A la ciutat de Barcelona, les proves d'accés a grau suposen una via d'accés als estudis professionals que s'utilitza cada cop més, especialment en els estudis de grau superior. Una dada molt aclaridora d'aquest context és l'increment del 80 % de la demanda de proves d'accés observat al període 2006-2008.
- En els darrers anys, s'ha observat un creixement asimètric de les persones que realitzen les proves d'accés respecte a les places disponibles a preinscripció. Això ha fet que l'any 2009 les persones que realitzaven les proves superessin el nombre de places reservades per a aquesta via, tant als cicles de grau mitjà com als de grau superior.
- 8 de cada 10 persones que es presenten a les proves d'accés de grau mitjà tenen entre 17 i 19 anys.
- El fet que el segon grup més nombrós de persones que volen accedir mitjançant prova als CFGS tinguin entre 21 i 29 anys confirmaria la percepció que els cicles de grau superior són una alternativa de qualitat a altres itineraris acadèmics i professionals d'ensenyament superior, especialment per a aquelles persones que volen promocionar professionalment o augmentar les seves possibilitats d'ocupabilitat.

4 Continuació dels estudis: accés als estudis universitaris

Un dels objectius de la formació professional de grau superior és formar professionals que, conclosos els seus estudis, es puguin incorporar al mercat laboral amb totes les garanties d'èxit. Ara bé, aquest no és l'únic objectiu. Els estudiants que obtenen aquest títol també poden continuar estudiant un altre cicle de grau superior.

Al contrari dels estudiants que s'incorporen a la universitat des del batxillerat, els alumnes que provenen de l'FP de grau superior no necessiten fer la prova d'accés a la universitat (selectivitat) per incorporar-se a les seves aules, ja que el seu títol dóna accés directe a determinades titulacions relacionades amb la família professional del grau cursat. Cadascuna de les titulacions té establertes, mitjançant normativa, aquelles carreres universitàries a les quals dóna accés directe.

Així mateix, per garantir l'accés d'aquests estudiants, les universitats estaven obligades a reservar un percentatge de les seves places als estudiants que provenguin de l'FP de grau superior. Entre un 15 % i un 30 % de les places d'aquestes titulacions en el cas d'estudis universitaris que condueixen a l'obtenció de títols oficials de primer cicle, i entre un 7 % i un 15 % de les places per als estudis de primer i segon cicle. Aquesta reserva de places s'ha deixat de tenir en compte des del curs 2010-2011 i es "liberalitza" l'accés dels graduats en FP de grau superior a la universitat, tot i que en aquest apartat concret de l'anuari es veurà com aquesta "liberalització" no ha tingut un efecte desmesurat en la demanda d'estudis universitaris per part d'aquests.

INDICADORS

- Distribució i evolució de la preinscripció universitària segons procedència (2007-2010) en termes absoluts i relatius.

D'acord amb les resolucions i els convenis de correspondència entre cicles formatius de grau superior i estudis universitaris que s'han establert en els darrers anys, els estudiants poden convalidar part dels seus estudis per crèdits universitaris.

Cal tenir en compte que en algunes titulacions la demanda és superior al nombre de places ofertes i, per tant, per accedir-hi els estudiants han de superar la nota de tall establerta per a cada titulació. La nota de tall que s'aplica no és la mateixa que la dels estudiants que provenen de batxillerat, sinó la nota que s'estableix per a les persones que accedeixen per altres vies.

La principal via de demanda d'estudis universitaris són les PAU, accessible des de batxillerat i enguany la segona via d'accés la conformen els graduats en FP, tot i que sempre ha estat per darrera de la via d'entrada "canvi de carrera". L'opció d'FP suposa el 16,7 % del total de les preinscripcions a la universitat.

TAULA 15 Distribució (%) de la preinscripció universitària segons procedència

Via d'accés	2007	2008	2009	2010
Estudiants provinents de PAU	59,1	59,3	59,8	60,5
Estudiants provinents de FP/CFGs	12,9	13,8	14,5	16,7
Estudiants universitaris (canvi de carrera)	21,2	19,9	19,0	16,0
Altres vies	6,8	6,9	6,7	6,8
Total	100	100	100	100

Font: Observatori de l'FP de Barcelona a partir de dades del Departament d'Innovació d'Universitat i Empresa.

Les dades apunten a un increment interanual de les preinscripcions de graduats en FP d'un 18 % entre 2009 i 2010, tot i que en consonància amb l'evolució recent observada, en increment des de l'any 2007. Aquesta evolució contrasta amb el 3,5 % que signifiquen els procedents de les PAU (principalment batxillerat) i l'evolució agregada (preinscripcions totals) del 2,4 %. En definitiva, sembla que la modificació de les condicions d'entrada dels graduats en FP a la universitat no ha suposat un canvi significatiu en la distribució de la preinscripció per origen, sinó una continuació de la tendència observada no sols en termes de preinscripció universitària, sinó també per l'evolució de la matrícula dels diferents ensenyaments postobligatoris caracteritzada per un increment de l'alumnat d'FP (tant de grau mitjà com superior) i un estancament del volum de l'alumnat de batxillerat.

TAULA 16 Evolució interanual de la distribució de la preinscripció universitària segons procedència

Via d'accés	2008	2009	2010
Estudiants provinents de PAU	3,7	10,9	3,5
Estudiants provinents de FP/CFGs	10,3	15,4	18,3
Estudiants universitaris (canvi de carrera)	-2,7	4,6	-13,8
Altres vies	5,6	6,9	3,6
Total	3,3	10,0	2,4

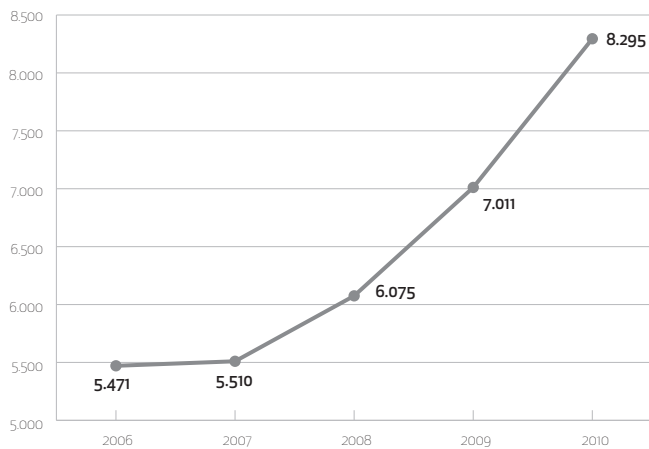
Font: Observatori de l'FP de Barcelona a partir de dades del Departament d'Innovació d'Universitat i Empresa.

Des de la perspectiva absoluta de l'evolució de les preinscripcions universitàries procedents de l'alumnat d'FP també es comprova que la modificació de les condicions d'entrada a la Universitat de l'alumnat procedent d'FP no ha alterat l'evolució que es ve observant des de l'any 2007 en endavant.

GRÀFIC 16

Evolució de la preinscripció d'alumnes d'FP a la Universitat.

Catalunya 2006-2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Innovació Universitat Empresa.

5 Programes de qualificació professional inicial (PQPI) i programes de garantia social (PGS)

Els programes de qualificació professional inicial (PQPI, en endavant), anteriorment anomenats programes de garantia social (PGSO, en endavant), constitueixen una excepció tant pel subsistema de formació professional reglada com pel subsistema de formació per a l'ocupació. Tot i que es tracta d'un programa interdepartamental que s'administra conjuntament des dels àmbits educatiu i laboral, en el present estudi s'ha optat per integrar-lo en el bloc de la formació professional reglada.

En primer lloc, perquè s'entén que els PQPI són una mesura compensatòria del sistema educatiu en la mesura que permet que l'estudiant, avaluat negativament en el seu pas per l'ESO, tingui l'oportunitat de reenganxar-se als estudis professionals reglats. En segon lloc, perquè mitjançant la realització del programa, l'estudiant opta a un certificat de professionalitat –emès pel Departament de Treball– que obtindrà si prèviament obté un certificat acadèmic –expedit pel centre o entitat on ha cursat el programa, en el marc del Departament d'Educació.

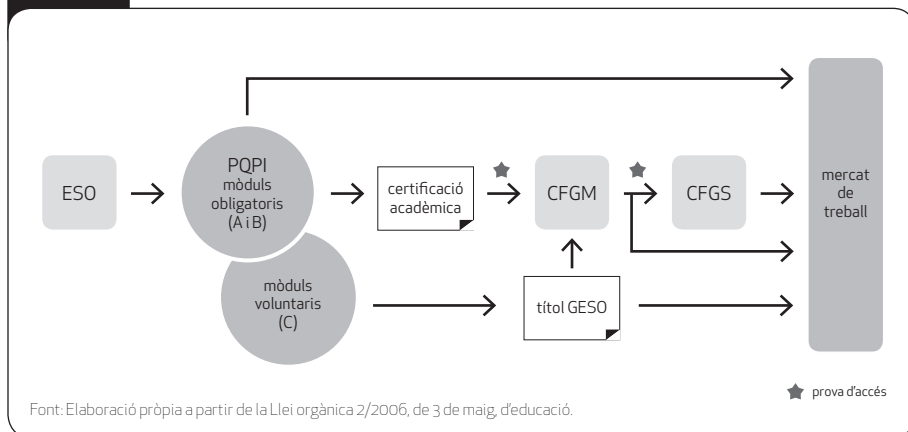
La Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, seguint la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, estableix en el seu article 60 que els programes de qualificació professional inicial (PQPI, en endavant) tenen com a objectiu afavorir la inserció educativa i laboral, així com oferir opcions de continuació de la formació acadèmica mitjançant l'obtenció del títol de graduat en educació secundària obligatòria. A més, un altre objectiu principal dels PQPI és que l'alumnat assoleixi competències professionals pròpies d'una qualificació de nivell 1 dins l'estructura actual del Catàleg nacional de qualificacions professionals i de la formació professional.

Els PQPI s'adrecen als nois i les noies que no han obtingut el títol de graduat en ESO quan finalitzen l'etapa de l'ensenyament secundari obligatori. Per participar-hi, ha d'haver complert 16 anys o complir-los abans del 31 de desembre de l'any d'inici del programa. Els PQPI consisteixen en dos mòduls obligatoris –associats a les competències professionals i acadèmiques, respectivament– i un mòdul voluntari, el qual es vincula a les competències de graduat en ESO. Les persones que realitzen els dos mòduls obligatoris obtenen un certificat acadèmic i professional –el qual és la condició mínima per presentar-se a les proves d'accés a grau mitjà. Si, a més, l'estudiant aprova el tercer mòdul de caràcter vo-

luntari, obté el títol de graduat en ESO. Com s'observa a la figura 1, el pas pels PQPI pot permetre a l'estudiant reenganxar-se al sistema de formació professional reglada accedint als CFGM directament o mitjançant la prova d'accés.

FIGURA 1

Els PQPI i els itineraris formatius i professionals

INDICADORS

- ▶ Participació en els PGS / PQPI (2005-2008).
- ▶ Indicadors sociodemogràfics: PGS / PQPI segons el sexe i l'edat (2005-2008).
- ▶ Qualificacions dels PGS / PQPI.
- ▶ Qualificacions dels PGS / PQPI segons nacionalitat.

Participació en els PGS / PQPI

A la taula següent, s'observa com els PQPI van mantenir un mateix nivell de participació durant el període comprès entre l'any 2005 i l'any 2008. De fet, si s'observa la variació en la matrícula en aquest període, es constata que és només d'un 1 %. En valors absoluts, la variació és de només 6 persones, de 443 persones l'any 2005 a 449 alumnes l'any 2008.

TAULA 17

Participació global i segons sexe als PGS / PQPI.

2005-2008

	PGS			PQPI	Variació 2005-2008
	2005	2006	2007	2008	
Dones	205	191	147	156	- 24 %
Homes	238	260	220	293	23 %
Total	443	451	367	449	1 %
Dones	46,3 %	42,4 %	40,1 %	34,7 %	
Homes	53,7 %	57,6 %	59,9 %	65,3 %	
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Indicadors sociodemogràfics: PGS / PQPI segons sexe

Malgrat que la participació global en els PQPI s'ha mantingut estable a la ciutat de Barcelona, la taula 17 mostra com els valors de participació segons sexe indiquen variacions significatives. Tot i que la presència d'homes és sempre majoritària, si es té en compte l'evolució de la matrícula segons sexe es pot observar que la diferència s'accentua (taula 17). L'any 2005 les dones representaven fins al 46 % dels participants en els programes de garantia social, mentre que l'any 2008 passen a representar el 35 %. Com s'observa a la taula 17, de l'any 2005 al 2008 els homes augmenten en un 23 % la seva presència en els PQPI. Per la seva part, les dones dibuixen la tendència contrària, i disminueixen el seu nombre fins a un 24 %. Aquestes dades confirmen la tendència segons la qual la presència de dones en nivells formatius bàsics –compensatoris– disminueix, mentre que augmenta la seva participació en nivells formatius superiors.

Indicadors sociodemogràfics: PGS / PQPI segons edat

La distribució per edats dels participants als PQPI també s'ha vist modificada amb el pas dels anys. La tendència segons edats assenyalava una lleugera juvenització dels programes adreçats a l'adquisició de competències professionals bàsiques. En aquest sentit, es produeix una inversió dels percentatges de participació entre els estudiants de 16 i els de 17 anys. De l'any 2005 a l'any 2008, els estudiants de 17 anys passen del 42 % al 31 %, mentre que els estudiants de 16 anys passen del 31 % al 38 %.

TAULA 18

Participació als PGS / PQPI a Barcelona segons edat.

2005-2008

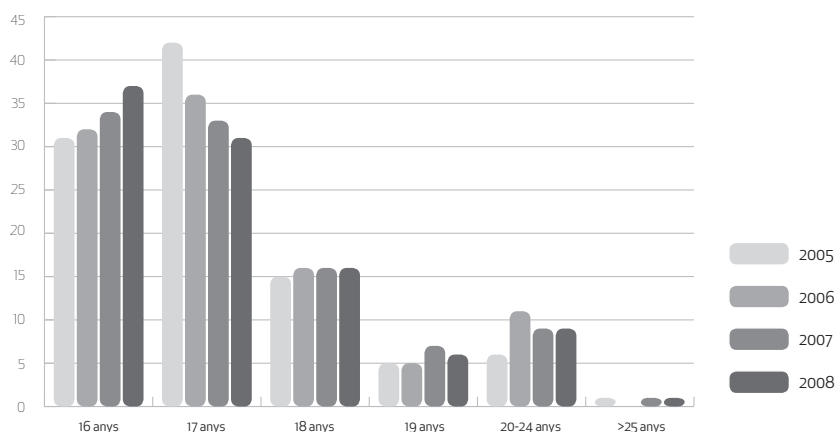
Anys	2005	2006	2007	2008
16 anys	31 %	32 %	34 %	37 %
17 anys	42 %	36 %	33 %	31 %
18 anys	15 %	16 %	16 %	16 %
19 anys	5 %	5 %	7 %	6 %
20-24 anys	6 %	11 %	9 %	9 %
> 25 anys	1 %	0 %	1 %	1 %

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Servei d'Ocupació Català.

GRÀFIC 17

Participació als PGS / PQPI a Barcelona segons edat.

2005-2008 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Servei d'Ocupació Català.

Les altres franges d'edat es mantenen més o menys constants; cal assenyalar el cas dels nois i noies de 18 anys, els quals conformen la tercera franja d'edat amb més proporció de participants, que representen entre el 15 % i el 16 % del total.

Qualificacions dels PGS / PQPI

Per tal d'analitzar els resultats dels PQPI, cal analitzar les qualificacions dels estudiants que hi participen. Una clara majoria de la totalitat de l'alumnat, 7 de cada 10 estudiants, obté una avaluació positiva. El segon grup més nombrós segons la qualificació obtinguda és el dels estudiants que abandonen el curs per causes que no estan associades a la in-

corporació al mercat de treball. Tenint en compte el percentatge d'estudiants que abandonen el curs i que finalitzen el curs amb una avaluació negativa, es pot establir la taxa de fracàs en els PQPI en una quarta part del total dels participants.

TAULA 19

Qualificació dels participants dels PGS / PQPI

Qualificació	Freqüència	Percentatge
Abandona el curs per altres causes	76	16,9 %
Abandona el curs per col·locació	7	1,6 %
Acaba el curs amb avaluació negativa (No apte)	39	8,7 %
Acaba el curs amb avaluació positiva (Apte)	327	72,8 %
Total	449	100 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

IDEES CLAU

Els programes de qualificació professional inicial tenen com a objectiu afavorir la inserció educativa i laboral, així com oferir opcions de continuació de la formació acadèmica mitjançant l'obtenció del títol de graduat en educació secundària obligatòria. Per assolir-ho, aquest programa es proposa que tots i totes les alumnes assoleixin competències professionals pròpies d'una qualificació de nivell 1 i dins l'estructura actual del Catàleg nacional de qualificacions professionals i de la formació professional. A tall de síntesi, a continuació es mostren algunes idees clau sobre aquests programes:

- En els darrers anys, els PQPI a Barcelona han esdevingut un recurs utilitzat majoritàriament pels homes. Aquesta dada confirma la tendència segons la qual la presència de dones en nivells formatius bàsics –compensatoris– disminueix, mentre que augmenta la seva participació en nivells formatius superiors.
- Els programes adreçats a l'adquisició de competències professionals bàsiques confirmen una tendència progressiva cap a la juvenització.
- Malgrat proposar-se una capacitat professional i acadèmica de nivell bàsic, els programes de qualificació professional inicial veuen com una quarta part dels seus participants segueix sense obtenir una avaluació positiva o abandonant el programa.

6

Professorat

L'anàlisi de la situació del professorat del sistema de la formació professional reglada a la ciutat de Barcelona presenta una limitació important vinculada a la disponibilitat de les dades. Només s'ha disposat de les dades del professorat dels centres públics de la ciutat i algunes informacions genèriques sobre el professorat dels centres privats. Per tant, no s'ha pogut aportar el perfil del professorat que participa en cicles finançats privadament o sostinguts amb fons públics de centres privats. Per altra banda, tampoc s'han pogut aconseguir dades del professorat de cursos anteriors. Això ha impossibilitat la realització de qualsevol estudi de tendència sobre el perfil del professorat en els darrers 4 o 5 anys.

El perfil del professorat de la formació professional presenta dues tipologies: professorat de secundària i professorat tècnic de formació professional. Per la seva part, aquest professor tècnic des de l'octubre del 2008 pot ser contractat a temps complet o parcial. Segons l'article 7.2 del Decret 196/2008, de 7 d'octubre, que regula la contractació de professionals com a professorat especialista en centres públics d'ensenyament no universitari, "els contractes del professorat especialista es poden fer a jornada completa o parcial segons les necessitats derivades de l'horari del mòdul, matèria o crèdit que ha d'impartir al centre". En el cas de la formació professional, la continuïtat de la contractació d'aquest professorat especialista requereix que s'acrediti l'exercici simultani de la seva activitat professional i de l'activitat docent. En concret, s'entén que s'acredita aquest requisit quan el professor especialista ha exercit la seva activitat professional durant un mínim de sis mesos en el darrer any. Aquesta mesura actua, sens dubte, en favor de la importància que el professorat d'FP tingui experiència laboral i estigui en contacte amb el món de treball.

INDICADORS

- ▶ Indicadors sociodemogràfics: sexe i edat.
- ▶ Professorat dels centres públics segons dedicació.
- ▶ Professorat dels centres públics segons situació laboral.
- ▶ Cos del professorat d'FP.
- ▶ Professorat dels centres públics segons famílies professionals.

Professorat dels centres públics segons sexe

A la taula 20 es presenten els valors absoluts relatius al professorat d'FP dels centres públics a la ciutat de Barcelona i a la resta de Catalunya –exclosa la capital catalana– durant el present curs, amb dades corresponents a finals de novembre de 2010. En primer lloc, s'observa que a la ciutat de Barcelona el nombre de professors del sexe masculí és lleugerament superior respecte al nombre de dones. No succeeix el mateix a la resta de Catalunya, on hi ha uns 400 professors més del sexe masculí. En valors percentuals, mentre la diferència entre sexes arreu de Catalunya és de 10 punts, a la ciutat de Barcelona és de només 2 punts.

TAULA 20

Professorat segons sexe.

Curs 2009-10

	Barcelona		Resta de Catalunya	
Dones	356	49 %	1.951	45 %
Homes	377	51 %	2.358	55 %
Total	733	100 %	4.309	100 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació.

Si es fa una comparativa de la distribució per sexes entre el professorat de primària i el de secundària, es pot observar com la proporció d'homes a la formació professional tant a la ciutat de Barcelona com a la resta de Catalunya és molt més alta. De fet, la formació professional sembla l'únic àmbit de l'educació no universitària on la presència de professorat masculí és superior a la presència femenina, tal com s'observa a la taula següent.

TAULA 21

Composició demogràfica del professorat per nivell educatiu, sexe i titularitat

	Primària			Secundària			Total		
	Públic	Privat	Total	Públic	Privat	Total	Públic	Privat	Total
Homes	14 %	15 %	14 %	40 %	45 %	42 %	26 %	27 %	26 %
Dones	86 %	85 %	86 %	60 %	55 %	58 %	74 %	73 %	74 %

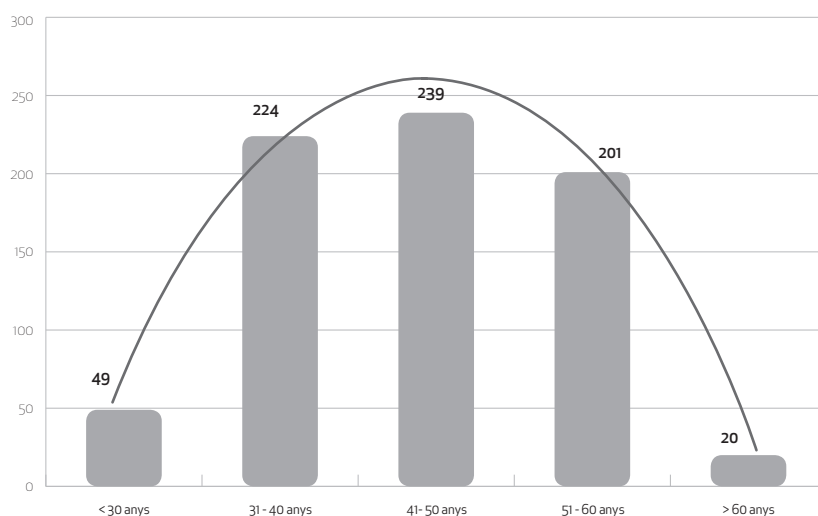
Font: Elaboració pròpia a partir de l'informe de Francesc Padró *El professorat a Catalunya*, Fundació Jaume Bofill, Gener de 2008.

Professorat dels centres públics segons grups d'edat

La distribució segons franges d'edat del professorat, segueix una distribució normal. Si es pot parlar de tendència, aquesta s'orientaria cap a un lleuger augment del professorat en la franja més jove. Tant el grup menor de 30 anys com el que es troba entre els 31 i els 40 supera lleugerament en nombre els dos grups d'edats més altes. Es pot assenyalar, per tant, que el professorat d'FP de la ciutat es troba entre els 41 i els 50 anys (mitjana de 44,3 anys), a la vegada que mostra una tendència incipient cap a la juvenització.

GRÀFIC 18

Professorat de formació professional de l'àmbit públic per grups d'edat. Curs 2009-2010

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació.

Professorat dels centres públics segons grups d'edat i sexe

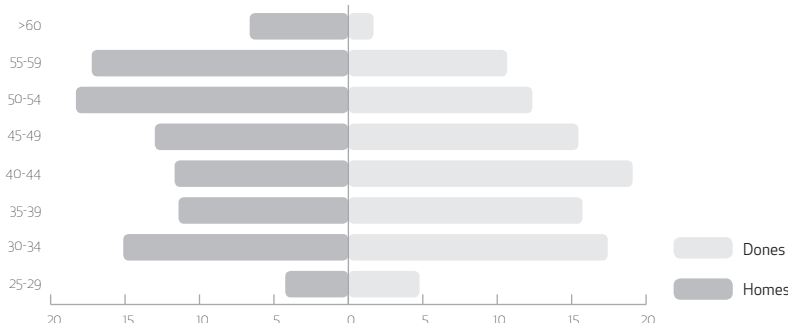
Al gràfic següent s'il·lustra la distribució del professorat segons edat i sexe i mostra clarament com hi ha una major presència de dones en les franges d'edat més joves, concretament entre els 25 i els 49 anys. En canvi, aquesta proporció s'inverteix quan es refereix a la franja d'edat entre 50 i més de 60 anys. Aquesta lectura mostra com la incorporació de la dona al cos docent de la formació professional ha augmentat de manera significativa durant els darrers 25 anys. Així doncs, es confirma com la presència femenina és significativament menor en les franges d'edat entre els 55 i els 59 anys, i quasi

testimonial a partir dels 60 anys. Per altra banda, mentre els homes tenen una mitjana d'edat de 46 anys, les dones se situen 3 anys per sota.

GRÀFIC 19

Professorat de formació professional de l'àmbit públic.

Segons edat i sexe, 2009-2010 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació.

Professorat en els ensenyaments secundaris segons dedicació

Donada la manca d'estadístiques d'accés públic sobre la contractació de professorat especialista a Catalunya, recorrent a les dades sobre professorat contractat a temps parcial s'ha pogut mesurar de manera indirecta la contractació de professorat especialista. La ciutat de Barcelona és el territori de Catalunya on el percentatge de professorat contractat a temps parcial a secundària és més elevat (23,4 %). Aquesta dada podria fer pensar que els centres públics de secundària de la ciutat de Barcelona són els que més recorren al professorat a temps parcial (i, per tant, al professorat especialista), però això no és exactament així. Quan s'analitzen les dades per sectors de titularitat, s'observa que a la ciutat de Barcelona el professorat de secundària treballa més a temps parcial perquè hi ha més professorat de secundària que treballa a centres escolars de titularitat privada. En els centres públics d'educació secundària, el percentatge de professorat contractat a temps parcial és d'un 4,8 % a Catalunya i d'un 6,8 % a Barcelona.

TAULA 22

Distribució del professorat als ensenyaments secundaris segons dedicació. Curs 2006-2007

Territori	Total		C. Públics		C. Privats	
	Complet	Parcial	Complet	Parcial	Complet	Parcial
Barcelona ciutat	76,6 %	23,4 %	93,2 %	6,8 %	64,9 %	35,1 %
Catalunya	85,3 %	14,7 %	95,2 %	4,8 %	66,1 %	33,9 %

Font: Departament d'Educació. Servei d'Estadística, Informació i Documentació. Estadística de l'Educació.

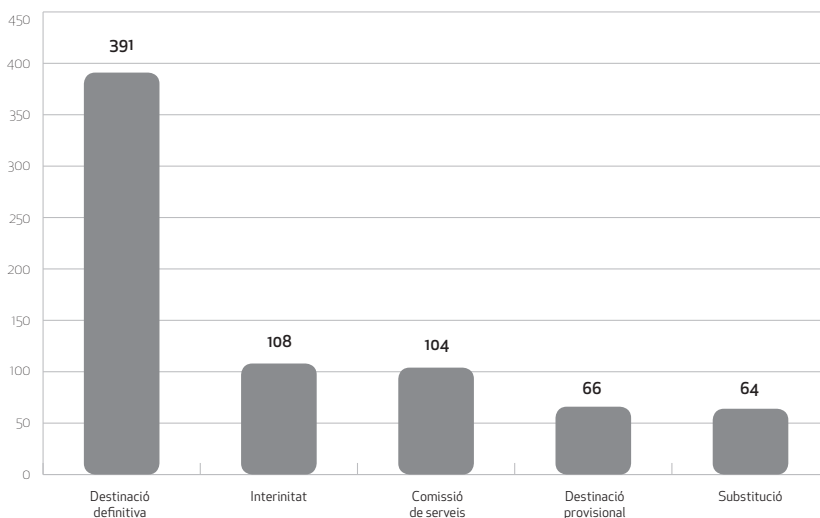
Professorat dels centres públics segons situació laboral

Més de la meitat del professorat d'FP a la ciutat de Barcelona té una destinació definitiva en un centre públic (53 %). És, amb molta diferència, la situació laboral més nombrosa. Tant el professorat interí com aquell que està en comissió de serveis són els que es troben a continuació, però amb un percentatge molt inferior (15 i 14 % respectivament). I per últim amb un 9 % es troben el professorat amb destinació provisional i els substituïts. Tal com s'ha assenyalat anteriorment, les dades que es presenten sobre el professorat en aquest estudi se situen en el mes de novembre de 2009. Tenint en compte aquesta temporalitat de les dades, cal destacar que aleshores quasi un 10 % del professorat d'FP a la ciutat de Barcelona tenia la seva plaça coberta per un professor/a substituït.

GRÀFIC 20

Professorat del sector públic segons situació laboral.

Curs 2009-2010

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació.

Cos del professorat d'FP

Es pot comprovar com hi ha dos cossos de professors pràcticament iguals des d'un punt de vista quantitatiu: el professorat d'ensenyament secundari (46 %) i el professorat tècnic de formació professional (49 %). En aquest marc d'anàlisi, es pot pensar que, en un context on hi ha una contínua transformació del món laboral i de les competències professionals associades a un seguit d'ocupacions, és especialment important que els docents dels centres d'FP tinguin un coneixement tant teòric com pràctic d'aquestes transformacions per tal d'incorporar-les en els processos d'ensenyament i aprenentatge.

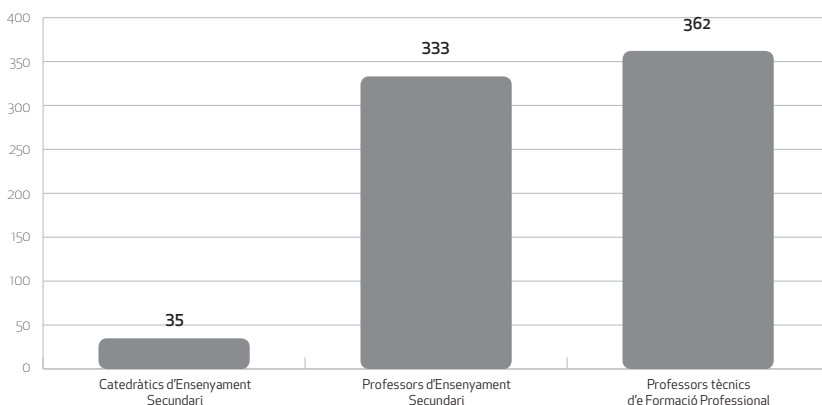
En aquest sentit, la figura del professor especialista permet als centres d'FP disposar de professionals amb experiència reconeguda que, malgrat no tinguin la titulació corresponent, aportin a l'ensenyament reglat un coneixement específic i actualitzat en un determinat sector d'activitat. El Departament d'Educació, en l'Ordre EDU/321/2009, de 3 maig, crea la borsa de treball de professors especialistes d'FP i convoca el procediment per accedir-hi. Es considera, doncs, que l'expertesa que pot aportar un professor especialista és especialment rellevant en uns determinats camps d'activitat professional.

La distribució observada del professorat segons el cos professional porta a plantejar algunes qüestions sobre si és adequat per a la qualitat de l'FP que la meitat del professorat d'FP provingui de secundària. En aquest sentit, amb molta probabilitat és necessari que un subsistema com el de la formació professional reglada compti amb un percentatge més alt de professorat especialista en els diferents àmbits de la formació professional.

GRÀFIC 21

Cos del professorat de l'àmbit públic de formació professional.

Curs 2009-2010

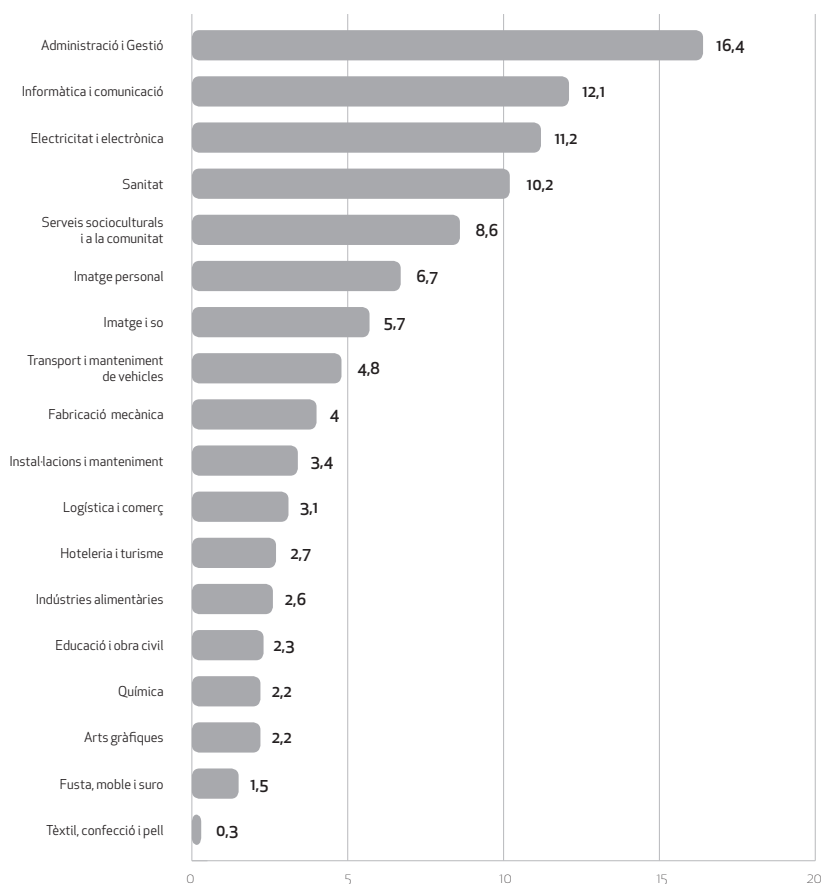
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Educació.

Professorat dels centres públics segons famílies professionals

Per últim, el gràfic 22 mostra la distribució del professorat d'FP en funció de la seva especialitat. En primer lloc, és rellevant assenyalar que quasi un 60 % del professorat de formació professional es troba en les cinc primeres especialitats: "Administració i gestió", "Informàtica i comunicació", "Electricitat i electrònica", "Sanitat" i "Serveis socioculturals i a la comunitat". Aquestes cinc especialitats coincideixen amb les que han ofert més places durant el curs 2008-09 arreu dels centres de la ciutat de Barcelona. Aquesta correspondència pot portar a la reflexió sobre la importància de l'especialitat del professorat en l'oferta de places respecte a les necessitats del mercat laboral.

GRÀFIC 22

Professorat de formació professional al sector públic segons especialitats. Curs 2009-2010 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Educació.

IDEEES CLAU

Els indicadors de professorat presentats s'han referit al seu perfil sociodemogràfic i a la seva situació laboral: dedicació, situació contractual, tipologia de cos professional i distribució segons famílies professionals. Per tal d'oferir una visió global de la realitat del professorat d'FP a Barcelona, en aquest apartat es presenten diverses idees clau:

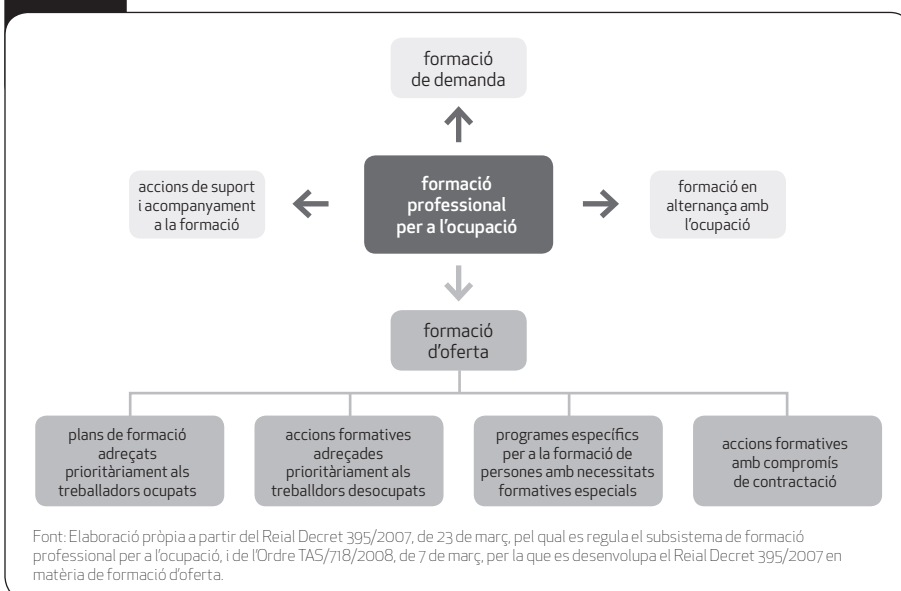
- A Barcelona, el professorat tant pot ser dona com home, mentre que en el conjunt de Catalunya el perfil principal tendeix cap a la presència majoritària dels homes. Tot i que mostra una tímida tendència cap a la juvenització, el professorat d'FP de Barcelona es troba entre els 41 i els 50 anys. És en les franges d'edat més joves on la presència femenina és significativament més alta.
- La ciutat de Barcelona és el territori de Catalunya on el percentatge de professorat contractat a temps parcial a secundària és més elevat (23,4 %), principalment a causa que hi ha més professorat de secundària que treballa a centres de titularitat privada. Aquest professorat es concentra, en quasi un 60 % dels casos, en les especialitats "Administració i gestió", "Informàtica i comunicació", "Electricitat i electrònica", "Sanitat" i "Serveis socioculturals i a la comunitat".
- Quant als cossos de professorat, el perfil del professorat de formació professional presenta dues tipologies principals: professorat de secundària i professorat tècnic de formació professional. Aquests dos cossos professionals coposen, quasi paritàriament, la responsabilitat docent en els cursos d'FP a Barcelona. En aquest sentit, s'entén que és necessari un major foment de la figura del professor especialista, el qual permetria als centres d'FP disposar de professionals amb experiència reconeguda que aportessin a l'ensenyament reglat més coneixement específic i actualitzat en els diferents sectors d'activitat.

INTRODUCCIÓ A LA FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A L'OCUPACIÓ BCN

La formació professional en l'àmbit laboral ha comprès, durant més d'una dècada, dos subsistemes de formació professional: l'ocupacional i la contínua. Actualment, ambdós sistemes s'integren en un únic subsistema de formació professional per a l'ocupació. Tal com s'estableix en el Reial decret 395/2007, de 23 de març, pel qual es regula aquest nou model, la integració de les accions formatives adreçades a treballadors ocupats i desocupats respon a la necessitat d'adaptar la formació en l'àmbit laboral a la nova realitat econòmica i social. D'aquesta manera, s'espera que la formació s'ajusti a les necessitats del mercat de treball i respongui a les exigències de productivitat i competitivitat a les quals estan sotmeses les empreses. Aquest nou subsistema, per tant, es planteja com a objectiu la qualificació professional dels treballadors, tant per la seva promoció professional com pel seu accés a l'ocupació.

FIGURA 2

Diagrama de la formació d'oferta del subsistema de la formació per a l'ocupació

En el marc del sistema de formació professional per a l'ocupació, es preveuen múltiples accions formatives agrupades en quatre grans iniciatives de formació: la formació de demanda, la formació d'oferta, la formació en alternança amb l'ocupació i les accions de suport i acompanyament a la formació. El present estudi sobre els indicadors de la formació professional a Barcelona se centra, per una part, en l'anàlisi de la formació d'oferta, tant aquella adreçada als treballadors en situació d'atur com aquella que permet al treballador conciliar la formació amb la pràctica professional. Per altra banda, també s'ocupa de la formació en alternança amb l'ocupació.

La formació d'oferta ve regulada per l'esmentat Reial decret 395/2007, de 23 de març, pel qual es regula el subsistema de formació per a l'ocupació, però es desenvolupa a través de l'Ordre TAS/718/2008, de 7 de març, en matèria de formació d'oferta, on també s'estableixen les bases reguladores per a la concessió de subvencions públiques adreçades al seu finançament. Seguint el plantejament del Reial decret 395/2007, l'Ordre TAS/218/2008 persegueix l'objectiu de donar un tractament coherent i unitari a la formació d'oferta per tal de superar les distincions en funció de la situació laboral dels treballadors. L'objectiu d'aquesta integració ha d'afavorir que les persones puguin optar, al mateix temps, a un reconeixement de la formació rebuda.

A continuació, es presenten les diferents accions de formació d'oferta analitzades a la ciutat de Barcelona. Aquestes són: formació adreçada prioritàriament a treballadors ocupats, formació adreçada prioritàriament a treballadors desocupats, accions de formació virtual i accions formatives amb compromís de contractació.

7

Formació contínua

Formació adreçada prioritàriament als treballadors ocupats

Com s'ha assenyalat anteriorment, després d'un llarg període on les dues modalitats de formació professional en l'àmbit laboral –la formació ocupacional i la formació contínua– han estat clarament diferenciades, actualment s'integren dins d'un mateix subsistema anomenat formació professional per a l'ocupació. Una de les accions formatives prioritàries de la formació per a l'ocupació és la formació adreçada prioritàriament a treballadors ocupats, coneguda tradicionalment com a formació contínua. La formació contínua es refereix a tota activitat d'aprenentatge realitzada al llarg de la vida amb l'objectiu de millorar els coneixements, les competències i les aptituds dels treballadors des d'una perspectiva personal, cívica, social o relacionada amb l'ocupació.

La formació adreçada de forma prioritària a treballadors ocupats s'orienta, fonamentalment, a reforçar el nivell de qualificació dels professionals en els diferents sectors –millorant, per tant, la seva situació laboral i professional–, respondre a les necessitats específiques de les organitzacions i les empreses, potenciar la competitivitat de les institucions i empreses, adaptar els recursos humans a les innovacions tecnològiques i a les noves formes d'organització del treball, així com a propiciar el desenvolupament de noves activitats econòmiques. En definitiva, la formació contínua s'entén com una tasca que s'haurà de prolongar al llarg de tota la vida.

Catalunya disposa de les competències en matèria de formació contínua, les quals es gestionen i s'executen des del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya (CONFORCAT). El Consorci s'emmarca en el Servei d'Ocupació de Catalunya i està integrat pel Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya i les organitzacions sindicals i empresarials més representatives de l'àmbit català.

Fins a l'actualitat, el model de formació contínua s'ha configurat a través de quatre iniciatives: les accions de formació contínua a les empreses, els permisos individuals de formació, els contractes programa per a la formació i les accions complementàries i d'acompanyament a la formació. En aquest marc, actualment es desenvolupen els següents programes formatius:

- *Plans de formació intersectorials*: accions formatives que tenen com a objectiu l'adquisició de coneixements i/o habilitats aplicables en qualsevol sector productiu, com idiomes, recursos humans, aplicacions informàtiques, etc. Pot accedir-hi qualsevol persona que treballi en el territori català, tant per compte propi o aliè.
- *Plans de formació sectorials*: formació especialitzada en sectors concrets. Pot accedir-hi qualsevol persona que treballi en el territori català, en el sector productiu en qüestió, ja sigui per compte propi o aliè.
- *Plans de formació adreçats a treballadors d'entitats d'economia social*: pot accedir-hi qualsevol persona que treballi en el territori català i que sigui sòcia o treballadora de cooperatives, societats laborals i entitats d'economia social.

INDICADORS

- ▶ Evolució dels participants de la formació contínua a Barcelona.
- ▶ Participació global en la formació contínua a Barcelona.
- ▶ Formació contínua segons modalitats.
- ▶ Indicadors sociodemogràfics: sexe i edat.
- ▶ Pla de formació sectorial:
- ▶ Participació segons sectors (2006-2008).
- ▶ Segons àmbits formatius i sectors.
- ▶ Segons àrees funcionals i sectors (2008).
- ▶ Segons categoria professional, edat i sectors.
- ▶ Pla de formació intersectorial:
- ▶ Participació.
- ▶ Segons àmbits formatius.
- ▶ Segons categoria professional, edat i àmbit formatiu.
- ▶ Segons categoria professional i àrea funcional.

Evolució de la participació en la formació contínua a Barcelona

El nombre de participants en la formació contínua que es cursa a Barcelona s'ha incrementat en el darrer any i passa de 38.000 a 45.000 participants, la qual cosa significa un increment absolut de 7.000 participants i un increment relatiu del 18 %. Aquest increment es pot explicar perquè, tot i que aquest tipus formació és adreçada prioritàriament a persones ocupades, també en poden fer ús les persones desocupades, fet que s'està evidenciant en l'evolució d'usuaris i de resposta de les institucions davant la crisi a través de l'ampliació d'aquest tipus d'oferta formativa.

TAULA 23

Nombre de participants en la formació contínua a Barcelona

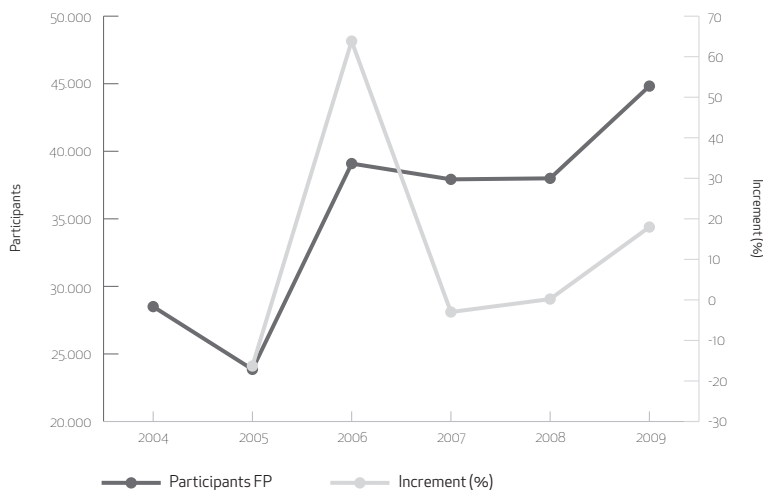
Any	Participants FC	Increment (%)
2004	28.504	
2005	23.859	-16,30
2006	39.090	63,84
2007	37.922	-2,99
2008	37.997	0,20
2009	44.824	17,97

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de CONFORCAT i Departament d'Educació.

GRÀFIC 23

Número de participants en la formació contínua.

Barcelona, 2004-2009

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de CONFORCAT i el Departament d'Educació.

Com es pot observar, s'ha produït una lleugera tendència a la baixa entre els anys 2006 i 2008. Concretament, entre aquests anys la participació en les accions de formació contínua va baixar un 3 %.

TAULA 24

Participació a la formació contínua a Barcelona

Pla de formació	2006		2007		2008		Var.
Intersectorials	19.412	49,7 %	18.112	47,8 %	22.905	60,3 %	18 %
Sectorials	19.140	49 %	19.530	51,5 %	14.897	39,2 %	-22 %
Economia social	205	0,5 %	280	0,7 %	195	0,5 %	-5 %
Treballadors autònoms	333	0,9 %	0	0 %	0	0 %	-100 %
Total	39.090	100 %	37.922	100 %	37.997	100 %	-3 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del CONFORCAT.

D'altra banda, i pel que fa a l'ús o aprofitament dels diferents programes, cal esmentar que el volum total de treballadors afiliats a Barcelona el 2008 era de 953.143⁴, la qual cosa significa que els assistents als cursos el mateix any (37.997) representen el 4 % de la població treballadora de Barcelona.

A partir de les dades, es comprova com els plans sectorials i intersectorials han absorbit pràcticament la totalitat de les accions formatives. De fet, actualment les accions formatives adreçades a treballadors autònoms han desaparegut perquè s'han inclòs dins dels plans formatius sectorials i intersectorials.

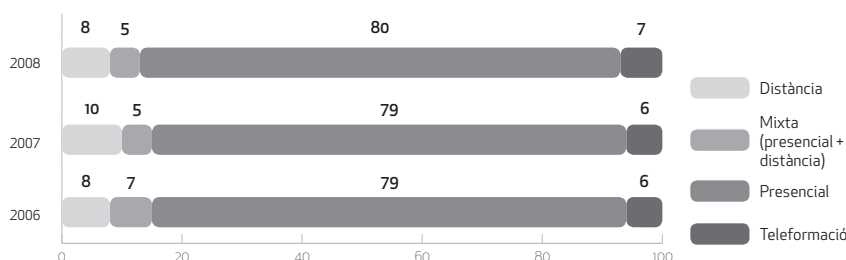
Les accions formatives dels plans intersectorials són les que han tingut un augment més rellevant en el darrer any contemplat, d'un 18 % –en valors absoluts, 22.095 persones. En aquest sentit, es pot observar com 3 de cada 5 accions formatives estan relacionades amb activitats transversals i no s'especialitzen en un sector econòmic concret. Aquests deu punts que han pujat els plans intersectorials són els que han baixat les accions formatives dels plans sectorials, les quals inclouen accions formatives adreçades a un sector específic. Aquestes accions més especialitzades han cobert un total de 14.897 persones durant el 2008. Finalment, les accions formatives d'economia social, adreçades a treballadors de cooperatives, entitats d'economia social o societats laborals, només representen el 0,5 % del total –unes 195 persones l'any 2008.

Durant el període 2005-08, no s'han produït canvis rellevants en les modalitats de les accions formatives realitzades. Els participants continuen preferint els cursos presencials per sobre dels altres. Les altres tres modalitats no presenten grans diferències quant al volum de participació al llarg d'aquest període de tres anys. No s'evidencia cap tendència d'augment o descens important de la teleformació o la formació a distància, modalitats que podrien mostrar una tendència a l'alça atenent a la presència creixent de les tecnologies de la informació i la comunicació.

4. INSS, primer trimestre de 2008.

GRÀFIC 24

Tipus d'assistència als cursos de Formació Contínua.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CONFORCAT.

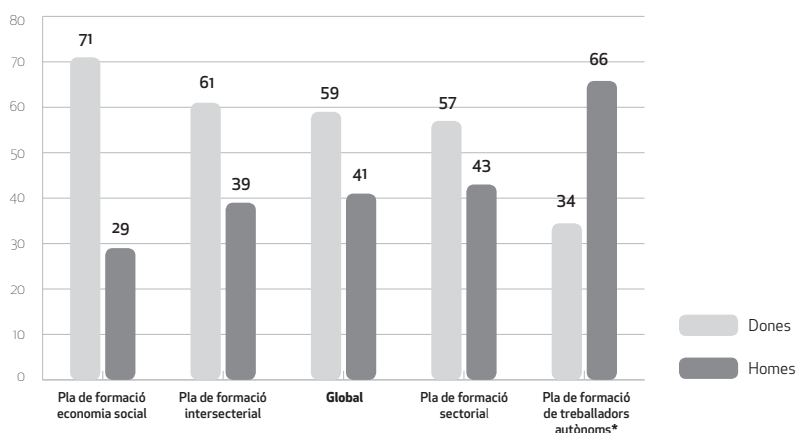
Perfil demogràfic dels participants en la formació contínua

Si s'observa la distribució global es pot comprovar que sis de cada deu persones que han fet algun tipus d'acció formativa han estat dones. Aquesta distribució varia de forma significativa en funció del pla de formació. En les accions formatives d'economia social, és on hi ha una major diferència favorable a les dones, i se situa en el 71 %. Aquesta diferència s'escurça en els plans intersectorials, on les dones copen el 61 % de les accions formatives. En els plans de formació sectorial, que comprenen accions més especialitzades, la presència femenina continua essent majoritària, tot i que baixa fins al 57 %.

GRÀFIC 25

Participació als plans de formació contínua segons sexe.

2008 (%)

*Les dades de la formació de treballadors autònoms corresponen a l'any 2006.

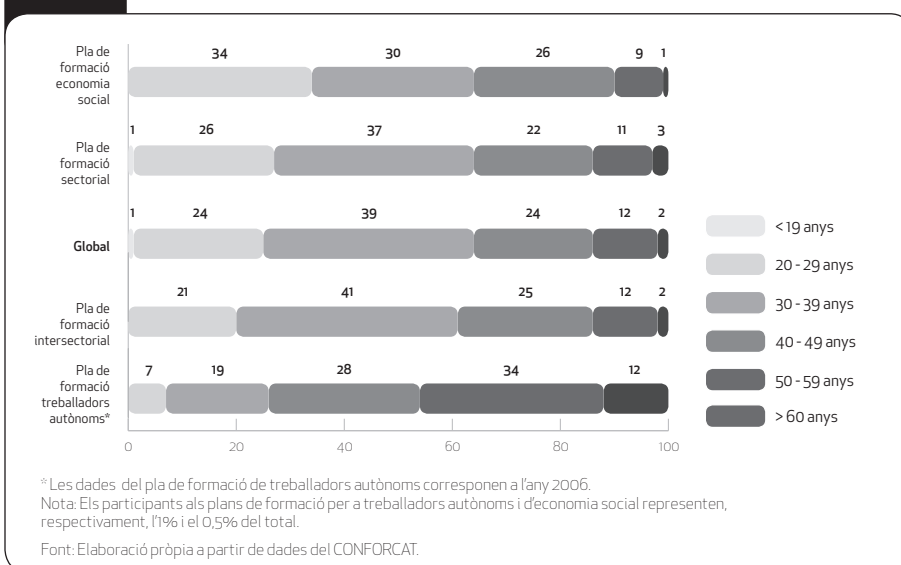
Nota: Els participants als plans de formació per a treballadors autònoms i d'economia social representen l'1% i el 0,5% del total.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CONFORCAT.

La distribució per grups d'edat no varia al llarg del període 2006-08. És una distribució que segueix una corba normal, amb una lleugera inclinació cap a la població més jove. En termes globals, la part més nombrosa dels participants es concentra en la franja dels 30 als 39 anys (40 %); en canvi, la franja d'edat en què es troba una escassa presència és a partir dels 50 anys. Finalment, també s'observa que és a partir dels 50 anys que hi ha una important davallada. Només una de cada deu persones amb més de 50 anys segueixen accions de formació contínua.

GRÀFIC 26

Participació en els plans de formació contínua segons edat. 2008 (%)

Com en el cas del sexe i la nacionalitat, en l'edat també s'observen variacions en funció del pla de formació que es tracti. Els plans sectorials i intersectorials mantenen una mateixa tendència (corba normal), mentre que entre els plans per a treballadors autònoms i en els plans d'economia social sis de cada deu treballadors que participaven en accions formatives tenien entre 40 i 59 anys. Per altra banda, es produeix un fenomen invers, de juvenització, en el cas del pla de formació d'economia social; en aquest cas, la gran part dels participants (34 %) tenen entre 20 i 29 anys, mentre que el segon grup més nombrós se situa en el grup entre els 30 i els 39 anys (30 %).

Plans de formació sectorial

L'anàlisi de les accions de formació del pla sectorial permet determinar quin és el volum de participació en accions formatives dins dels àmbits econòmics de referència. Aquests

àmbits de referència sectorials comprenen activitats econòmiques que tenen la seva correspondència amb la Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques (CNAE). Entre tots els sectors, la formació que compta amb un pes més significatiu és la que es realitza amb treballadors de serveis financers, administratius i d'assegurança. Aquest sector comprèn les caixes d'estalvi, empreses comptables, notaries d'assegurances i altres oficines i despatxos professionals, cobreix fins quasi el 20 % de les accions formatives. A continuació, es troben sectors tradicionals com "Construcció", "Sanitat", "Comerç" o "Metall", i d'altres com són "Turisme, hotelaria i joc" i "Serveis a col·lectius i a les persones". Tots aquests sectors es mouen entre el 12 % i el 9 % del total de formació contínua realitzada l'any 2008.

TAULA 25

Participació al pla de formació sectorial, segons sectors

Sectors	2006		2007		2008		Variació		
	a	b	c	d	e	f	a-c	c-e	a-e
Serveis financers, administratius i d'assegurança	3.267	17,1 %	3.256	16,7 %	2.784	18,7 %	-0,3 %	-14 %	-15 %
Turisme, hotelaria i joc	2.918	15,2 %	2.878	14,7 %	1.843	12,4 %	-1 %	-36 %	-37 %
Serveis a col·lectius i a les persones	2.566	13,4 %	2.720	13,9 %	1.666	11,2 %	6 %	-39 %	-35 %
Comerç	1.477	7,7 %	1.969	10,1 %	1.637	11,0 %	33 %	-17 %	11 %
Metall	1.665	8,7 %	1.787	9,2 %	1.585	10,6 %	7 %	-11 %	-5 %
Sanitat	2.015	10,5 %	1.897	9,7 %	1.464	9,8 %	-6 %	-23 %	-27 %
Construcció	1.582	8,3 %	1.047	5,4 %	1.343	9,0 %	-34 %	28 %	-15 %
Educació i formació	1.737	9,1 %	1.633	8,4 %	1.269	8,5 %	-6 %	-22 %	-27 %
Altres serveis i indústries afins	646	3,4 %	787	4,0 %	520	3,5 %	22 %	-34 %	-20 %
Transports, comunicacions i mar	534	2,8 %	670	3,4 %	321	2,2 %	25 %	-52 %	-40 %
Agroalimentària	520	2,7 %	401	2,1 %	239	1,6 %	-23 %	-40 %	-54 %
Tèxtil, calçat i pell	111	0,6 %	281	1,4 %	116	0,8 %	153 %	-59 %	5 %
Químic	102	0,5 %	204	1,0 %	110	0,7 %	100 %	-46 %	8 %
Total	19.140	100 %	19.530	100 %	14.897	100 %	2 %	-24 %	-22 %

Nota: Valors ordenats per la participació en les accions formatives de l'any 2008.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del CONFORCAT.

En l'altre extrem, entre els sectors que participen menys en formació contínua, es troben els sectors de "Química", "Tèxtil", "Calçat i pell", "Agroalimentària" i "Transports, comunicacions i mar". Mentre que els sectors amb més participació en la formació tenen una gran presència en el teixit econòmic de la ciutat de Barcelona, val a dir que la baixa participació observada en la formació en sectors econòmics com l'agroalimentari o el tèxtil es

GRÀFIC 27

Pla de formació sectorial: participació en els àmbits formatius segons sectors. (%)

Nota: Es mostren els valors percentuals quan la participació és igual o superior al 5%. S'han descartat del gràfic els sectors amb menys d'un 3% de participació en formació.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CONFORCAT.

podria explicar pel fet que es tracta de sectors arrelats principalment en altres indrets de la geografia catalana.

L'evolució de la participació dels treballadors en formació entre els anys 2006 i 2008 pateix una davallada significativa. Aquesta davallada es produeix, concretament, entre els anys 2007 i 2008, període en què es començava a visualitzar la crisi econòmica posterior. Entre els sectors amb més presència, l'únic que creix és el "Comercial". En aquest sector, la forta inversió en accions formatives produïda entre els anys 2006 i 2007, del 33 %, aconsegueix compensar la posterior retallada del 17 %, observada entre 2007 i 2008.

Participació en els àmbits formatius segons sectors

L'àmbit de referència sectorial que concentra un major percentatge d'accions formatives especialitzades és el que s'anomena "Altres serveis i indústries afins". Aquest àmbit inclou una gran diversitat d'activitats econòmiques, que van des de les arts gràfiques fins als manipulats de paper i cartró, passant per editorials, empreses de publicitat, exhibició cinematogràfica, mineria, premsa o producció audiovisual. D'altra banda, els altres sectors que focalitzen, en un major grau, la seva formació en continguts vinculats directament amb la seva activitat econòmica són els de la "Construcció", la "Sanitat", els "Serveis a col·lectius i a les persones" i "Educació i formació". Aquests sectors dediquen entre el 74 % i el 55 % de les accions a formar en continguts vinculats amb el desenvolupament específic de l'ocupació.

Hi ha sectors que diversifiquen força la seva oferta formativa en mòduls. El sector que més diversifica és el de "Serveis financers, administratius i d'assegurança". Tot i que el pes de les accions formatives en aquest sector està molt repartit, es podrien destacar els àmbits de la informàtica (22 %), la formació en continguts específics del sector (19 %) i la formació en matèria econòmica i financera (19 %). Per altra part, els que menys diversifiquen són els sectors de la construcció i el sanitari. En el primer, la formació es reparteix entre els continguts propis del sector (74 %) i els continguts en matèria de prevenció de riscos laborals (22 %); en el segon, el sector sanitari, els continguts formatius cobreixen bàsicament les necessitats pròpies del sector i l'àmbit de la gestió del personal (RRHH i formació).

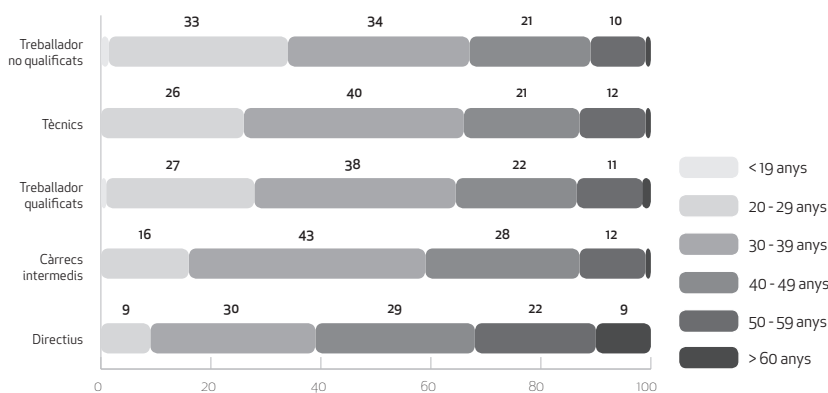
Pla de formació sectorial: participació segons categoria professional, edat i sectors

La formació contínua s'adreça a col·lectius amb diferents qualificacions dins de l'estructura de càrrecs professionals, des dels treballadors no qualificats fins a les persones que ocupen càrrecs de direcció. Un indicador que aproxima al coneixement de la composició dels cursos segons el càrrec és la distribució de la participació en formació en funció de

l'edat. El gros de treballadors no qualificats que participen en formació són els joves. 7 de cada 10 persones sense qualificació que participen en accions formatives sectorials tenen menys de 39 anys. A l'altre extrem, se situen els directius i els càrrecs intermedis, que són els que mostren més percentatge de participants amb més de 40 anys (60 % i 41 %, respectivament). Per altra banda, els tècnics i els treballadors qualificats presenten un perfil similar; en aquests dos col·lectius professionals, la gran part dels participants es concentren en la franja d'edat dels 30 als 39 anys.

GRÀFIC 28

Pla de formació sectorial: participació segons categoria professional i edat. (%)

Nota: Es mostren els valors percentuals quan la participació és igual o superior al 5%.
Valors ordenats segons la participació de les persones menors de 39 anys.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CONFORCAT.

Les accions formatives dins dels diferents sectors mostren diferències significatives quant a la presència de participants segons el seu càrrec professional.

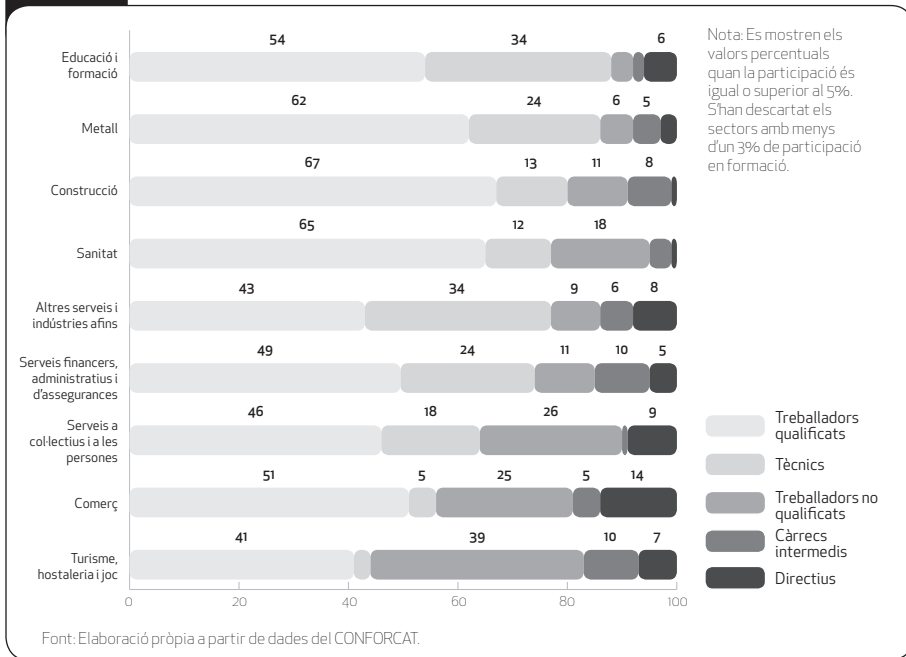
Els treballadors qualificats són el col·lectiu amb més presència en les accions formatives de tots els sectors, des del sector del "Turisme i hoteleria" (41 %) fins al de la "Construcció" (67 %). Ara bé, és en la formació de tècnics i la dels treballadors no qualificats on es troba la diferència entre uns sectors i uns altres. Així, per una part, els sectors que tenen més proporció de tècnics formant-se són "Educació" (34 %), "Metall" (24 %) i "Serveis financers, administratius i d'assegurança" (24 %), mentre que a l'altre extrem els sectors amb més participants en formació que no disposen de cap qualificació són els "Serveis a les persones" (26 %), "Comerç" (25 %) i "Hoteleria" (39 %).

Un cas rellevant a assenyalar és el del sector del "Turisme, l'hoteleria i el joc". L'activitat econòmica principal que cobreix aquest sector és l'hoteleria, un àmbit caracteritzat per un alt percentatge de temporalitat i amb un gran volum de treballadors que no necessita

qualificacions especialitzades per desenvolupar l'activitat. De fet, aquest sector compta amb la proporció més alta de treballadors que no disposen de qualificació, la qual iguala a la formació adreçada als treballadors qualificats (40 % cada col·lectiu).

GRÀFIC 29

Pla de formació sectorial: participació segons categoria professional i sectors. (%)

Plans de formació intersectorial

Com s'ha assenyalat anteriorment, el pla de formació intersectorial s'adreça a treballadors prioritàriament ocupats i es proposa formar en competències transversals dos o més sectors productius. Els continguts de la formació intersectorial comprenen cursos d'informàtica, idiomes, finances, gestió empresarial, habilitats, etc.

Els plans de formació intersectorial són els que van experimentar més creixement entre els anys 2006 i 2008. Concretament un 18 % respecte a l'any 2006 –de 19.412 a 22.905 persones. Cal remarcar que l'increment més significatiu es va donar el 2007, any en què s'inicia la crisi.

TAULA 26

Participació a la formació contínua a Barcelona.

Pla de formació	2006	2007	2008	Variació		
	a	b	c	a-b	b-c	a-c
Intersectorial	19.412	18.112	22.905	-7 %	26 %	18 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del CONFORCAT

Participació segons àmbits formatius

Els àmbits formatius dels plans intersectorials que compten amb més participació són "Informàtica", "Idiomes i llenguatge", "RRHH i formació", "Finances" i "Producció i manteniment". L'àmbit formatiu "Informàtica", que comprèn principalment cursos de Photoshop, ofimàtica bàsica/avançada i gestors de correu electrònic, compta amb la participació de 3 de cada 10 treballadors que es formen (6.677 persones). El segon àmbit formatiu amb més participació és "Idiomes" (bàsicament el d'anglès). Aquest és un dels àmbits que mostra més creixement entre els anys 2006 i 2008, concretament del 36 %. Seguidament es troben els de "Recursos humans i formació" (3.243 persones), "Econòmic i financer" (2.283 persones) i "Producció i manteniment" (2.051 persones); en tots tres, el nombre de persones respecte a l'any 2006 va augmentar un 14 %, un 10 % i un 9 %, respectivament.

TAULA 27

Participació al pla de formació intersectorial, segons àmbits formatius

Àmbits formatius	2006		2007		2008		Var. 2006- 08
	Freq.	%	Freq.	%	Freq.	%	
Informàtica	6.436	33 %	5.717	32 %	6.677	29 %	4 %
Idiomes i llenguatges	3.565	18 %	3.360	19 %	4.848	21 %	36 %
RRHH i formació	2.725	14 %	3.682	20 %	3.243	14 %	19 %
Econòmic - financer	1.602	8 %	1.573	9 %	2.283	10 %	43 %
Producció i manteniment	1.200	6 %	1.613	9 %	2.051	9 %	71 %
Habilitats	1.379	7 %	156	1 %	1.467	6 %	6 %
Prevençió de riscos laborals	1.524	8 %	997	6 %	1.254	5 %	-18 %
Auditoria de qualitat i integració de sistemes	372	2 %	432	2 %	515	2 %	38 %
Tècniques de gestió empresarial	438	2 %	312	2 %	379	2 %	-13 %
Medi ambient	158	1 %	89	0 %	122	1 %	-23 %
Professionalitzador	13	0 %	181	1 %	66	0 %	408 %
Total	19.412	100 %	18.112	100 %	22.905	100 %	18 %

Nota: Valors ordenats segons la participació en les accions formatives l'any 2008.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del CONFORCAT.

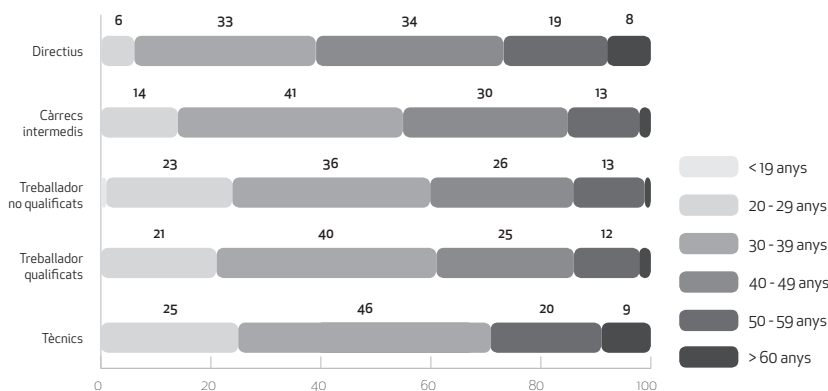
Entre els àmbits formatius que compten amb menys participants, es troben el de “Tècniques de gestió empresarial” i el de “Medi ambient”; sorprèn el fet que aquest és un sector en transformació i creixement. A més a més de la poca freqüència de participants, ambdós àmbits mostren un decreixement significatiu respecte a l’any 2006.

Participació segons categoria professional, edat i àmbit formatiu

Tal com s’apuntava en els plans de formació sectorial, la formació intersectorial també s’adreça a col·lectius amb diferent qualificació: treballadors no qualificats, qualificats, tècnics, càrrecs intermedis i direcció. A diferència dels plans sectorials, el col·lectiu que compta amb més proporció de joves és el de tècnics (prop de 3/4 parts). Treballadors qualificats i no qualificats mostren un perfil similar, mentre que els directius són el grup professional amb més percentatge de persones per sobre els 40 anys (61 %). En totes les categories professionals, amb l’excepció dels directius, el grup d’edat on es concentra una major participació és el que comprèn dels 30 als 39 anys.

GRÀFIC 30

Pla de formació intersectorial: participació segons categoria professional i edat. (%)

Nota: Es mostren els valors percentuals quan la participació és igual o superior al 5%.
Valors ordenats segons la participació de les persones menors de 39 anys.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CONFORCAT.

La participació als plans de formació intersectorial segons la categoria professional aporta informació rellevant sobre la tipologia dels beneficiaris de les accions formatives de caràcter transversal. D'entrada, es pot assenyalar que la meitat de les persones que van participar en plans de formació intersectorials l'any 2008 eren treballadors qualificats. En nombres absoluts, aquest grup de treballadors va augmentar en un 19 % respecte a l'any 2006. Entre els àmbits de formació on el col·lectiu de treballadors qualificats

té més presència, s'hi troben "Informàtica", "Idiomes", "Finances" –gestió del personal i els salaris, comptabilitat, fiscalitat, etc.– o la "Prevenió dels riscos laborals" –prevenció bàsica, la salut laboral, tècniques posturals, etc.

TAULA 28

Participació al pla de formació intersectorial, segons categories professionals

Categories professionals	2006		2007		2008		Var. 2006-08
	Freq.	%	Freq.	%	Freq.	%	
Treballadors qualificats	9.912	51,1 %	8.822	48,7 %	11.843	51,7 %	19 %
Tècnics	4.426	22,8 %	4.430	24,5 %	5.749	25,1 %	30 %
Treballadors no qualificats	2.767	14,3 %	2.586	14,3 %	2.350	10,3 %	-15 %
Càrrecs intermedis	1.444	7,4 %	1.399	7,7 %	1.739	7,6 %	20 %
Directius	863	4,4 %	875	4,8 %	1.224	5,3 %	42 %
Total	19.412	100 %	18.112	100 %	22.905	100 %	18 %

Nota: Valors ordenats segons la participació en les accions formatives l'any 2008.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del CONFORCAT.

El segon grup més nombrós que participa en les accions de formació intersectorial és el dels tècnics, el qual representa una quarta part del total. L'any 2008, la participació d'aquest grup va augmentar en un 30 % respecte a l'any 2006. Entre els àmbits formatius on, proporcionalment, hi ha més presència de tècnics s'hi troben el d'*auditoria de qualitat* –qualitat en l'atenció al client, sistemes de gestió de qualitat, etc.–, les habilitats de comunicació i negociació, intel·ligència emocional, treball en equip, presa de decisions, etc. –i el de *tècniques de gestió empresarial* –gestió administrativa, de projectes, de PIME, etc.

El tercer col·lectiu amb més proporció de participació en la formació intersectorial és el dels *treballadors no qualificats*, els quals representen 1 de cada 10 persones (2.350 treballadors). Aquest grup professional és l'únic que presenta, entre els anys 2006 i 2008, una tendència decreixent. L'àmbit formatiu on s'observa més percentatge de treballadors no qualificats és el de "Producció i manteniment".

Finalment, els dos col·lectius professionals restants, els càrrecs intermedis i els directius, representen respectivament el 8 % i el 5 % del total de participants. Malgrat tractar-se de col·lectius minoritaris, són els que mostren un major augment de participació entre els anys 2006 i 2008. De fet, els càrrecs intermedis augmenten en un 20 % –1.739 persones– respecte a l'any 2006, mentre que els directius ho fan en un 42 % –1.224 persones. Els àmbits professionals on s'observa més proporció tant de càrrecs intermedis com de directius és el d'"Habilitats"; en el cas dels alts càrrecs, aquest àmbit formatiu comprèn cursos adreçats al foment del lideratge i la motivació, a la comunicació eficaç, la direcció i la conducció d'equips de treball o el desenvolupament d'habilitats directives.

GRÀFIC 31

Pla de formació intersectorial: participació segons àmbit formatiu i categoria professional. 2008 (%)

Nota: Es mostren els valors percentuals quan la participació és igual o superior al 4%.
S'han descartat els sectors amb menys d'un 1% de participació en formació.

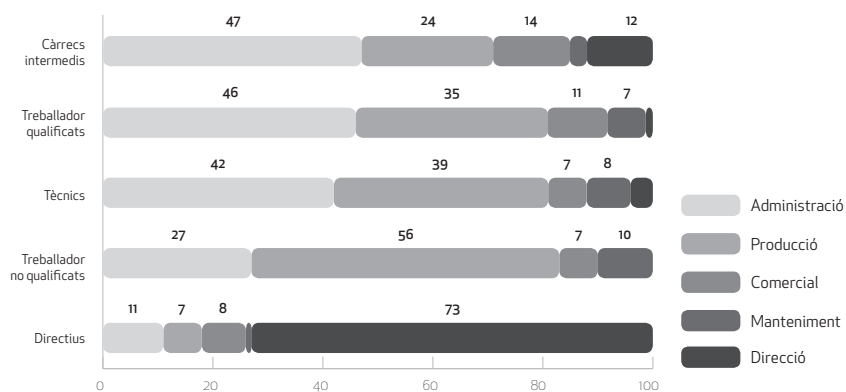
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CONFORCAT.

Participació segons categoria professional i àrea funcional

Les accions del pla de formació intersectorial també es troben categoritzades segons les àrees funcionals que determinen el seu contingut. Així, la formació s'emmarca en les àrees funcionals d'administració, de direcció, de manteniment, de producció o de comerç. Al gràfic següent s'observa que la participació en l'àrea de "Producció" disminueix conforme es puja en l'escala professional. Si bé copsa el 56 % de les accions formatives dels treballadors no qualificats, aquest percentatge baixa progressivament en els tècnics (39 %), en els càrrecs intermedis (24 %) i en els directius (7 %).

GRÀFIC 32

Pla de formació intersectorial: participació segons àrees funcionals. 2008 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del CONFORCAT.

IDEEES CLAU

Com s'ha assenyalat anteriorment, una de les accions formatives principals de la formació per a l'ocupació és la formació adreçada prioritàriament a treballadors ocupats, coneguda tradicionalment com a formació contínua. Els indicadors presentats per a l'anàlisi de la formació adreçada de forma prioritària a treballadors ocupats han cobert indicadors sociodemogràfics bàsics, així com informació rellevant relativa a les modalitats, als plans formatius i a la categoria professional de les persones participants. Com a resultat d'aquesta anàlisi, a continuació s'esmenten algunes conclusions clau.

- La participació a la formació contínua a la ciutat de Barcelona ha presentat una lleugera tendència a la baixa, condicionada per una forta baixada de les accions dels plans de formació sectorial, però atenuada per un creixement significatiu de les accions formatives dels plans intersectorials, els quals comprenen totes aquelles accions de contingut transversal i no especialitzat en l'activitat econòmica del sector.
- La modalitat de formació presencial representa 8 de cada 10 accions formatives. Malgrat la utilització creixent de les tecnologies de la informació i la comunicació en els àmbits social i laboral, no s'observa cap tendència a l'alça de les modalitats de la teleformació o de la formació a distància.
- A Barcelona, sis de cada deu persones que han seguit algun tipus d'acció de formació contínua són dones. Tot i que la presència femenina és majoritària en totes les accions formatives, la distribució varia de manera significativa en funció del pla de formació. Els plans formatius d'economia social i els plans intersectorials són els que presenten una clara majoria femenina, mentre que en els plans sectorials les dones representen poc més de la meitat dels participants.
- Els treballadors qualificats són el col·lectiu amb més presència en les accions formatives en tots els sectors. Els sectors que tenen més proporció de tècnics formant-se són els "Educació", el "Metall" i els "Serveis financers, administratius i d'assegurança". Els sectors amb més participants que no disposen de qualificació són els dels "Serveis a les persones, comerç i hotel·leria". Les accions formatives del sector de l'"Hotel·leria", un àmbit caracteritzat per un alt percentatge de temporalitat i amb un gran volum de treballadors que no necessiten qualificacions especialitzades per desenvolupar l'activitat, són les que compten amb la proporció més alta.
- Tot i que el col·lectiu dels directius és el menys nombrós, en valors absoluts és el que mostra una tendència de creixement més alta.
- En els plans de formació intersectorial, els quals s'adrecen a formar en competències transversals dos o més sectors productius, els continguts de la formació de gairebé tots els participants corresponen als àmbits formatius "Informàtica", "Idiomes i llenguatge", "RRHH i formació", "Finances" i "Producció i manteniment".

Formació professional ocupacional

Formació adreçada prioritàriament als treballadors desocupats

Les accions formatives adreçades prioritàriament a treballadors en situació d'atur compren diferents iniciatives, diferenciades pel seu contingut, objectius o beneficiaris. En qualsevol cas, aquestes accions s'entenen en el marc de la formació d'oferta del subsistema de formació professional per a l'ocupació i tenen com a finalitat comuna la millora de la qualificació professional de les persones. Com a producte de la reorientació i diversificació dels programes tradicionals de formació ocupacional del Pla de Formació i Inserció Professional (FIP), es pot parlar dels següents programes de formació, adreçats prioritàriament a treballadors desocupats:

Formació d'Oferta Qualificació (FOQ): Aquest programa, iniciat l'any 2008, comprèn accions de formació vinculades al Catàleg de Qualificacions Professionals i adreçades prioritàriament a treballadors desocupats. Aquestes accions formatives per a l'ocupació estan previstes en els articles 3 i 25.1 de l'Ordre TRE/338/2008, per la qual s'aproven les bases reguladores de les subvencions relatives a la formació d'oferta per realitzar accions formatives adreçades prioritàriament a treballadors desocupats que promou el Servei d'Ocupació de Catalunya.

Sectors prioritaris i emergents (SPE): Tal com s'estableix en la resolució TRE/555/2008, de 26 de febrer, per la qual es regulen i convoquen les subvencions per a 2008 i 2009 d'accions de formació en sectors prioritaris i emergents, la qual està regulada per l'Ordre TRI/212/2005, de 27 d'abril, reguladora dels programes de millora de la qualificació professional, les accions formatives dels sectors prioritaris i emergents cobreixen:

- Accions formatives prioritàries per cobrir les necessitats formatives de diferents sectors productius incloses en el Catàleg de Qualificacions Professionals de Catalunya⁵.

5. Alguns exemples d'especialitats formatives de catàleg: en l'àmbit del "Comerç i màrqueting", formació per a gestors de magatzem, caixers o agents comercials; en l'àmbit de l'"Electricitat i electrònica", formació per a instal·ladors de línies de baixa tensió per a maquinària elèctrica, d'energia renovable en edificis o d'equips informàtics, de control i vigilància industrial; en l'àmbit de l'"Hoteleria i turisme", formació per a agents turístics, cuiners, auxiliars de cuina, cambrers, entre altres. Aquesta línia d'actuació, comprèn un total de 16 àmbits.

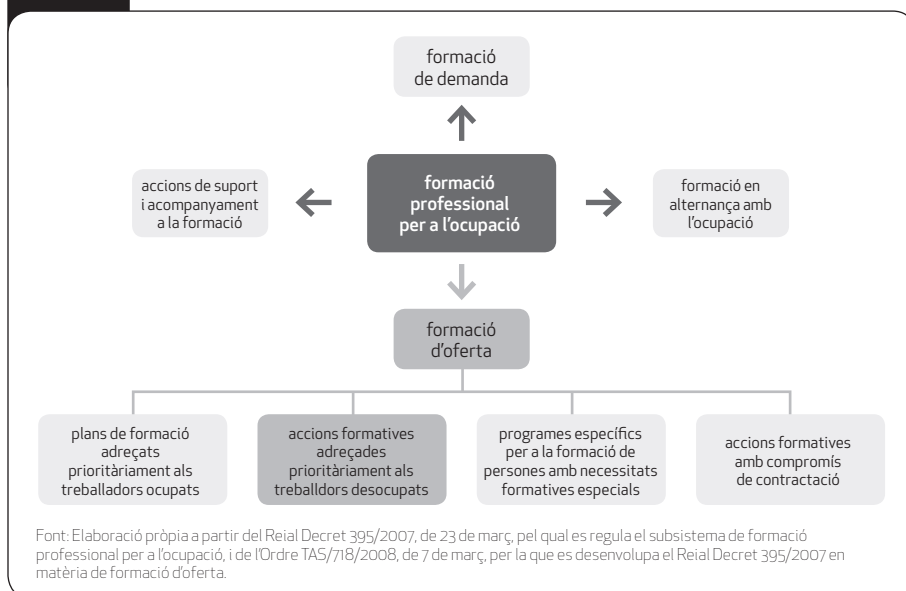
- Accions prioritàries per cobrir les necessitats formatives de diferents sectors que permetin l'impuls de noves ocupacions relacionades amb activitats emergents, noves demandes socials, noves tecnologies i gestió respectuosa del medi ambient⁶.

Per altra banda, trobem els Centres d'Innovació i Formació Ocupacional (CIFO), els quals s'emmarquen dins d'una xarxa de vuit centres de referència en la formació professional ocupacional, la qual respon a l'objectiu de fomentar la formació i la qualificació professional. El tret diferencial respecte a les altres accions de formació per a l'ocupació és que duu a terme una formació molt vinculada a les necessitats del territori i, per tant, centrada en aquelles ocupacions més demandades pels sectors econòmics, però que no disposen d'una oferta de formació significativa.

Entre l'oferta formativa dels CIFO, es troben els cursos vinculats al pla FP.CAT, el qual s'adreça a la integració dels dos subsistemes de formació ocupacional: la formació reglada i la formació per a l'ocupació. Aquest programa, però, constitueix el tercer bloc de l'informe, anomenat "integració de la formació professional".

FIGURA 3

Diagrama de la formació d'oferta del subsistema de la formació per a l'ocupació

6. Alguns exemples d'especialitats formatives per impulsar noves ocupacions relacionades amb activitats emergents: en el marc d'Atenció a les persones, es proposa formació per a treballadors familiars, auxiliars de gerontologia o mediadors familiars i socials; en l'àmbit de les "Tecnologies", es proposen accions formatives sobre fotografia digital, administració de sistemes Linux o administració de xarxes sense fils, entre d'altres. Aquesta línia d'actuació comprèn un total de 4 àmbits.

INDICADORS

- ▶ Participació en els programes de formació professional ocupacional
- ▶ Indicadors sociodemogràfics: formació professional ocupacional segons sexe, edat i nivell d'estudis
- ▶ Qualificacions dels programes de formació professional ocupacional

Participació en els programes de formació per a treballadors desocupats

A la taula següent, s'assenyala també la freqüència dels participants en cada programa.

TAULA 29

Participació als programes de formació ocupacional. 2005-2008

Any	Programa	Barcelona	Catalunya
2005	Persones aturades. Pla FIP	14.471	42.799
	Centres d'Innovació i Formació Ocupacional (CIFO)	764	4.642
2006	Persones aturades. Pla FIP	12.383	43.453
	Centres d'Innovació i Formació Ocupacional (CIFO)	487	3.757
2007	Persones aturades. Pla FIP	9.004	32.726
	Noves Qualificacions (NQ)	127	440
	Centres d'Innovació i Formació Ocupacional (CIFO)	423	3.324
	Formació Oferta Qualificació (FOQ)	4.031	14.542
2008	Sectors Prioritaris i Emergents (SPE)	3.699	13.075
	Centres d'Innovació i Formació Ocupacional (CIFO)	596	4.259

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Una de les dades més rellevants és la disminució de participants en els programes de formació professional ocupacional des de l'any 2005 fins al 2008. El canvi més important és entre els anys 2006 i 2007, on s'observa com la participació baixa en un 26 % respecte als valors de l'any 2006 (de 12.383 persones que participaven en el Pla FIP es passa a 9.004 persones, o 9.131 comptant les NQ). Ara bé, si es considera el període comprès entre els anys 2006 i 2008, aquest descens de participants en accions de formació ocupacional arriba fins al 37,5 %.

La segona informació rellevant a considerar és la diversificació de l'oferta. Respecte al programa tradicional adreçat a persones desocupades, s'ha passat a tenir en compte accions formatives específiques per respondre a les necessitats dels sectors prioritaris

i emergents, així com també conservar les accions formatives adreçades prioritàriament a treballadors desocupats i vinculades al Catàleg de les Qualificacions.

Val a dir que el volum total de participació en aquestes accions formatives per al 2008 va ser de 8.326 persones aturades, el que representa el 15,2 % del volum total d'aturats a Barcelona el mateix any.

Perfil demogràfic dels participants

Al llarg dels anys, sigui quina sigui l'acció de formació ocupacional, la presència de dones és majoritària. En els programes de formació ocupacional adreçats a persones desocupades, les dones representen a l'entorn del 60 %. L'any 2008, en les accions formatives orientades als sectors prioritaris i emergents, la presència de les dones augmenta fins al 65 %.

TAULA 30

Participació als programes de formació ocupacional segons sexe. 2005-2008

	Formació ocupacional – Pla FIP			FOQ	SPE
	2005	2006	2007	2008	
Dones	8.643	7.530	5.836	2.221	2.648
Homes	5.828	4.852	3.295	1.478	1.383
Total	14.471	12.382	9.131	3.699	4.031
Dones	59,7 %	60,8 %	63,9 %	60 %	65,7 %
Homes	40,3 %	39,2 %	36,1 %	40 %	34,3 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

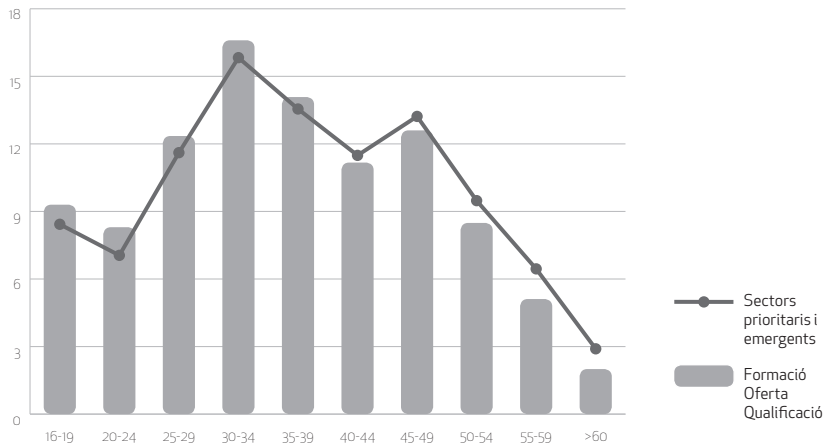
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Quant a la participació en els programes de formació ocupacional segons edats, es pot assenyalar la tendència segons la qual les accions formatives dels sectors prioritaris i emergents, en comparació amb la formació d'oferta qualificació, compten amb un percentatge lleugerament més alt en les franges d'edat més avançada (a partir dels 40 anys), la qual cosa podria explicar-se en el marc del reciclatge professional.

GRÀFIC 33

Participació als programes de formació ocupacional.

Segons edats a Barcelona, 2008 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

TAULA 31

Participació als programes de formació ocupacional segons nivell d'estudis. 2005-2007

	FOQ 2008		SPE 2008	
1a etapa d'educació secundària (amb títol de graduat escolar)	910	24,60 %	975	24,19 %
1a etapa d'educació secundària (sense títol de graduat escolar)	615	16,63 %	740	18,36 %
Batxillerat	727	19,65 %	725	17,99 %
Llicenciats	318	8,60 %	416	10,32 %
CFGM	322	8,71 %	338	8,39 %
CFGS	368	9,95 %	325	8,06 %
Diplomats	209	5,65 %	217	5,38 %
Estudis primaris complets	156	4,22 %	191	4,74 %
Estudis primaris incomplets	70	1,89 %	97	2,41 %
Doctorat	4	0,11 %	7	0,17 %
Nivell d'estudis no informat / no categorit.	0	0,00 %	0	0,00 %
Total	3.699	100 %	4.031	100 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Els programes de formació d'oferta qualificació i sectors prioritaris emergents tenen uns participants amb una composició acadèmica similar. El col·lectiu més nombrós és el que disposa d'estudis de primera etapa d'educació secundària, amb títol i sense (al voltant del 40 % del total). El segon grup amb un percentatge més alt de participants és el que disposa un títol d'estudis superiors (diplomats, llicenciats i CFGS). I el tercer és el d'estudiants amb el títol de batxiller (entre el 18 i el 20 %).

Qualificacions dels programes de formació ocupacional

Quant a les qualificacions, s'observa que no hi ha diferències entre uns programes i uns altres. El programa amb un percentatge més alt d'avaluacions positives és el que correspon a les accions de formació ocupacional tradicionals, el programa actualment anomenat formació de qualificació, amb un 73 %. La proporció d'estudiants d'aquest programa que van abandonar la formació va ser del 15 % l'any 2008.

Per altra part, el programa SPE és el que registra un major percentatge de participants que abandonen el curs, ja sigui per motius associats a una oportunitat de feina (10 %) com per altres causes (17 %). La taxa d'èxit del programa SPE és lleugerament inferior a la del programa FOQ, i se situa en un 68,8 %. En molts pocs casos, veiem avaluacions negatives del curs.

TAULA 32

Qualificació dels participants programes de formació ocupacional

	Qualificació	Freqüència	Percentatge
FOQ	Abandona el curs per altres causes	539	14,6
	Abandona el curs per col·locació	352	9,5
	Acaba el curs amb avaluació negativa (No apte)	97	2,6
	Acaba el curs amb avaluació positiva (Apte)	2.711	73,3
	Total	3.699	100,0
SPE	Abandona el curs per altres causes	685	17,0
	Abandona el curs per col·locació	418	10,4
	Acaba el curs amb avaluació negativa (No apte)	153	3,8
	Acaba el curs amb avaluació positiva (Apte)	2.775	68,8
	Total	4.031	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

IDEEES CLAU

Les accions de formació adreçada prioritàriament als treballadors desocupats, fins ara anomenada formació ocupacional, s'emmarquen en la formació d'oferta del subsistema de formació professional per a l'ocupació. En els últims anys, s'ha produït una reorientació dels programes de formació ocupacional per tal de vincular-los amb l'estructura del Catàleg de Qualificacions Professionals i cobrir les necessitats formatives de diferents sectors productius, així com d'aquells sectors que permetin l'impuls de noves ocupacions relacionades amb activitats emergents, noves demandes socials, noves tecnologies i gestió respectuosa del medi ambient. Actualment, els dos programes de formació ocupacional són el de formació d'oferta qualificació i el dels sectors prioritaris i emergents. Aquestes són algunes de les idees derivades de l'apartat dedicat a aquestes accions:

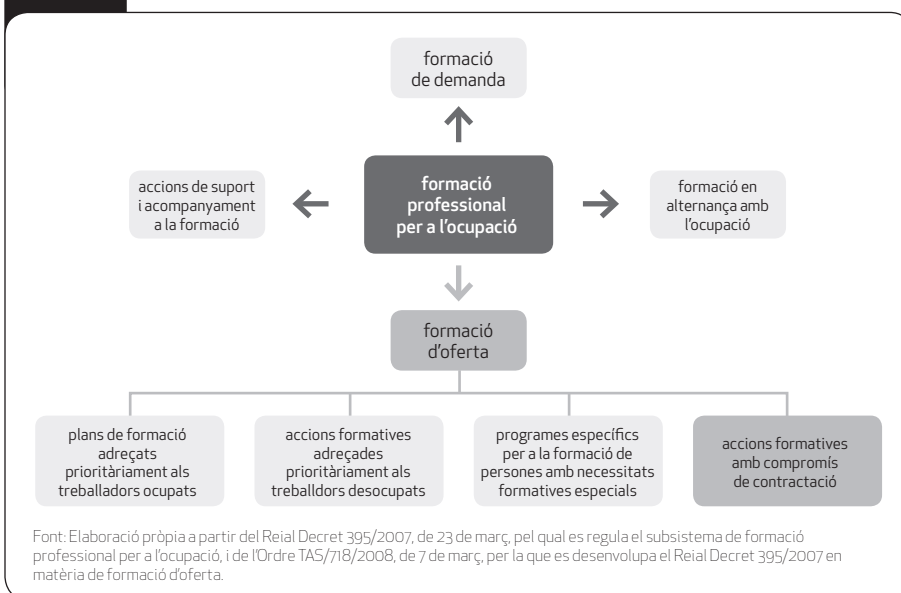
- En els darrers anys, s'ha produït una diversificació important de l'oferta formativa per a persones en situació d'atur. Dels programes de formació ocupacional del Pla de Formació i Inserció Professional (FIP), s'ha passat a preveure accions formatives específiques per respondre les necessitats dels sectors prioritaris i emergents, així com també a conservar les accions formatives adreçades prioritàriament a treballadors desocupats i vinculades al Catàleg de les Qualificacions.
- Entre els anys 2006 i 2008, es produeix un descens significatiu de participants en els programes de formació professional ocupacional de la ciutat de Barcelona. Si es considera el període comprès entre els anys 2006 i 2008, aquest descens de participants en accions de formació ocupacional arriba fins al 37,5 %.
- La presència de dones és majoritària en totes les accions de formació ocupacional. Aquesta augmenta en les accions formatives orientades als sectors prioritaris i emergents.
- Entre totes les persones que participen en programes de formació ocupacional, el col·lectiu més nombrós és el que disposa d'estudis de primera etapa d'educació secundària, amb títol i sense (entorn del 40 % del total). El segon grup amb un percentatge més alt de participants és el que disposa d'un títol d'estudis superiors (diplomats, llicenciats i CFGS). I el tercer és el d'estudiants amb el títol de batxiller.
- El programa amb un percentatge més alt d'avaluacions positives és el que comprèn les accions de formació ocupacional tradicionals, el programa que actualment s'anomena formació d'oferta qualificació. Per altra part, el programa de sectors prioritaris i emergents és el que registra un percentatge més alt de participants que abandonen el curs, ja sigui per motius associats a una oportunitat de feina (10 %) o per motius vinculats a altres causes (17 %). De tots els participants, 1 de cada 10 abandona el curs perquè ha trobat una feina, mentre que un percentatge molt baix acaba el curs amb una avaluació negativa (< 4 %).

9 Més formació d'oferta adreçada prioritàriament a treballadors desocupats i: formació amb compromís de contractació

El Servei d'Ocupació de Catalunya de la Generalitat de Catalunya du a terme, des de l'any 2007, accions de formació amb compromís de contractació adreçades prioritàriament a treballadors desocupats. Des de la convocatòria de l'any 2008, aquestes accions es comprenen dins d'un programa anomenat "Forma i contracta", el qual consisteix en el finançament d'accions formatives per a empreses, a canvi d'un compromís mínim de contractació per part d'aquestes. La formació va adreçada, prioritàriament, a persones en situació d'atur i es realitza en empreses que tinguin la necessitat de contractar de forma immediata. El compromís de l'empresa és el de contractar, com a mínim, el 60 % de les persones que participin a les accions de formació finançades. Aquest contracte ha de tenir una durada mínima de 6 mesos i es realitza en un termini no superior a 4 mesos des de la data de finalització de l'activitat formativa i l'alta a la Seguretat Social.

FIGURA 4

Accions formatives amb compromís de contractació en el marc de la formació d'oferta

INDICADORS

- ▶ Participació al programa de formació amb compromís de contractació (2007-2008)
- ▶ Indicadors sociodemogràfics: formació amb compromís de contractació segons el sexe i l'edat (2007-2008)
- ▶ Indicadors sociodemogràfics: formació amb compromís de contractació segons nivell d'estudis (2007-2008)
- ▶ Qualificacions del programa de formació amb compromís de contractació (2007-2008)

Participació al programa de formació amb compromís de contractació

Les accions formatives en empreses amb compromís de contractació són encara incipients; el seu desplegament ha afectat, en els anys 2007 i 2008, un total de 600 persones.

TAULA 33

Participació global i per sexe al programa de formació amb compromís de contractació

	Dones		Homes		Total	
	Freq.	%	Freq.	%	Freq.	%
2007	119	40,6 %	174	59,4 %	293	100 %
2008	113	36,5 %	197	63,5 %	310	100 %
Total	232	38,5 %	371	61,5 %	603	100 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Perfil demogràfic dels participants

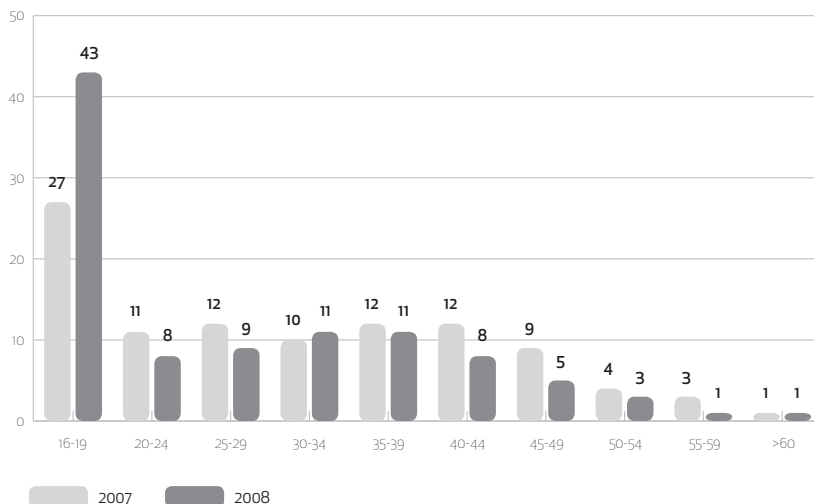
La taula 34 indica que la distribució segons sexe va ser, a l'inici del programa l'any 2007, de 60 % d'homes i 40 % de dones. Aquesta diferència es va accentuar lleugerament en la segona edició realitzada l'any 2008, on els homes passaren a representar el 63,5 % del total dels participants.

Pel que fa a l'edat, es poden apuntar dues tendències lleugerament diferenciades entre l'edició del 2007 i del 2008. Si s'atén a l'edat dels participants de l'any 2008, s'evidencia que la franja on es concentra més nombre de persones és entre els 16 i els 19 anys. La resta dels participants es distribueixen més o menys equitativament entre els 20 i els 49 anys. En l'edició del 2007, però, els estudiants d'aquesta franja d'edat representaven el 27 % del

total; aquest percentatge creix de forma significativa fins a arribar al 43 % del total de participants. Segons la taxa de creixement, en nombres absoluts, l'any 2008 el nombre de participants en aquesta franja d'edat creix en un 69 % respecte a l'any anterior.

GRÀFIC 34

Participació a les accions de formació en empreses amb compromís de contractació. Segons grups d'edat, 2007-2008 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

TAULA 34

Perfil dels participants del programa de formació amb compromís de contractació. Nivell d'estudis (2007-2008)

	Freqüència	Percentatge
Primera etapa d'ensenyament secundari (sense graduat)	176	30,8 %
Primera etapa d'ensenyament secundari (amb graduat)	145	25,4 %
CFGM	73	12,8 %
Batxillerat	67	11,7 %
CFGs	39	6,8 %
Estudis primaris complets	33	5,8 %
Estudis primaris incomplets	18	3,2 %
Llicenciats	11	1,9 %
Diplomats	9	1,6 %
Total	571	100 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Pel que fa al nivell acadèmic de la població usuària d'aquest tipus de formació, s'evidencia la predominança d'estudiants que ha finalitzat la primera etapa de l'ensenyament secundari o inferior (estudis primaris). El conjunt d'aquests estudiants amb estudis primaris o secundaris de primer cicle representa el 65 % del total dels participants. En segon lloc, se situen els participants que disposen d'un títol de formació professional reglada, de cicle mitjà o superior; aquest grup representa quasi el 20 % del total. Per últim, al marge dels estudiants amb estudis universitaris (que representen només el 3,5 %), s'observa un tercer grup format pels estudiants que disposen del títol de batxiller (11,7 %).

Qualificacions del programa de formació amb compromís de contractació

Es podria dir que el resultat en els dos primers anys d'implantació del programa no és gaire encoratjador en relació amb les qualificacions obtingudes per l'alumnat d'aquest programa.

Només la meitat dels participants obtenen una avaluació positiva a la finalització del curs. Per altra part, si s'entén com a taxa de fracàs l'avaluació negativa del curs i l'abandonament del curs per causes no vinculades a l'obtenció d'una feina, es pot dir que quasi 4 de cada 10 persones no aconsegueixen respondre a les expectatives del programa. La continuació del monitoratge d'aquest programa passa per l'observació dels resultats obtinguts en les accions formatives dels anys 2009 i 2010, anys on la crisi econòmica pot oferir un escenari diferent.

TAULA 35

Qualificació dels participants al programa de formació amb compromís de contractació. 2007-2008

Qualificacions	Freqüència	Percentatge
Abandona el curs per altres causes	149	34,6
Abandona el curs per col·locació	51	11,8
Acaba el curs amb avaluació negativa (No apte)	19	4,4
Acaba el curs amb avaluació positiva (Apte)	211	49,0
Parcialment apte	1	,2
Total	431	100,0
Valors perduts	172	

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

IDEEES CLAU

El programa "Forma i contracta", el qual consisteix en el finançament d'accions formatives per a empreses a canvi d'un compromís mínim de contractació per part d'aquestes, s'emmarca en les modalitats de formació d'oferta del subsistema de formació per a l'ocupació. La formació va adreçada, prioritàriament, a persones en situació d'atur i es realitza en empreses que tinguin la necessitat de contractar de forma immediata. El compromís de l'empresa és el de contractar, com a mínim, el 60 % de les persones que participin a les accions de formació finançades. Aquest contracte ha de tenir una duració mínima de 6 mesos i es fa en un termini no superior a 4 mesos des de la data de finalització de l'activitat formativa i l'alta a la Seguretat Social. De l'anàlisi descriptiva presentada en aquest apartat, se'n deriven les conclusions següents:

- Les accions formatives en empreses amb compromís de contractació són encara incipients; el seu desplegament ha afectat, en els anys 2007 i 2008, un total de 600 persones. D'aquestes persones, 6 de cada 10 són homes.
- Per una part, s'observa un augment significatiu dels participants en la franja d'edat dels 16 als 19 anys. Per una altra, s'evidencia una clara predominança de participants amb estudis bàsics. Un 65 % del total de participants tenen estudis compresos entre els nivells primaris i secundaris obligatoris. Atenent a la clara juvenització del programa i a la composició dels participants segons el seu nivell acadèmic, es pot inferir que aquest programa va adreçat principalment a joves que provenen d'una avaluació negativa en la seva escolarització i que no tenen gaires opcions de continuació dels seus estudis ni d'inserció laboral. En aquest sentit, és un programa que podria esdevenir una opció vàlida d'accés al món laboral. Això, però, no sols dependrà de les empreses demandants de formació, sinó també de la gestió del programa que es realitzi des de l'administració pública. Aquesta gestió serà més o menys adequada en la mesura que el desenvolupament del programa tingui en compte l'objectiu a mitjà termini del programa, els beneficiaris, els sectors d'activitat econòmica implicats i les mesures de control per a un ús adequat per part de les empreses implicades. Com a alternativa complementària a altres vies d'inserció, aquest programa facilita, per exemple, que determinades empreses amb una necessitat immediata per cobrir llocs de treball poc qualificats assumeixin i formin joves amb baixos nivells acadèmics. Per la seva part, la persona en formació pot augmentar el seu nivell d'ocupabilitat i, si s'escau, passar a formar part de l'empresa.
- El resultat dels dos primers anys d'implantació del programa de compromís de contractació no és gaire encoratjador. Només la meitat dels participants obtenen una avaluació positiva a la finalització del curs. Si es considera conjuntament l'avaluació negativa del curs i l'abandonament del curs per causes no vinculades a l'obtenció d'una feina, es pot dir que quasi 4 de cada 10 persones no aconsegueixen respondre a les expectatives del programa.

10

Altres accions formatives adreçades prioritàriament a treballadors desocupats II: formació virtual a distància

La formació virtual és una iniciativa del Servei d'Ocupació de Catalunya que va néixer amb la finalitat d'oferir possibilitats formatives mitjançant els mitjans telemàtics, per tal de promoure la millora de l'ocupabilitat i les qualificacions professionals dels treballadors. És un programa que s'emmarca en el "Projecte Impuls", del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya, que té l'objectiu d'impulsar polítiques d'ocupació que responguin i s'adeqüin a les necessitats del mercat de treball. El programa "e-formació" constitueix una de les iniciatives emmarcades en una de les línies prioritàries del projecte, la formació. En qualsevol dels casos, des d'aquest projecte s'entén que la formació ha d'ajudar a millorar les possibilitats d'ocupació per incrementar les oportunitats de trobar feina i per ampliar les expectatives en l'àmbit laboral.

Els àmbits de qualificació professional que conformen el programa de formació virtual "e-formació" corresponen, per tant, als àmbits amb més perspectiva de futur i més demanda per part del mercat de treball. Aquests àmbits comprenen, entre d'altres, "Informàtica", "TIC i gestió de la informació i la comunicació", "Idiomes", "Tècniques de recerca de feina", "Logística", "Activitats socials", "Turisme", "Administració", "Salut", etc.⁷ Tot i que la formació virtual s'adreça fonamentalment a treballadors desocupats, també s'hi poden inscriure treballadors en actiu, en funció de si queden places lliures. Les dades que es presenten a continuació corresponen a les diferents edicions que es van dur a terme l'any 2009.

7. Per a més informació, consulteu el web del Servei d'Ocupació de Catalunya: <http://www.oficinadetreball.cat>

INDICADORS

- ▶ Participació als programes d'e-formació segons competències (2009).
- ▶ Indicadors sociodemogràfics: participació a l'e-formació segons situació laboral, sexe i edat (2009).
- ▶ Qualificacions del programa e-formació segons situació laboral.

Participació als programes d'e-formació segons competències

Els diferents àmbits professionals esmentats en la presentació de la formació virtual es tradueixen en una sèrie de competències que entren en joc en els cursos a distància. Com s'ha assenyalat, la formació com a acció de foment de l'ocupabilitat està centrada fonamentalment en els sectors emergents i sectors econòmicament rellevants. Així, es pot observar com les competències digitals (29 %), les competències lingüístiques (18 %), les sociosanitàries (13 %) i les relacionades amb la gestió de les TIC (12 %), entre d'altres, són les competències que més es treballen en els cursos virtuals.

GRÀFIC 35

Competències professionals en els cursos de formació virtual

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Com s'ha comentat, les accions formatives virtuals s'adrecen principalment a treballadors desocupats. La participació de treballadors en actiu depèn de la disponibilitat restant de places. A la taula següent s'observa la distribució dels participants de l'e-formació a la

ciutat de Barcelona, segons la seva situació laboral. Efectivament, la gran majoria dels participants es troben a l'atur (85 %), mentre que un petit percentatge correspon a treballadors en actiu, els quals realitzen cursos de formació virtual com a formació contínua.

TAULA 36

Participants del programa e-formació segons sexe i situació laboral.

2009

Sexe	Sexe i situació laboral			
	Freq.	%	Freq.	%
Dona	4.650	68,5 %	Desocupat/da	3.919
			Ocupat/da	731
Home	2.138	31,5 %	Desocupat/da	1.847
			Ocupat/da	291
Total	6.788	100 %	Desocupat/da	5.766
			Ocupat/da	1.022

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Perfil demogràfic dels participants

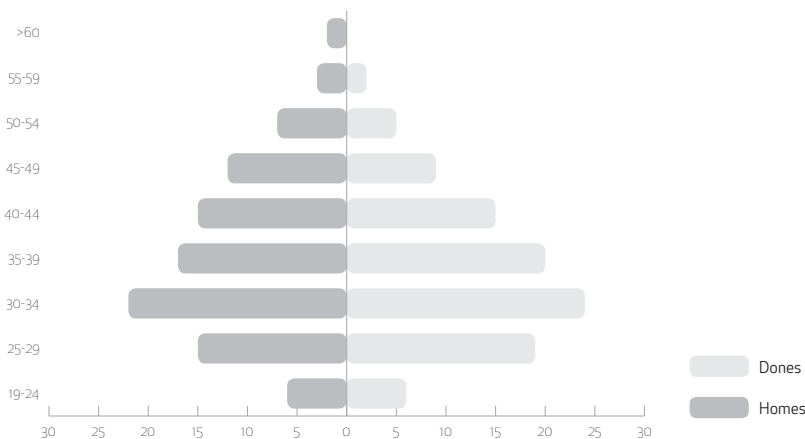
La distribució de la participació als cursos de formació virtual segons el sexe està fortament desequilibrada a favor de les dones. Un 68,5 % del total de participants són dones, mentre que els homes representen el restant 31,5 %. Malgrat que les dones en situació laboral activa compten amb un parell de punts percentuals més que els homes, la distribució és aproximadament la mateixa. Tant dones com homes que es troben a l'atur representen entorn del 85 % del total de participants en els cursos virtuals.

Tant en el cas dels homes com de les dones, la major part dels participants es concentren en la franja d'edat dels 30 als 34 anys. En una proporció lleugerament menor, els participants se situen a les franges dels 35 als 39 anys, i dels 25 als 29 anys. Tot i que són percentatges similars en el cas dels homes i de les dones, es pot assenyalar alguna tendència diferencial. En el cas de les dones, per exemple, un 63 % dels participants es concentren en la franja que comprèn les edats entre els 25 fins als 39 anys. En canvi, en el cas dels homes, els participants es distribueixen més equitativament entre les altres edats. En aquesta mateixa franja dels 25 fins als 39 anys, es concentra poc més del total (54 %).

GRÀFIC 36

Participació al programa e-formació.

Distribució per edats (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Qualificacions del programa e-formació

Si l'anàlisi s'adreça cap a les qualificacions dels cursos de formació virtual a distància, es poden assenyalar tres conclusions rellevants. En primer lloc, s'observa una baixa taxa d'avaluació positiva dels cursos, la qual se situa al voltant del 50 % del total de participants. En segon lloc, s'identifica una taxa d'abandonament significativa, propera a una tercera part del total dels participants. En tercer lloc, cal assenyalar, però, que entre les persones que finalitzen el curs hi ha un percentatge molt baix de persones avaluades negativament (6 %).

La taula següent també aporta informació sobre les qualificacions obtingudes pels participants dels cursos d'e-formació en funció de la seva situació laboral. Ambdós col·lectius obtenen una qualificació semblant i se situen al voltant de la taxa global abans assenyalada. El fet que els i les participants estiguin a l'atur o treballin no apareix com un factor de més o menys èxit en els cursos, i tampoc no ho determina el fet que hi hagi més o menys abandonament d'aquests. En tots els casos, l'avaluació positiva és aproximadament del 55 %, les avaluacions negatives afecten entorn del 6 % i l'abandonament es manté al voltant d'una tercera part del total.

TAULA 37

Qualificació dels cursos e-formació, segons situació laboral

	Desocupat/da		Ocupat/da		Total	
	Freq.	%	Freq.	%	Freq.	%
Apte	2.812	55,6 %	494	56,7 %	3.306	55,8 %
No apte	310	6,1 %	56	6,4 %	366	6,2 %
No presentat	1.934	38,3 %	322	36,9 %	2.256	38,1 %
Total	5.056	100 %	872	100 %		100,0 %
Valors perduts	710		150		860	

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

IDEES CLAU

La formació virtual va néixer amb la finalitat d'oferir possibilitats formatives mitjançant els mitjans telemàtics, per tal de promoure la millora de l'ocupabilitat i les qualificacions professionals dels treballadors. Té l'objectiu principal d'impulsar polítiques d'ocupació que responguin i s'adeqüin a les necessitats del mercat de treball. Els àmbits de qualificació professional que conformen el programa de formació virtual "e-formació" corresponen als àmbits amb més perspectiva de futur i més demanda per part del mercat de treball. A continuació, s'assenyalen algunes idees rellevants sobre aquestes accions formatives a Barcelona.

- La formació virtual com a acció de foment de l'ocupabilitat està vinculada al desenvolupament de competències imprescindibles en els sectors econòmicament emergents i prioritaris. Les competències de la major part dels continguts de la formació a distància són les digitals, les lingüístiques, les sociosanitàries i les relacionades amb la gestió de les tecnologies de la informació i el coneixement.
- Les accions formatives virtuals s'adrecen principalment a treballadors desocupats i, per tant, són els treballadors en situació d'atur els que ocupen més de 8 de cada 10 places.
- La distribució per sexes de la participació als cursos de formació virtual està fortament desequilibrada a favor de les dones. Només 3 de cada 10 participants en les accions formatives virtuals són homes. Així mateix, s'observa una lleugera tendència cap a la juvenització.
- Les persones que participen en accions de formació virtual tenen una mitjana d'edat de 36,4 anys. Si es comparen els participants segons el sexe, la mitjana d'edat de les dones és dos anys més baixa que la dels homes.
- En les avaluacions dels cursos de formació virtual a distància, només la meitat dels participants obté una qualificació positiva. Atenent al baix percentatge de persones avaluades negativament, la baixa taxa d'aprovat és deguda, fonamentalment, a l'alt nivell d'abandonament. L'abandonament dels cursos és un fet que es reitera en les accions de formació que no requereixen presencialitat.

11

Formació integrada: el pla FP.CAT

Malgrat que l'estructura del sistema de formació professional ha mantingut tradicionalment els àmbits educatiu i laboral en compartiments poc permeables, el sistema productiu requereix d'un sistema formatiu que procuri respostes globals i integrades a les seves necessitats. El sistema productiu exigeix una oferta de formació modular que integri els diferents tipus de formació professional i s'orienti cap a la qualificació professional i l'ocupabilitat de les persones. En aquest sentit, tal com es va exposar en la Declaració de Copenhaguen –en el marc del programa “Education & Training 2010”⁸–, una perspectiva integral de la formació professional pot facilitar la lliure mobilitat dels treballadors mitjançant processos de transparència, comparabilitat, reconeixement i acreditació de competències i qualificacions professionals.

En l'àmbit estatal, la integració dels dos subsistemes de la formació professional es va suggerir a la Llei Orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les qualificacions i de la formació professional, quan s'establia un Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals per avançar cap a la integració de les diferents ofertes de formació professional; d'altra banda, aquesta integració es va proposar de forma específica en el Reial decret 395/2007, de 23 de març, quan s'establien mecanismes per integrar ambdós subsistemes mitjançant l'esmentat Catàleg i l'obtenció dels certificats de professionalitat. En aquest sentit, tal com estableix el Reial decret 34/2008, de 18 de gener, pel qual es regulen els certificats de professionalitat, s'entén que “els certificats de professionalitat es configuren com a acreditacions de les competències professionals del Catàleg Nacional de Qualificacions Professionals adquirides mitjançant l'experiència laboral, vies no formals de formació i accions de formació professional per a l'ocupació”.

En l'àmbit competencial de la Generalitat de Catalunya, en els últims anys s'han observat alguns passos cap a la integració dels dos subsistemes de la formació professional. Per una part, en el II Pla General de Formació Professional a Catalunya (2007-2010), es va establir com a objectiu prioritari la consolidació d'un sistema integrat de qualificació i

8. L'any 2009, els Estats membres de la Comissió Europea van actualitzar el compromís de cooperació política en matèria educativa i de formació mitjançant el programa estratègic “Education & Training 2020”, el qual reconeix la importància del Procés de Copenhaguen i assenyalava la necessitat de tenir en compte els seus objectius i les seves prioritats per tal d'aconseguir les finalitats que es planteja.

formació professional. En segon lloc, l'Acord Estratègic per a la Internacionalització, la Qualitat de l'Ocupació i la Competitivitat de l'Economia Catalana 2008-2011 va preveure la creació i l'impuls del pla FP.CAT, un intent d'integrar en un mateix centre o en una mateixa xarxa de centres les diferents modalitats de formació professional. Finalment, l'Acord de Govern 205/2008, de 2 de desembre, donava llum verd al Programa Interdepartamental de la Generalitat de Catalunya per a la integració de la formació professional a Catalunya, mitjançant la creació d'una gerència i una estructura de coordinació específica.

A continuació, es presenten els principals indicadors d'anàlisi del programa d'oferta de formació professional integrada a Catalunya, el programa FP.CAT.

INDICADORS

- ▶ Participació a la formació integrada segons àrees professionals (2008-2009).
- ▶ Formació integrada segons situació laboral i àrees professionals (2008-2009).
- ▶ Formació integrada segons sexe i àrees professionals (2008).
- ▶ Formació integrada segons grups d'edat i àrees professionals (2008).
- ▶ Obtenció del certificat a la formació integrada.
- ▶ Obtenció del certificat a la formació integrada segons situació laboral i àrees professionals.

Com s'ha assenyalat, el programa s'adreça a la integració dels dos subsistemes de formació ocupacional: la formació reglada i la formació per a l'ocupació. Per tant, les accions previstes en el programa FP.CAT s'adrecen a la qualificació professional i a la millora de l'ocupabilitat de col·lectius diversos: joves, treballadors desocupats i treballadors en actiu. Les accions formatives en el marc d'aquest programa es duen a terme en centres integrals. S'espera que aquests centres, a part d'impartir una oferta formativa modular integrada, també representin una marca de qualitat, duent a terme funcions d'orientació, assessorament, avaluació i acreditació de competències, i coordinació d'empreses de l'entorn sectorial i territorial.

Aquests cursos permeten la certificació de la qualificació professional obtinguda. Aquests certificats donen dret a l'obtenció d'un títol oficial o, en el cas de no poder finalitzar les unitats necessàries, d'un certificat de professionalitat reconegut pel Departament de Treball i pel Departament d'Educació.

L'oferta del programa FP.CAT a Catalunya és encara incipient. Entre el setembre de 2008 i desembre de 2009, es van realitzar accions formatives de manera experimental, concretament en tres àrees professionals: "Sanitat", "Serveis socioculturals i a la comunitat" i "Automoció". Mentre les accions formatives d'automoció es van coordinar pel CIFO Sant

Feliu (Baix Llobregat), les accions formatives de les àrees de “Sanitat” i “Serveis socioculturals i a la comunitat” es van dur a terme per l’Institut Bonanova, fruit d’un conveni entre el Servei d’Ocupació de Catalunya (Departament de Treball) i el Consorci Parc Salut Mar.

L’FP.CAT encara és un programa experimental que entre els anys 2008 i 2009 ha passat per un període de prova. Tot i que actualment la seva aplicació s’ha estès en altres centres d’FP, les dades que es disposen es refereixen al període d’inici de l’experiència i, per tant, cobreixen un nombre d’accions i de participants molt reduït. Els indicadors que es presenten a continuació poden representar un referent d’inici per al monitoratge periòdic posterior.

Participació a la formació integrada segons àrees professionals

Les àrees professionals en què es va iniciar l’experiència del programa FP.CAT van ser “Automoció”, “Sanitat” i “Serveis socioculturals i a la comunitat”. Si s’observa la participació segons aquestes àrees professionals (taula 38), es constata com la participació es concentra, fonamentalment, en accions formatives de l’àrea professional sanitària. Al Barcelonès, juntament amb “Sanitat”, l’altra àrea on també es van realitzar cursos va ser l’àrea de “Serveis socioculturals i a la comunitat”.

TAULA 38

Participació a les accions de formació integrada segons àrees professionals. 2008-2009

Baix Llobregat	Automoció	130	14,2 %
	Sanitat	691	75,6 %
Barcelonès	Serveis socioculturals i a la comunitat	93	10,2 %
Total		914	100 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d’Ocupació de Catalunya.

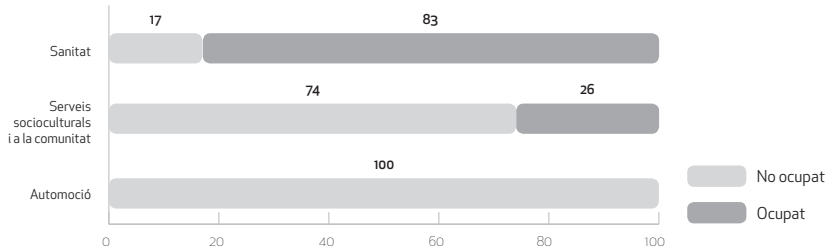
Formació integrada segons situació laboral i àrees professionals

Quan es compara la participació en les diferents àrees professionals segons la situació laboral, s’observa un canvi de tendència significatiu. A l’àrea professional de “Sanitat”, el 83 % són treballadors ocupats, mentre que a “Serveis socioculturals i a la comunitat” aquests són el 26 % i a “Automoció” el 100 % dels participants estan en situació d’atur. Com s’observa al gràfic 37, les tres àrees professionals dibuixen perfils de participants molt diferents. Mentre el perfil del participant a l’àrea sanitària es podria associar amb

el de la formació professional contínua, el perfil d'alumnat que realitza la formació en les àrees de l'automoció i dels serveis socioculturals i a la comunitat seria un perfil que cerca la millora de la seva ocupabilitat per a l'accés en el mercat de treball.

GRÀFIC 37

Participació als cursos del programa FP.CAT segons situació laboral. 2008-2009 (%)

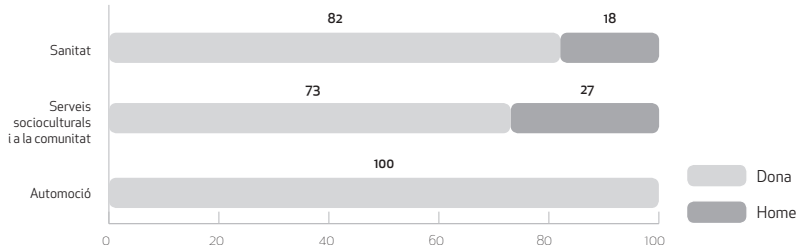
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Servei d'Ocupació de Catalunya.

Formació integrada segons sexe i àrees professionals

Pel que fa a la participació integrada segons sexes, s'observa una polarització evident segons l'àrea professional analitzada, reproduint la distribució de sexes que existeix en els diferents sectors del mercat de treball. Així, mentre el 100 % dels participants a la formació vinculada a l'automoció són homes, a les àrees de "Sanitat" i de "Serveis socioculturals i a la comunitat", les dones suposen el 82 % i el 73 %, respectivament.

GRÀFIC 38

Participants als cursos del programa FP.CAT segons sexe. 2008 (%)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Servei d'Ocupació de Catalunya.

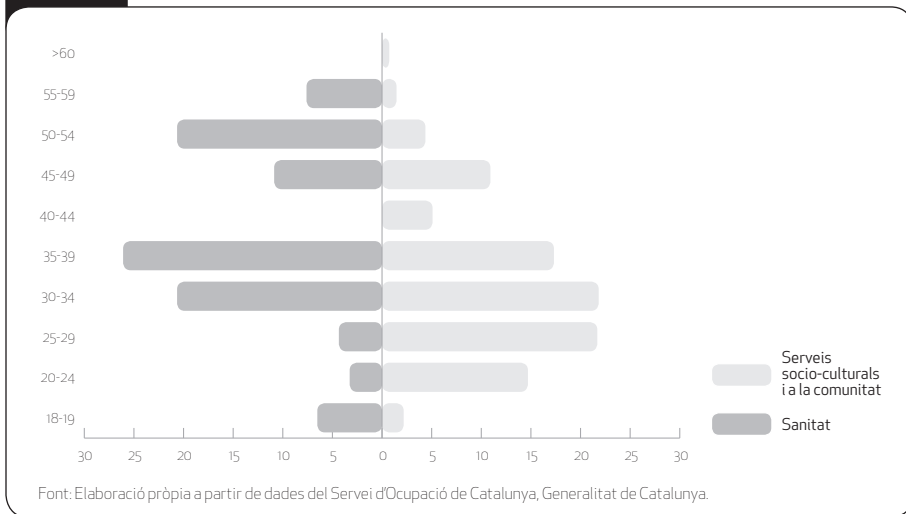
Formació integrada segons grups d'edat i àrees professionals

Pel que fa a les accions formatives realitzades a la ciutat de Barcelona atenent als grups d'edat, s'observa una diferència rellevant entre els participants a la formació de l'àmbit de la sanitat respecte al dels serveis socioculturals i a la comunitat (gràfic 39). A l'àrea professional de la sanitat, el 47 % dels participants tenen entre 30 i 39 anys, mentre que en el cas de serveis socioculturals, el 45 % dels participants es concentren a la franja d'edat entre els 20 i els 34 anys. Així mateix, és interessant assenyalar la presència significativa de persones entre 45 i 59 anys a l'àrea de sanitat, la qual se situa en 4 de cada 10 participants. Pel contrari, en el cas de Serveis socioculturals, les persones que se situen en aquesta mateixa franja d'edat suposen tan sols en el 17 %.

GRÀFIC 39

Distribució dels participants al programa FP.CAT.

Segons grups d'edat i àrees professionals. Barcelona, 2008 (%)

Obtenció del certificat a la formació integrada

La variable d'obtenció del certificat s'ha entès com un indicador d'èxit dels programes de formació integrada. Una primera ullada als resultats globals de les tres àrees professionals esmentades permet observar que hi ha un 88 % de persones que obtenen el certificat, una taxa relativament alta d'èxit.

TAULA 39

Obtenció del certificat en la formació integrada

Certificat	SI	687	87,6 %
	NO	97	12,4 %
Total		784	100 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya.

Per valorar aquest indicador, s'han realitzat dos encreuaments amb les variables següents: obtenció del certificat segons situació laboral i segons àrees professionals. Com s'observa a la taula 40, un 85 % de les persones no ocupades obtenen el certificat de la formació integrada; per la seva part, també l'obté el 89 % de les persones que disposen d'una ocupació.

TAULA 40

Obtenció del certificat en la formació integrada segons situació laboral

Demandant d'ocupació no ocupat	NO	28	15,1
	SÍ	157	84,9
	Total	185	100,0
Ocupat	NO	68	11,4
	SÍ	530	88,6
	Total	598	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya.

Una informació rellevant que aporta aquest indicador és que la situació laboral de la persona que participa en accions de formació integrada no intervé d'un mode significatiu en l'obtenció del certificat. És a dir, les persones en situació d'atur obtenen una taxa similar d'èxit que les persones que estan ocupades.

Finalment, es pot observar la taxa d'èxit segons les tres àrees professionals que comprenen les accions de formació integrada del pla FP.CAT (taula 41). L'àrea professional amb un major percentatge de persones que obtenen el certificat és la de "Serveis socioculturals i a la comunitat", amb un 90 %. A l'altre extrem, l'àrea amb un percentatge més baix d'obtenció del certificat és la d'automoció, amb 10 punts menys que l'anterior (un 80 %). Per altra part, l'àrea "Sanitària" se situa a prop de la dels "Serveis", amb un 87 % dels i les participants que obtenen el certificat.

TAULA 41

Obtenció del certificat en la formació integrada segons àrea professional

Sanitat	NO	88	12,7 %
	SI	603	87,3 %
	Total	691	100 %
Serveis socioculturals i a la comunitat	NO	9	9,7 %
	SI	84	90,3 %
	Total	93	100 %
Automoció	NO	25	19,2 %
	SI	105	80,8 %
	Total	130	100 %

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Servei d'Ocupació de Catalunya.

12

Glossari de conceptes

Acreditació de la competència: Procés pel qual s'atorga un reconeixement de competències a una persona, per desenvolupar una professió. Les vies d'acreditació més usuals, en el sistema de formació professional al nostre país són els títols de formació professional, els certificats de professionalitat, els certificats de formació ocupacional i/o contínua, i també els certificats de les accions formatives dels programes de garantia social i escoles taller.

Atur registrat Recull les demandes d'ocupació registrades en les Oficines del Servei d'Ocupació de Catalunya (OSOC) que estan actives l'últim dia laborable de cada mes i que no es corresponen amb cap de les situacions següents: pluriocupació, millora d'ocupació, col·laboració social, jubilats, persones de més de 65 anys, en recerca d'ocupació conjuntural o de jornada inferior a 20 hores, estudiants, demandes suspeses, compatibilitat de prestacions, treballadors eventuais agrícoles subsidiats, rebuig d'accions d'inserció laboral i altres causes com no tenir disponibilitat immediata o estar en situació d'incapacitat laboral transitòria o de baixa mèdica.

Aprenentatge: Procés de millora del comportament, la informació, els coneixements, la comprensió, les actituds, els valors o les capacitats / competències. [Classificació internacional normalitzada de l'educació CINE 1997, UNESCO, reedició maig de 2006]

Catàleg de Qualificacions Professionals: Conjunt de qualificacions professionals, ordenades segons les diferents famílies professionals i nivells de competència.

Certificació de competències: Procés administratiu pel qual es formalitza el reconeixement dels aprenentatges adquirits mitjançant la formació o l'experiència professional.

Certificat de professionalitat: Document acreditatiu de la competència adquirida per la via de la formació professional, gestionada per l'administració laboral.

Cicles Formatius d'Ensenyaments Artístics de Grau Mitjà (CFAM): Són els ensenyaments que comprenen els Cicles Formatius de Grau Mitjà d'arts plàstiques, d'oficis artístics i del disseny.

Cicles Formatius d'Ensenyaments Artístics de Grau Superior (CFAS): Són els ensenyaments que comprenen els Cicles Formatius de Grau Mitjà d'arts plàstiques, d'oficis artístics

i del disseny. Tenen la funció de facilitar una formació professional específica, que capacita per a l'exercici d'una professió concreta amb la qualificació necessària per fer treballs tècnics, assumir responsabilitats de programació i coordinació, i per a la incorporació al mercat laboral de l'àmbit de les arts plàstiques, els oficis artístics i el disseny.

Cicles Formatius de Grau Mitjà (CFGM): Són els estudis, pertanyents a la formació professional reglada, que segueixen a l'ESO. Són estudis postobligatoris i l'alumnat ha de tenir 16 anys com a mínim per cursar-los. És una formació específica de tècnic en un sector professional, que dota d'un perfil tècnic amb nivell d'autonomia propi sota la supervisió d'un responsable superior. La titulació que s'obté correspon a una qualificació de nivell 2.

Cicles Formatius de Grau Superior (CFGS): És una formació específica de tècnic superior en un sector professional, que dota d'un perfil de tècnic superior amb nivell d'autonomia i responsabilitat elevats, i que possibilita la conducció d'equips de treball. La titulació que s'obté correspon a una qualificació de nivell 3.

Centres d'Innovació i Formació Ocupacional (CIFO): Centres del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC) que programen de manera contínua accions formatives dirigides a persones treballadores en situació d'atur, porten a terme accions formatives d'experimentació en noves qualificacions, desenvolupen accions d'innovació metodològica per a la consecució de competències i capacitats professionals.

Competències: Capacitat de dur a terme activitats en una professió o en un lloc de treball, segons les normes exigides pel sector.

Consorci d'Educació de Barcelona (CEB): El Consorci d'Educació és un organisme públic amb representació del Departament d'Educació (60 %) i de l'Ajuntament de Barcelona (40 %), que porta a terme la gestió educativa de la ciutat. La seva existència ha suposat la desaparició de la Delegació Territorial de Barcelona-Ciutat. Es va constituir legalment pel Decret 84/2002 del Govern de la Generalitat del 5 de febrer de 2002.

Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya (CONFORCAT): Entitat de dret públic que té encomanada la gestió i l'execució dels programes de la formació professional contínua, així com el seguiment i control de les accions formatives que es duguin a terme en l'àmbit de Catalunya.

Contractació laboral registrada: Contractes registrats a les Oficines del Servei d'Ocupació de Catalunya (OSOC) i comunicacions de contractació que realitzen els empresaris, amb lloc de treball a Catalunya.

Convalidació: Procés administratiu pel qual una formació adquirida i acreditada té una afinitat que permet el reconeixement dels mateixos efectes acadèmics i professionals que una altra que s'està cursant o que es vol cursar.

Demandant d'ocupació: Persona que cerca ocupació i que s'ha inscrit en una Oficina de Treball per a sol·licitar-la. Pot ser que estigui treballant o aturat.

Dinamisme productiu. Es defineixen com a activitats més dinàmiques aquelles activitats econòmiques a 2 dígits de la CCAE que presenten un augment de població assalariada i autònoma més elevat entre dos períodes. Les activitats menys dinàmiques són les que presenten un augment més petit o una disminució més elevada entre dos períodes. Per realitzar aquest càlcul, en primer lloc se suma la població assalariada i autònoma corresponent a cada activitat, i després es realitza l'ordenació en funció de les variacions percentuals, tenint en compte només aquelles activitats econòmiques que representen més d'un 1 % del total de població assalariada i autònoma d'un territori.

Edats actives: són les que van de 16 a 64 anys.

Educació secundària obligatòria (ESO): Període del sistema educatiu de l'Estat espanyol que es correspon amb l'educació secundària. Comprèn 4 cursos, que abasten des dels dotze als setze anys si no hi ha repeticions. És la continuació de l'educació primària i l'última de les etapes d'educació obligatòria. El títol de l'ESO permet accedir al Batxillerat i als cicles formatius de grau mitjà. Per als alumnes que no la superen existeixen els Programes de Qualificació Professional Inicial.

Entorn professional: Element de la qualificació professional on s'indica, amb caràcter orientador, l'àmbit professional, els sectors productius i les ocupacions o llocs de treball que s'hi relacionen.

Família professional: Conjunt d'ensenyaments que s'imparteixen a la formació professional i que capaciten l'alumne per exercir qualificadament una activitat en el camp professional, i li dona també instruments que li permeten inserir-se en el mercat de treball i adaptar-se als canvis en la seva vida laboral. Cada família professional està integrada per Cicles Formatius de Grau Mitjà (CFGM) i de Grau Superior (CFGS).

Formació: Sistema de capacitació de les persones a través del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Formació a distància: Conjunt d'accions formatives on l'alumne pot estudiar des del seu domicili i compaginar la seva formació amb altres estudis o amb la seva feina. La formació a distància inclou la teleformació, que és el conjunt d'accions formatives que es poden realitzar a través d'Internet.

Formació presencial: És el conjunt d'accions formatives que es realitzen en un espai físic determinat amb la presència física dels participants.

Formació professional contínua: Conjunt d'accions formatives desenvolupades per les empreses, els treballadors o les organitzacions representatives, adreçades a la millora de les competències professionals i de la qualificació dels treballadors i treballadores en actiu. Aquesta formació actualment s'anomena "formació adreçada prioritàriament a treballadors ocupats" i ha passat a integrar la formació d'oferta del subsistema de formació professional per a l'ocupació.

Formació professional inicial: Conjunt d'accions de formació professional específica (també anomenada formació professional reglada) que s'imparteixen en el sistema educatiu.

Formació professional ocupacional: Conjunt d'accions de formació professional que tenen per objectiu proporcionar a les persones en situació d'atur les competències professionals requerides pel sistema productiu. Aquesta formació actualment s'anomena "formació adreçada prioritàriament a treballadors desocupats" i ha passat a integrar la formació d'oferta del subsistema de formació professional per a l'ocupació.

FP.CAT: Xarxa de centres que ofereixen cursos de formació professional integrada adaptada a les necessitats tant dels treballadors i treballadores com ara de les empreses, amb la intenció de facilitar ja sigui l'accés a un lloc de treball qualificat o bé la millora de l'ocupabilitat dels participants. Ofereix la possibilitat de capitalitzar la formació amb la certificació dels cursos. Aquests certificats acrediten les competències professionals adquirides i donen dret a l'obtenció de Certificats de Professionalitat o bé de títols, que són reconeguts pel Departament de Treball i el Departament d'Educació.

Grau d'ocupabilitat: Segons el SOC, el grau d'ocupabilitat d'un individu el determina el temps que porti a l'atur (com més temps, menys probabilitat d'ocupar-se), l'àmbit geogràfic de recerca de feina (municipal o supramunicipal) i el nombre de demandes d'ocupació i el tipus de prestació per desocupació que es percep.

Itinerari formatiu: Trajectòria d'aprenentatge mitjançant un procés formatiu ordenat segons la progressiva dificultat, necessari per al desenvolupament d'una ocupació.

Mercat laboral: Àmbit en el qual es relacionen les necessitats de les empreses i dels demandants d'ocupació. Estadísticament, indica l'evolució dels sectors econòmics i les tendències socials en matèria laboral.

Mòdul formatiu: Bloc coherent de formació associat a cadascuna de les unitats de competència que figuren en la qualificació i que constitueix la unitat mínima de formació professional acreditable per establir els ensenyaments que condueixen a l'obtenció dels títols de formació professional i als certificats de professionalitat.

Nivells de classificació: Nivells 1, 2 o 3 de les unitats de competència i de les qualificacions que, segons criteris d'aptitud i d'actitud, requereix el desenvolupament de l'activitat laboral: coneixements, iniciativa, autonomia, responsabilitat, complexitat, etc.

Plans de formació adreçats a entitats d'economia social: Formació contínua adreçada a qualsevol persona que treballi en el territori català i que sigui sòcia o treballadora de cooperatives, societats laborals i entitats d'economia social.

Plans de formació intersectorial: Accions formatives que tenen com a objectiu l'adquisició de coneixements i/o habilitats aplicables en qualsevol sector productiu, com idiomes, recursos humans, aplicacions informàtiques, etc. Pot accedir-hi qualsevol persona que treballi en el territori català, tant per compte propi com aliè.

Plans de formació sectorial: Formació especialitzada en sectors concrets. Pot accedir-hi qualsevol persona que treballi en el territori català, en el sector productiu en qüestió, ja sigui per compte propi o aliè.

Població estrangera: Població amb una nacionalitat diferent a l'espanyola.

Població assalariada: Població ocupada en els centres de cotització que du a terme una activitat remunerada per compte d'altri. La font primària de les dades és l'Institut Nacional de la Seguretat Social. Les dades s'obtenen del Departament de Treball.

Població autònoma Població ocupada que du a terme una activitat remunerada per compte propi sense treballadors assalariats a càrrec. La font primària de les dades és l'Institut Nacional de la Seguretat Social. Les dades s'obtenen del Departament de Treball.

Proves d'accés a estudis universitaris (PAU): Conjunt d'exàmens que tenen per objectiu comprovar i valorar la maduresa acadèmica dels estudiants i avaluar-ne els coneixements adquirits en el batxillerat. Antigament, s'anomenaven també proves d'aptitud per a l'accés a la universitat (PAAU) i són majoritàriament conegudes pel nom de selectivitat.

Programes de Garantia Social (PGS): Programes de formació dirigits a persones majors de 16 anys i menors de 21 que no tenien cap titulació ni d'educació secundària obligatòria ni de formació professional. Van ser substituïts pels Programes de Qualificació Professional Inicial (PQPI).

Programa de Qualificació Professional Inicial (PQPI): Alternativa formativa i laboral per a joves entre 16 anys i 21 anys que no han assolit el títol de graduat en ESO. L'objectiu d'aquests programes és proporcionar una formació bàsica i professional que faciliti la incorporació al món laboral o bé facilitar la continuïtat d'un itinerari formatiu.

Qualificació professional: És l'especificació oficial de competència, apropiada per a la producció i l'ocupació, que acredita la competència als posseïdors.

Reconeixement de competències: Determinació dels coneixements i les capacitats adquirits mitjançant una formació o experiència professional i, en el cas adient, la seva validació formal per part de les institucions facultades.

RMB: Regió Metropolitana de Barcelona. Aquest context territorial inclou les comarques de l'Alt Penedès, Baix Llobregat, Barcelonès, Garraf, Maresme, Vallès Occidental, Vallès Oriental.

Sense ocupació anterior: Persones que s'incorporen al mercat de treball i que abans no havien tingut altra feina o restaven inactives.

Servei d'Ocupació Català (SOC): Organisme autònom de caràcter administratiu, adscrit al Departament de Treball, que té com a funcions principals: oferir i donar servei a totes les persones que busquen feina, independentment que la seva situació laboral sigui en actiu o en atur i a les empreses; oferir un marc d'igualtat d'oportunitats laborals per a tothom; fomentar l'esperit emprenedor i donar suport a la petita i mitjana empresa; aconseguir que el diàleg i el compromís entre els actors públics i privats siguin el motor de les polítiques d'ocupació; aconseguir un nivell d'ocupació alt, mitjançant una acció activa juntament amb la promoció i creació de treball.

Sistema de qualificacions i formació professional: Procés pel qual s'estableix la identificació, adquisició, reconeixement i certificació de les competències requerides per aconseguir els objectius de la producció i ocupació.

Taxa d'activitat: Relació de persones entre 16 i 64 anys que estan treballant o registrades a l'atur.

Taxa d'atur: Relació expressada en % entre el nombre de persones aturades i la població activa de 16 a 64 anys.

Taxa de temporalitat contractual: Relació entre el nombre de contractes temporals i el nombre total de contractes registrats, expressada en tant per cent.

Teleformació : Conjunt d'accions formatives que es poden realitzar a través d'Internet.

Títol de formació professional: Document acreditatiu de la competència adquirida mitjançant la formació professional específica, gestionada per l'administració educativa.

Unitats de competències: Agrupament de competències amb valor i significat en el treball.

La Fundació BCN Formació Professional és un instrument al servei dels centres de formació professional de la ciutat i les entitats, empreses i representants dels sectors econòmics i socials de Barcelona i la seva àrea metropolitana. Una eina pel desenvolupament de projectes compartits entre centres, teixit empresarial i la resta d'operadors que participen en l'FP de la ciutat.

En aquest marc, l'Observatori de l'FP, amb la finalitat de proporcionar informació sistemàtica i permanent sobre la situació de la formació professional des de la perspectiva de les necessitats del teixit productiu i les empreses de la ciutat de Barcelona, ha elaborat el primer "Anuari de l'FP: Mercat de Treball i Formació Professional a Barcelona".

Amb aquesta publicació, que s'anirà reproduint amb caràcter anual, es vol posar a l'abast de planificadors, gestors i operadors de la formació professional un únic document que reculli tota la informació relativa al sistema d'FP, inicial i per a l'ocupació, i tots aquells indicadors derivats de la interacció de l'FP amb el mercat laboral i el sistema productiu.

Les dades que conté no només fan referència a la ciutat de Barcelona, sinó que també s'inclouen d'altres contextos territorials com l'Europeu, els països de l'OCDE, la Regió Metropolitana de Barcelona o el conjunt de Catalunya.

**Fundació BCN
Formació Professional**

Llacuna 162-164 3ª planta
08018 Barcelona
Telèfon 93 342 94 11
Fax: 93 342 94 29
www.fundaciobcnfp.cat